SARACENICA SIUE MOAMETHICA: IN QUIBUS ISMAELITICAE...

Digitized by Google

3
639.3 161

SARACENICA, ſiue MOAMETHICA:

IN QVIBVS

Ismaeliticae ſeu Moamethicae ſectæ præcipuorum dogmatum Elenchus: ex Evthymii Zigabeni Panoplia Dogmatica.

De Saracenorvm principe & pſeudopropheta Moamethe hiſtoria; incerti auctoris.

Saracenorvm ad Chriſtianam Eccleſiam ſeſe aggregantium Catecheſis, & Saraceniſmi anathematizatio.

Ex Theophanis & Anastasii Eccleſiaſtica hiſtoria de Moamethicæ ſectæ primordiis narratio.

GRÆCE ET LATINE NVNC PRIMVM edita, cum Annotationibus & duplici Rerum ac Verborum Indice:

OPERA FRIDERICI SYLBVRGII VET. OPE BIBLIOTHECAE PALATINAE.

BIBLIOTECA NAZIONALE FIRENZE 1872
BIBLIOTECA NAZIONALE FIRENZE

Ex typographeio H. Commelini, Anno 1595.
10.

Digitized by Google

Digitized by Google

PETRO ET FRANCISCO PITHOEIS, I.C. CLARISS. GALLIÆ LVMINIBVS,

Hieron. Commelinus & Frid. Sylburgius S. P. D.

MOAMEDICAM *hæreſin tamdiu durare potuiſſe, Græci quoq; ante ſeptingentos annos admiratione dignum cenſuerunt; eiusq; diuturnitatis cauſam ad occulta Dei iudicia retulerunt. Nec male. Vbi enim Deus ſuæ lucis radios auertit, Diabolus omnis erroris ſemina per humanum genus ſpargit. vnde, cum hominis ingenium in tenebras, in errorem, in omne deniq; malum pronius eſſe norit, etiam Saracenos per pſeudoprophetam ſuum tali ſuperſtitione ineſcauit, quæ vt rationis, ita & carnis genio quam maxime adblanditur. quamobrem & Lege atq; Euangelio abrogatis, multo expeditiorem facilioremq; beatitudinis viam eis eſt pollicitus, inter cetera blandimenta, polygamia quoq; ac pellicibus pro libitu indultis. tum in eos qui tam bellam religionem amplecti nollent, igni & ferro graſſari permiſit. præcipue vero Chriſtianorum ſanguine gratiſſimum Deo ſacrificium fieri; & bellum aduerſus Chriſtianos, certiſſimam in Paradiſum viam eſſe perſuaſit: in quo ſeu vincant ſeu occumbant, ampliſſima ipſis parata eſſe præmia, in affluentiſſimis Paradiſi voluptatibus æternum perfruenda. Sed ſi & noſtrum ſinum excutiamus, inueniemus Chriſtianos in retundendis ſectæ primordiis non vſquequaque adhibuiſſe quam decebat prudentiam, moderationem, fortitudinem, conſtantiam. In primis autem dolendum, his temporibus,*

bus, dum orbis Chriſtiani fines a barbaris magis ac magis acciduntur, nihilominus inter Chriſtianos domeſtica foueri diſſidia & bella, eisq; religionẽ quidem a nonnullis prætexi, magis tamen propriam potentiam, quam vel Dei gloriam, vel Eccleſiæ ac Reip. ſalutem quæri. Quanto melius veteres Græci? qui cum & ipſi a Perſis inuaderentur, ſepoſitis omnibus inteſtinis diſcordiis, hoſti coniunctis viribus obuiam ierunt: quin & fana, barbarico furore incenſa & diruta, iureiurando communi conſenſu interpoſito, ſemiruta poſteris relinquẽda indicarunt, vt ii quoq; ruinarum intuitu ad ſimilem vlciſcendæ barbariei æmulationem accenderentur. Cuiusmodi ſtimulos cum & noſtra hæc tempora deſiderent, quibus quotidianæ paſſim ex barbaris clades audiuntur, & cum templis ipſæ eccleſiæ periclitantur: nos quoq; pro noſtra virili aliquid in medium afferre voluimus, quo & hæreſeos iſtius impuritas magis retegeretur, & remiſſiores animi ad propulſandos barbarorum incurſus excitarentur. Vobis autem, clariſſ. viri, vt hæc dicanda putaremus, fecit inſigne veſtrum erga nos ſtudium, quo, vt multi alii præſtantes viri, nos in propagandis vtriusq; linguæ monumentis veteribus, quantum poteſtis adiuuare ſatagitis. Quod beneficium niſi aliquo documento publico teſtatum faceremus, ingratitudinis notam ipſi nobis inureremus. Neq; ingrata vobis hæc futura ſperamus, cum & ipſi antiquitatis ſtudioſiſſimi ſitis, & quæ nobis bellorum pericula imminent, ipſi iam aliqua ex parte, Dei beneficio, euaſeritis. Quod reliquum eſt, quanta ſtudii promptitudine nos hæc vobis offerimus, tanta vos eadem acceptate, & ad alia deinceps nobis opem atq; operam veſtram benigne impertiri pergite. Valete feliciſſ. Heidelb. VI. Kal. April. MDXCV.

FRID.

FRID. SYLBVRGIVS LECTORI S.

SVperiori Auguſto Ioannes-Iacobus Beurerus, Græcæ linguæ & hiſtoriarum in Archiducali Academia Friburgenſi profeſſor, vir doctiſſimus & humaniſſimus, Ἔλεγχον Ἰσμαηλιτῶν ſua manu e vetere libro exſcriptum, Latineque redditum, & breui Saracenicarum ac Turcicarum rerum ſynopſi a ſe illuſtratum, ad nos mittebat, ac rogabat vt eum libellum ad hæc tempora non male accommodatum, in lucem ederemus. Quem vt primum aſpexi, mirabar omiſſum auctoris nomen. Tandem euolutis aliquot foliis, cum incidiſſem in iſta verba, ἀπεδείξαμεν ἐν τῷ κατὰ τῶν Μασσαλιανῶν τίτλῳ, conieci eſſe particulam Panopliæ Dogmaticæ Euthymii Zigabeni. Simulatque igitur per occupationes ad illuſtriſſimi Electoris noſtri Bibliothecam adire potui, veterem Panopliæ codicem inſpexi, veramque fuiſſe coniecturam meam comperi: quippe in tribus calamo exaratis codicibus, inuento titulo XXVIII. κατὰ Σαρακηνῶν. Statim ergo Beureri apographum cum membranaceo exemplari conferre inſtitui. cumque me non exiguum operæ pretium collatione iſta feciſſe animaduerterē, adhibui duos alios: immo & quartum, qui & ipſe auctoris nomine carebat. Et vbi quidem Beureriani apographi lectio aliquomodo ferri poterat, intactam retinui: vbi autem aliqua in eo vel deerant vel redundabant, ea ex veterum iſtorum librorum auctoritate vel addidi vel ſemoui. ſed pleraque omnia in eo genere vncis incluſi, vt eo ſigno legentes intelligerent a quibusdam ea libris abeſſe. Deinde, quia non in omnibus vsquequaque conſentiebant veteres iſti codices, quidquid diſcrepantiæ in eis deprehendi, quod quidem alicuius momenti eſſe videretur, id ſeorſum vel in Notarum libello vel in alphabeticis Inuentariis, vt commoditas poſcere videbatur, expoſui. Et quoniam, vt tota Panoplia, ita etiam hæc eius pars, a Petro-Franciſco Zino in Latinum ſermonem conuerſa eſt, eius quoque verſionem paſſim, ſicubi opus eſſe videretur conſului, & vbi eadem, vbi diuerſa lectionis veſtigia ſecuta eſſet, annotaui. Porro cum admodum tenuis eſſet libelli craſſities, & aliqua requireretur acceſſio, peruolutato Græcorum Electoralis bibliothecæ ſcriptorum catalogo, inquiſiui ſiqua eius argumenti eſſent opuſcula. Ac primum quidem incerti auctoris hiſtoriolam reperi de Saracenorum principe Moamede; in qua eius pſeudoprophetæ ortus & præcipua dogmata percenſentur. Deinde Catecheſin eorum qui a Saraceniſmo ad Chriſtianam eccleſiam ſeſe aggregant, cum Saracenicæ ſuperſtitionis anathematiſmo. Tertio, quoniam a Latinorum nonnullis laudatur Anaſtaſii Bibliothecarii narratio de Saracenicæ ſiue Moamedicæ ſectæ primordiis, viſum eſt & ipſam ex Electoralis bibliothecæ theſauris depromere, & quidem e regione appoſita Græca Theophanis hiſtoria, e qua poſtremā operis ſui partem deſumpſit Anaſtaſius. ea .n. coniunctio vt narrationi pleniorē fidem aſtruere, ita eandem qua explere, qua illuſtrare viſa eſt: eo etiā noīe futura gratior, quod nullū ex his opuſculis, quantum quidem mihi conſtat, in lucem hucusq; prodiit.

Erunt autem fortaſſe qui & alia his addi potuiſſe dicturi ſint. Fateor. Primum enim Ioannem Damaſcenum paulo poſt Saracenæ ſectæ initium vixiſſe, & contra eam ſcripſiſſe, ſed pauca valde, in Cribrationis ſuæ prologo tradit illuſtris ille Cardinalis Nicolaus de Cuſa: atque adeo inter Damaſceni opera exſtat Chriſtiani & Saraceni diſceptatio. Deinde Romæ in Vaticana bibliotheca exſtare dicitur Nicetæ Byzantini Philoſophi contra Moamedem liber, & Epiſtolæ ab Agarenis miſſæ confutatio, ad Michaelem Theophili filium, Imp. Conſtantinopolitanum. Sed quoniam neque illius neque huius exemplaria Græca nanciſci nobis licuit, alia eorum edendorum exſpectanda fuit occaſio. Ioannis Cantacuzeni contra Moamedem orationes quatuor, & tres Chriſtianæ religionis contra Saracenorum hæreſin Apologetici; adhæc Richardi Florentini confutatio Corani Moamedici a Demetrio Cydonio in Græcum ſermonem conuerſa; conſulto a nobis omiſſa; quod & recentiora eſſent, & prolixiora quam quæ enchiridii forma exarari poſſent. Ad *Euthymium* porro vt redeam, floruit is ſub Alexio Comneno, cui Panopliam ſuam dedicauit, circa mundi annum 6620, vt ex Zonara & Imperatorum Conſtantinopolitanorum catalogo cognoſcere licet; id eſt, circa Chriſti annum 1112: & *Catecheſeos Saracenorum cum Saraceniſmi Anathematiſmo*, meminit in Manuele Comneno Nicetas Choniates, vt infra ſuo loco docetur; quadraginta circiter annis poſt Alexium Comnenum, circa Chr. ann. 1152: nec dubium eſt quin multo ante illa tempora in vſu fuerit. *Hiſtoriola de Saracenorum principe Moamede*, etſi auctoris nullum in fronte nomen præfert, tamen cum eiſdem pene verbis in Georgii Cedreni & Ioannis Siculi Annalibus legatur, aut vetuſtior illis eſt, aut non multo recentior. Deſinit autem Cedrenus in Iſacio Comneno, anno mundi 6566; Chriſti, 1058: Siculus vero, in Michaele Theophili filio, circa mundi annum 6374; Chriſti, 866. A quo tempore non multum abſunt *Theophanes & Anaſtaſius*: quippe qui Chronographiam ſuam pertexuerunt, vt ipſimet produnt, vſque ad mundi annum 6305; Chriſti, 805. Quemadmodum vero in Euthymii Elencho plures mſſ. codices inter ſe contuli, ſic Ioannem Siculum & Georgium Cedrenum ad cetera opuſcula paſſim adhibui, eadem qua in Euthymio regula obſeruata. Et vt ex Latino Alcorano ſubinde annotaui quæ aliquid lucis afferre viderentur, ita e ſ. Bibliorum & veterum Patrum ſcriptis interdum, præſertim in Saracenorum Catecheſi, Notis inſperſi quę ad mentem eius illuſtrandam conducerent. Ad hiſtoriam & lexicographiam quæ pertinebant, partim Notarum libello, partim Indicibus inſerui. Quia vero Euthymii tantum & Theophanis interpretes habebamus; illius, recentem, Ioannem Probum Beurerum; huius, veterem, Anaſtaſium Bibliothecarium: alteros duos libellos ego Latine reddidi, & ita quidem, vt verbum verbo, quoad eius fieri poſſet, exprimerem; fidelitatis maiore quam elegantiæ ratione habita.

CAPITA

Digitized by Google

[C]APITA PRÆCIPVA ELENCHI, PER I. BEVRRERVM DIGESTA.

[1] Procœmium de ortu Pſeudoprophetæ 1,5
[2] De Scriptura diuinitus ad ipſum ſcilicet delata, & eius blaſphemiis 3,25
[3] Elenchus commentitiæ ſcripturæ, & ementitæ miſſionis pſeudoprophetæ 4,17
[4] Defenſio diuinitatis D. N. IeſuChriſti, & Sp.S. quod Deo ſint conſubſtantiales 7,32
[5] Elenchus fabulæ de Deipara virgine Maria 11,19
[6] Elenchi de Paſſione & cruce D.N.Ieſu Chriſti 12,4
[7] Elenchus maximi atheiſmi pſeudoprophetæ 12,21
[8] Elenchus Idololatriæ Moamethiſtarum 12,31
[9] Elenchi variarum fabellarum; Deum eſſe ſphæricum, & autorem mali: malum eſſe naturâ, Angelos eſſe fœminas, &c. 16,5
[1]0 Formula iuriſiurandi, partim a Moamethe ipſo, partim a Deo eius vſurpata 24,4
[1]1 Mendacium de templo ab Iſmaele ædificato 27,29
12 Lex de ritu precandi, & de luſtratione: Ridiculum ſcarabei ſacrificium 28,6
[1]3 Fabula de partu Mariæ virginis, Dauide, Salomone, ſe ipſo 28,20
14 De Sole & Luna 31,12
15 Metamorphoſis bdellæ in hominem 31,26
16 De delectu ciborum 32,1
17 De ieiunio 32,12
18 De matrimoniis 35,9
19 Claſſicum aduerſus Chriſtianos 35,18
20 De manubiis, induciis, libertate credendi; de Chriſtianorum & Iudæorum proſcriptione; de circumciſione, de camelo ſacro 35,24
21 Sententia damnationis in iudicio vniuerſali 40,18
22 Paradiſus Moamethi 43,7
23 Artes & commenta pſeudoprophetæ contra inueſtigationem falſitatis ſuarum legum 43,22
24 Mendacia de Prophetis 44,21
25 Iactationes de ſeipſo 47,6
26 Voces hominum de ipſo futuræ 47,31
27 Apoſtolatum ſuum vt probarit 48,13
28 Magicæ incantationes pſeudoprophetæ 51,15
29 Magica eius artificia, & ſacra dæmoniaca 52,1
30 Moamethiſtarum gloriatio de benedictione Iſmaelis 52,8

ISMAE-

Digitized by Google

ISMAELITARVM, FVTILIVMQVE EIVS SECTÆ DOGMATVM, perſpicua confutatio:

Ioanne-Iacobo Beurero interprete.

SARACENI vſque ad Heraclii tempora ſimulacris colendis dediti fuere, ſummaque veneratione colebant Luciferum, & Venerem; quam quidem illi *Chabar* ſua lingua appellitabant: declarat autem hæc vox ſua lingua *Magnam*. Quo tempore pſeudopropheta apud ipſos exortus eſt, MOAMETH ille, qui blaſphemiis magnopere nobilitatus eſt. Hic e tribu quadam Iſmaelitide genus ducens: primum quidem admodum iuuenis parentibus orbatus, ſeruitutem ſeruiebat apud mulierem quandam viduam, quæ genere ad ipſum attinebat. Ætate puerili exacta, in intimam conſuetudinem eius ſeſe inſinuauit, & cum ea concubuit, tandemque eam in vxorem duxit. Omnium itaq; opum hæres factus, ſæpenumero etiam mercaturæ cauſa peregre proficiſcebatur. Quodam ergo tempore in Palæſtinam iter faciens, incidit in Hebræos; deinde & in Arianos; tandem etiam in Neſtorianos: quumque videretur ingenio diſcendi cupido, celeriter e Iudæorum quidem doctrina Vnius imperium: ex Arianorum vero, Verbum & Spiritum, res eſſe conditas: e Neſtorianorum tandem, Hominis cultum, hauſit. E quibus omnibus inter ſe iunctis, mixtam quandam religionem commentus eſt.

Qui

Digitized by Google

ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΑΦΗΣ ΤΩΝ

ΣΜΑΗΛΙΤΩΝ,

ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΛΥΑΡΙΑΣ

τῶν δογμάτων αὐτῶν.

Οἱ Σαρακηνοὶ, μέχρι [μὲν] τῶν Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως χρόνων, εἰδωλολάτρουν, προσκυνοῦντες τῷ ἑωσφόρῳ ἄστρῳ, καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν δὴ καὶ Χαβὰρ τῇ ἑαυτῶν ἐπονομάζουσι γλώττῃ· (δηλοῖ δὲ ἡ λέξις αὕτη, τὴν μεγάλην) τότε δὲ, ψευδοπροφήτης αὐτοῖς ἀνέστη, Μωάμεθ, ὁ ταῖς βλασφημίαις μέγας καὶ περιβόητος. οὗτος, ἀπὸ μιᾶς τῶν ἐξ Ἰσμαὴλ φυλῶν καταγόμενος, καὶ κομιδῇ νέος ὀρφανισθεὶς, ἐθήτευε παρά τινι γυναικὶ χήρᾳ, κατὰ γένος αὐτῷ προσηκούσῃ. τὴν παιδικὴν δὲ παραμειψάμενος ἡλικίαν, ὑπέδυ ταύτην, καὶ συνεγένετο· καὶ φανερῶς αὐτὴν ἔλαβεν εἰς γυναῖκα. γενόμενος δὲ κύριος τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆς, πολλάκις [καὶ] ἀπεδήμει κατ' ἐμπορίαν. καί ποτε παραγενόμενος εἰς Παλαιστίνην, συνέτυχεν Ἑβραίοις· εἶτα καὶ Ἀρειανοῖς· ἔπειτα καὶ Νεστοριανοῖς· καὶ δόξας φιλομαθὴς, ἠρύσατο ταχέως, ἐξ Ἑβραίων μὲν, μοναρχίαν· ἐξ Ἀρειανῶν δὲ, λόγον καὶ πνεῦμα κτιστά· ἀπὸ δὲ Νεστοριανῶν, ἀνθρωπολατρείαν· καὶ σύνθετον ἐξ αὐτῶν θρησκείαν ἑαυτῷ συνεστήσατο.

νοσήσαντος δέ ποτε παρέστη μελῶν, ἡ δηλωθεῖσα τούτου γυνὴ, σφόδρα ἠνιᾶτο καὶ ἤσχαλλεν, οὐ μόνον ὡς πένητι συναφθεῖσα, ἀλλὰ καὶ ὡς παραλυτικὸν ἔχουσα τὸν γημάμενον. ἦν δὲ αὐτοῖς φίλος, μοναχός τις αἱρετικὸς, ἐξόριστος εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη διὰ κακοπιστίαν γενόμενος. οὗτος, ἐξ ὑποθήκης τοῦ Μωάμεθ, ἐπληροφόρησε τὴν τούτου σύζυγον, ὡς οὐκ ἔστι κοινὴ νόσος ἡ κατέχουσα τοῦτον· ἀλλ' ὁσάκις ἂν ἴδῃ τὸν ἀρχάγγελον Γαβριὴλ, μὴ φέρων αὐτοῦ τὴν φοβερὰν ἐπιφάνειαν, εἰς τοῦτο καταπίπτει τὸ πάθος. καὶ γὰρ ὁ δηλωθεὶς ἄγγελος, εἰς τοὺς μεγάλους ἀποστέλλεται προφήτας, ἀποκαλύπτων αὐτοῖς [τὰ] μυστήρια [τοῦ] θεοῦ, καὶ γνῶσιν τῶν ἐσομένων. ἀποστέλλεται δέ, φησι, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν σαυτῆς, ὡς μέγιστον προφήτην. αὕτη δὲ, πεισθεῖσα τοῖς λεγομένοις, καὶ γενομένη περιχαρὴς, ἐκήρυττε διαρρήδην ταῖς ἄλλαις γυναιξὶν, ὅτι μέγας ἐστὶ προφήτης Μωάμεθ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. καὶ τὸν τρόπον τοῦτον ἐκ γυναικῶν εἰς ἄνδρας ὁ λόγος οὗτος [διαδοθεὶς] ἐκράτησε, καὶ κατέστη βέβαιος. καὶ λοιπὸν ἤρξατο διδάσκειν ὁ πλάνος ἐκεῖνος, καὶ τὴν τῶν δογμάτων αὐτοῦ νόσον διασπείρειν ἐπὶ τοὺς ἀνοήτους.

Οὗτος διεθρύλλησε, γραφὴν οὐρανόθεν ἐπ' αὐτὸν κοιμώμενον καταπεσεῖν, ἔχουσαν τοιαύτην θεολογίαν· Ὅτι τε εἷς θεός ἐστι, ποιητὴς τῶν ὅλων, μήτε γεννηθεὶς, μήτε γεννήσας· καὶ ὅτι ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, κτιστὰ ὄντα, εἰσῆλθεν εἰς Μαρίαν τὴν

ἀδελ-

Qui cum aliquando paralyſi laboraret, prædicta ipſius vxor ægre illud & indigne ferebat, vtpote quæ non ſolum pauperi, ſed & paralytico nupſiſſet. Quibus cum familiaris eſſet monachus quidam hæreticus, in eas partes ob prauas quasdam de fide opiniones expulſus: hic ex inſtinctu Moamethi, coniugi eius confirmauit, non eſſe illum communem morbum quo maritus affligeretur: ſed quotiescumque conſpiceret archangelum Gabrielem, & aſpectum ipſius inſolitum ac terribilem minus ferret, in hunc morbum incidere ſolere. Nam hic angelus, inquit, ad magnos Prophetas ablegatur, vt iisdem arcana & myſteria, ſcientiamque futurorum aperiat. Sed & ad maritum tuum, ait, mittitur; tamquam ad Prophetam maximum. Hæc vero cum orationi fidem adhibuiſſet, magno cum gaudio palam apud alias mulieres diuulgabat, Magnum Prophetam eſſe Moamethum ſuum virum. Atque hoc modo etiam apud viros hæc fama mulieris obtinuit & confirmata eſt. Sicque deinceps impoſtor ille docere cœpit, & peſtem ſuorum placitorum apud imperitos ac ſimplices diſſeminare.

2. Hic diuulgauit, ſcripturam quandã cælitus ſuper ipſum dormientem delapſam, quæ talẽ de Deo doctrinam complecteretur: nempe vnum eſſe Deum conditorem vniuerſi, qui neque genitus ſit, neque genuerit: Et Verbum Dei, atque Spiritum eius, quę ſint condita, ingreſſa Mariam

ſororem Moſis & Aaronis: hancque ſine ſemine peperiſſe Ieſum Chriſtum, qui Propheta, & ſeruus Dei fuerit: Iudæosque inuidia concitatos, voluiſſe ipſum in crucem tollere: quo comprehenſo, vmbram eius crucifixerint: Chriſtum vero neque crucifixum fuiſſe, neque obiiſſe: Deum enim hunc aſſumpſiſſe, eo quod ipſum amaret. Deum etiam Chriſtum, poſteaquam in cælum aſcendiſſet, interrogaſſe dicentem; O Ieſu, tuane hæc eſt oratio; quod tu ſcilicet ſis filius Dei, & Deus? & Ieſum reſpondiſſe, ſe non docuiſſe hoc, neque erubeſcere ſe Dei ſeruum eſſe: verum homines hæc ita dixiſſe. Hæc aliaque permulta monſtra in illa ſcriptura effutit ridicula, quam ad ſe delatam nimis inſolenter iactitat.

3. Nos vero diſcipulo eius reſpondemus, Omnes Prophetas de Domino noſtro IESV CHRISTO prædixiſſe; & ante hos, Moſen: quod & Dei filius, & Deus, extremis temporibus humanam naturam eſſet aſſumpturus; & abſoluta diſpenſatione ſua in carne, crucifigetur, ſepelietur, & reſurget, & in cælum aſſumetur: tandemque venturus ſit iudex omnium, reddens vnicuique ſecundum opera eius. atque hos quidem Prophetas, vos quoque, vti quidem dicitis, probatis. Atqui de Moametho nemo illorum prædixit quod DEVS Saracenis talem Prophetam excitaturus ſit. Et Moſes quidem, cum mons Sina terribilis eſſet nubibus, igne, tenebris, & turbine aliisque

Digitized by Google

ἀδελφῆς Μωσέως καὶ Ἀαρὼν, καὶ ἐγέννησεν αὐτὴ δίχα
σπέρμα[τος Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, προφήτην καὶ δοῦλον
γεγονότα] τοῦ θεοῦ· καὶ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι φθονήσαντες,
ἠθέλησαν αὐτὸν σταυρῶσαι· καὶ κρατήσαντες,] ἐσταύ-
ρωσαν τὴν σκιὰν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς, οὐκ ἐσταυ-
ρώθη, οὐδὲ ἀπέθανεν· ὁ γὰρ θεὸς, ἔλαβεν αὐτὸν πρὸς
αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανὸν, διὰ τὸ φιλεῖν αὐτόν· καὶ ὅτι
ἀνελθόντα τὸν Χριστὸν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἠρώτησεν ὁ θεὸς,
λέγων· Ὦ Ἰησοῦ, σὺ εἶπες τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι, Υἱός "
εἰμι τοῦ θεοῦ, καὶ θεός;- καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, ὅτι, Οὐκ "
εἶπον ἐγώ· οὐδὲ αἰσχύνομαι εἶναι δοῦλός σου· ἀλλ' οἱ "
ἄνθρωποι λέγουσιν ὅτι εἶπον τὸν λόγον τοῦτον:- καὶ ἄλλα "
πολλὰ περιττολογῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ γραφῇ γέλωτος
ἄξια, ταύτην ἐκ θεοῦ, ἐπ' αὐτὸν κατενεχθῆναι φρυ-
άττεται. ἡμεῖς δὲ πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ λέγομεν·
ὅτι, περὶ μὲν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντες οἱ
προφῆται προκατήγγειλαν· καὶ περὶ τούτων, Μωσῆς·
ὅτι θεοῦ υἱὸς ὢν καὶ θεὸς, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐναν-
θρωπήσει· καὶ τελέσας τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν αὐτοῦ,
σταυρωθήσεται καὶ ταφήσεται· καὶ ἀναστήσεται, καὶ εἰς
οὐρανὸν ἀναληφθήσεται· καὶ τὸ δεύτερον ἥξει κριτὴς
πάντων, ἀποδιδοὺς ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τού-
τους δὲ τοὺς προφήτας, καὶ ὑμεῖς, ὡς λέγετε, δέχεσθε.
περὶ δὲ τοῦ Μωάμεθ, τούτων οὐδεὶς προεφήτευσεν ὅτι
τοιοῦτον προφήτην ἀναστήσει τοῖς Σαρακηνοῖς ὁ θεός.
καὶ ὁ μὲν Μωσῆς, τοῦ ὄρους τοῦ Σινᾶ φοβεροῦ γεγενη-
μένου ἐν νεφέλῃ καὶ πυρὶ, καὶ γνόφῳ καὶ θυέλλῃ, καὶ τοιαύ-

Digitized by Google

τοῖς ἄλλαις φρικταῖς καταπλήξεσιν, ὁρῶντος τοῦ λαοῦ παντὸς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν γνόφον, καὶ τὸν νόμον ἐκομίσατο· ὁ δὲ Μωάμεθ, ποίων θεοσημείων προηγησαμένων, ἢ τινων ὁρώντων, ἐδέξατο τὴν θεόπεμπτον ταύτην, ὡς ἔλεγε, γραφήν;- καὶ οὔπω ἐξαπορούμενοι ἀποκρίνονται, ὅτι ὁ θεὸς, ὅσα θέλει, καὶ ὡς θέλει, ποιεῖ:- εἶτα πάλιν ἡμεῖς, Ἀλλὰ πῶς κατῆλθεν ἐπὶ τὸν προφήτην ὑμῶν ἡ γραφή; καὶ λέγουσιν, ὅτι, Κοιμωμένου ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν: καὶ αὖθις ἡμεῖς, Καὶ πόθεν δῆλον ὅτι θεόθεν ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν; εἰκὸς γὰρ ἄνθρωπον αὐτὴν γράψαντα, ῥίψαι ἐπ' αὐτόν· ἢ καὶ αὐτὸν ταύτην πλασάμενον, κηρύττειν ὅτι θεόθεν ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν.- μηδὲν δὲ κάλλιον προσαπολογεῖσθαι δυναμένων, λέγομεν ὅτι ὥσπερ ὁ κοιμώμενος παραφθέγγεται, καὶ ἀλλοκότους ὀνείρους βλέπει πολλάκις, οὕτω καὶ τὰ τῆς γραφῆς, ἥτις ἐπ' αὐτὸν ἐρρίφη κοιμώμενον, παραφορὰ, καὶ ὀνειρωδικώτατον τὸ ψεῦδος.- ἐρωτώντων δὲ πάλιν ἡμῶν, Πῶς, τοῦ Μωάμεθ ὑμῖν ἐντειλαμένου, μηδὲν ἄνευ μαρτυρίας ἢ ποιεῖν ἢ παραδέχεσθαι, οὐκ ἀπητήσατε αὐτὸν μαρτυρίαν, ὅτι τε ὁ θεὸς αὐτὸν προφήτην ἐχειροτόνησε, καὶ ὅτι θεόθεν ἐδέξατο τὴν εἰρημένην θεολογίαν;- σιωπῶσιν αἰδούμενοι. καὶ αὖθις ἡμεῖς, Ὦ τῆς ἀτοπίας· γυναῖκας μὲν καὶ δούλους, καὶ χρήματα καὶ κτήματα, καὶ ὄνους καὶ κύνας, τὸ ἐπιλεξάτον, χωρὶς μαρτυρίας οὐκ ἔχετε· μόνην δὲ πίστιν καὶ γραφὴν, οὕτως ἀμάρτυρον ἔχετε;

Ἀλλ' ἐπεὶ Ἰησοῦν Χριστὸν λέγετε λόγον τοῦ θεοῦ,

que conſimilibus quæ terrorem incutere & formidinẽ addere ſolẽt; omni populo ſpectante, in tenebras ingreſſus eſt, Legẽq; retulit: Moamethus vero iſte quibus portẽtis, aut quibus nã ſpectantibꝰ, accepit illã diuinitus ad ſe miſsã, vt aiebat, ſcripturã? At iſti cũ his rationib. premuntur, & in anguſtias redigũtur, reſpondẽt, Deum, quęcũq; velit, & quo modo velit, facere. Deinde nos iterũ vrgemꝰ; At quomodo deſcẽdit illa ſcriptura ad Prophetã veſtrũ? Et iſti reſpõdẽt, Eo dormiẽte in ipsũ incidit. Et nos iterũ reponimꝰ, Et vnde nã cõſtat qđ diuinitꝰ ſup ipſum deciderit? Enimuero veriſimile eſt hominẽ qui eã ſcripſerat in ipsũ ꝓieciſſe: vel potius ipſum eã confinxiſſe, & poſtea, quaſi cælitꝰ delapſa ſit, p̄dicaſſe. Cũ igitur nihil ſolidi ad ſui defẽſionẽ in mediũ adferre poſſint; dicimꝰ nos: Qđm qui dormit, loquẽdo delirat, & ſępe aliquid mõſtroſi in ſomnis videt: ſic etiã illa ſcriptura q̃ in ipſum dormientẽ cõiecta eſt, deliratio & ſomnio ſimillimũ mẽdaciũ fuit. Rurſus quũ nos ex iiſdẽ quęrimꝰ, qui fiat vt cũ illi ex p̄cepto Moamethi nihil ſine teſtimonio neq; facere neq; probare & admittere ſoleãt; nullũ teſtimoniũ ab eodẽ exegerint quod Deus ipſum vt Prophetã elegerit, qđq; ipſe diuinitus hãc de Deo doctrinã accepit; pudore ſuffuſi cõticeſcũt. Et nos iterũ cõtra, O abſurdiſſimos vos! mulieres & ſeruos, pecunias & poſſeſſiones, aſinos atq; canes, viliſſimum animal, ſine teſtibus non poſſidetis: ſolam vero Fidẽ & Scripturam adeo ſine teſtibus teneris?

4. Verũ, quia vos Ieſum Chriſtũ, Verbũ Dei &

Spiritũ eius dicitis: nolentes volentes fatemini, Verbũ Dei & Spiritũ ipſi⁹, in ipſo Deo eſſe. Verbũ.n.Dei, & Spirit⁹ Dei, ab eo ſeparari nequeunt cuius ſunt, quin expers Verbi expersq; Spirit⁹ relinquatur. Si igitur in Deo eſt verbũ eius, nimirũ & ipſum Deus eſt. Itaque & Chriſtus verbũ Dei, Deus eſt. Quia vero ex virgine natus eſt, etiã homo eſt. Sic igit' duab. naturis cõſtantẽ eum, oportet cõfiteri & Deũ & Hominẽ; vtpote qui in duabus naturis cognoſcatur; diuinitatis inquam, & humanitatis. Iſti vero, vt antea, temere & incõſiderate ad ſcripturã illã falſo diuinit⁹ miſſã confugiunt. Itaq; ratiocinatione quadã, vt verũ perſpiciant, adigendi ſunt. Deus cũ ſit perfectus, expers τοῦ λόγου (i. verbi) non eſt. Cũ igitur τῷ λόγῳ (i. verbo) prędit⁹ ſit, nõ ſine hypoſtaſi idẽ obtinet, neq; qđ aliquãdo eſſe cœperit, neq; qđ deſierit. Neq; .n. Deus vnquã exps τοῦ λόγου (i. verbi) fuit: ſed cũ ſit ſemper, ſuumq; Verbũ habeat, qđ ex ipſo generatur, & in ipſo manet, & viuit, & perfectũ eſt: nõ ſecundũ noſtrũ λόγον, ſiue verbũ. quorũ.n. eſſentia diuerſa eſt, eorũ etiã λόγος, ſiue verbum. Quemadmodũ aũt noſtrũ verbũ (ſiue oratio) ex mẽte naſcitur: ſic nõ omnino cũ eâdem ęadẽ eſt; ſed neq; penit⁹ diuerſa. Ex mẽte.n. cũ ſit, aliud qddã. præter ipſam, eſt: iã quia mentẽ ipſam declarat, nõ eſt omnino aliud p̃ter ipſam: ſed vnũ quiddam cum ſint natura, ſubiecto inter ſe differunt. Sic etiam Dei Verbum, (quod & Filius eſt) propria quidem hypoſtaſi ab eo ſeparatum eſt a quo ortum ſiue generationem habet: quia vero in ſe ipſo oſtendit quæ etiam in DEO cernuntur,

καὶ πνεῦμα αὐτοῦ, συνομολογεῖτε καὶ ἄκοντες ὅτι ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἐν τῷ θεῷ εἰσίν. ὁ γὰρ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἀχώριστά εἰσι τοῦ οὗ εἰσὶν, ἵνα μὴ ἄλογος καὶ ἄπνους ὑπολειφθῇ. εἰ δὲ ἐν τῷ θεῷ ἐστιν ὁ λόγος αὐτοῦ, δηλονότι καὶ θεός ἐστι. καὶ λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ὡς μὲν λόγος τοῦ θεοῦ, θεός ἐστιν· ὡς δὲ ἐκ παρθένου γεννηθεὶς, ἄνθρωπός ἐστι. καὶ οὕτω διπλοῦν ὄντα χρὴ τοῦτον ὁμολογεῖν, θεόν τε καὶ ἄνθρωπον, ἐν δύο φύσεσι γνωριζόμενον, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος. αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀλογίστως ἐπὶ τὴν θεόπεμπτον γραφὴν καταφεύγουσι· χρὴ δὲ καὶ συλλογιστικῶς αὐτοὺς ἀνάγειν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν·

ὁ θεὸς, τέλειος ὢν, οὐκ ἄλογος ἐστί. λόγον δὲ ἔχων, οὐκ ἀνυπόστατον ἔχει τοῦτον, οὐδὲ ἀρξάμενον τοῦ εἶναι, οὐδὲ παυσόμενον· οὐδὲ γὰρ ἦν ποτὲ ἄλογος· ἀλλ᾽ ἀεὶ ὢν τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἔχων ἐξ αὐτοῦ γεννώμενον καὶ ἐν αὐτῷ μένοντα, καὶ ζῶντα καὶ τέλειον, καὶ οὐ κατὰ τὸν ἡμέτερον λόγον. ὧν γὰρ τὸ εἶναι διάφορον, τούτων καὶ ὁ λόγος διάφορος. ὥσπερ δὲ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐκ τοῦ νοῦ γίνεται νοούμενος, καὶ οὔτε δι᾽ ὅλου ὁ αὐτός ἐστι τῷ νῷ, οὔτε παντάπασιν ἕτερος· (ἐκ τοῦ νοῦ μὲν γὰρ ὢν, ἄλλος ἐστὶ παρ᾽ αὐτόν· αὐτὸν δὲ τὸν νοῦν ἐμφαίνων, οὐκ ἔστιν παντελῶς ἕτερος παρ᾽ αὐτόν· ἀλλ᾽ ἓν ὢν κατὰ τὴν φύσιν, ἕτερός ἐστι τῷ ὑποκειμένῳ) οὕτω καὶ ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ὅς ἐστιν ὁ υἱὸς, τῷ μὲν ὑφεστάναι καθ᾽ ἑαυτὸν, διήρηται πρὸς ἐκεῖνον παρ᾽ οὗ τὴν γέννησιν ἔσχηκε· τῷ δὲ ταῦτα δεικνύειν ἐν ἑαυτῷ ἃ περὶ τὸν θεὸν θεωρεῖται,

ἐν ἐστι πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν φύσιν:- Δεῖ τὸν λόγον ἔχειν καὶ πνεῦμα, συμπαρομαρτοῦν τι αὐτῷ, καὶ φανεροῦν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος, οὐκ ἄμοιρός ἐστι πνεύματος· ὅπερ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐκφωνήσεως, φωνὴ γίνεται τοῦ λόγου ἡμῶν, φανεροῦσα τὴν τούτου δύναμιν. ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡμῶν μὲν, ἀλλότριον τῆς ἡμετέρας οὐσίας τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἀέρος ὂν εἰσροὴ καὶ ἐκροή· ἐπὶ δὲ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ὁ λόγος οὐ κατὰ τὸ ἡμέτερον, ἀλλ᾽ οὐσιωδῶς ὑφεστὼς, καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως [τῷ γεννήτορι: οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐσιωδῶς ὑφεστὼς, καὶ τῆς αὐτῆς τῷ θεῷ οὐσίας καὶ φύσεως] καὶ τελειότητος, ἐκ τοῦ πατρὸς προϊὸν, καὶ ἐν αὐτῷ ὂν, καὶ τῷ λόγῳ καὶ υἱῷ συμπαρομαρτοῦν, καὶ ἐκφαντικὸν ὑπάρχον αὐτοῦ:- Περὶ μὲν οὖν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, ὅτι καὶ εἰσὶ, καὶ τῆς αὐτῆς εἰσὶ φύσεως, ἱκανῶς ἡμῖν ἀποδέδεικται· περὶ δὲ τῆς μητρὸς τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θεοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, βραχέα τινὰ διαλεκτέον, καὶ ὅσα δύναιτ᾽ ἂν ἐλέγξαι τὴν θεόπεμπτον ἐκείνην γραφήν. ἀφ᾽ οὗ [γὰρ] ἡ τοῦ Μωσέως καὶ Ααρὼν ἀδελφὴ Μαρία, μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, δισχιλίων ἐτῶν περίοδος, ἄχρι τῆς τοῦ κυρίου κατὰ σάρκα γεννήσεως παρέδραμεν. αὕτη δὲ ἡ Μαρία, οὐχ ὑπερέβη τὸ μέτρον τῆς ζωῆς τῶν οὐσῶν τότε κατ᾽ αὐτὴν γυναικῶν. πρόδηλον οὖν τὸ ψεῦδος, καὶ κακόπλασιν, καὶ παριστορίαν. Πῶς δ᾽ ἂν καὶ ὁ Δαβὶδ, πρόγονος τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον [αὐτοῦ] λογι-

σθείη,

vnum cum ipſo eſt & quidem natura. Iam vero Verbum vt Spiritum coniunctum habeat, oportet, qui ipſius vim & efficaciam declaret. Nãque ne noſtra quidem oratio Spiritus expers eſt: qui tempore pronunciationis vox fit noſtræ rationis; quæ omnẽ illius vim oſtendit, & in apertum profert. Sed in nobis ſpiritus ille alienus eſt a noſtra eſſentia; quippe cum ſit influxus & refluxus aeris: in Deo vero, quemadmodum ὁ λόγος, (Verbum) non vt noſtrum verbum; ſed eſſentialiter ſubſiſtens, eiusdẽ eſſentię, eiusdẽ naturæ [eſt cum genitore: ſic & Spiritus ſanctus, eſſentialiter ſubſiſtens, eiusdem cum Deo eſt eſſentię, naturæ] & perfectionis; ex Deo procedens, in eo exiſtit, & τῷ λόγῳ (Verbo) Filio nempe, coniunctus, ipſum declarat. Ac de Patre quidem, & Filio, & Spiritu ſancto, quod & ſint, & eiusdem naturæ ſint, ſatis a nobis demonſtratum eſt.

5. De matre vero Filii Dei, qui naturam aſſumpſit, paucis diſſerendum; & quantum ſatis ſit ad coarguendam ſcripturam illam diuinitus ſcilicet miſſam. Ab eo itaque tempore quo Moſis & Aaronis ſoror Maria cum fratribus ex Ægypto egreſſa eſt, periodus [bis] mille annorum vsque ad Chriſti in carne natiuitatem lapſa eſt. Hæc vero Maria, non transgreſſa eſt paruulam ætatem illam mulierum illarum quæ ſecum ea tempeſtate viuebant. Manifeſtum ergo mendaciũ, proprio commẽto & hiſtorica fide euerſum. Quomodo vero ætas Dauidis, qui vnus e maioribus Chriſti fuit, humanitus loquendo, computari

putari

putari queat, qui poſt obitum Mariæ, ſororis Moſis & Aaronis, multis annis poſtea & natus & educatus eſt, liberoſque procreauit?

6. Nullo pacto igitur diuinitus miſſa eſt ſcriptura, quæ talia nugatur & tanta mendaciorum portenta. Si .n. Mariç, ſororis Moſis & Aaronis, filius eſſet Chriſtus: cõueniebat, ipſum, cũ Pontio Pilato iudicandus aſtaret, extremæ ætatis eſſe, & veluti hominis reliquias; vtpote qui tam multis annis, qui interea lapſi ſunt, paulatim & ſenſim conſumptus eſſet. Præterea non vmbram Chriſti, ſed ipſum Chriſtũ crucifixũ eſſe ſecundũ carnẽ; declarat ſanguis, qui de ſanctiſſimo ipſius corpore defluxit, qui adhuc apud Chriſtianos cõſeruatur, & ſcaturit; qui qđ ſit Chriſti, ſanandi vi multisq; miraculis planũ fit. Quin & Prophetæ de ipſius ſupplicio crucis, deq; iis q̃ illud anteceſſerũt, perſpicue vaticinati ſunt: vt iam ex reliquis ſcripturç partibus probationes omittamus, quas Agareni neque ſciunt neque ſane admittunt.

7. Iam vero, quod dicit ille; Deũ ignorare nũ Chriſtus homines docuerit quod ſit Deus etiam ipſe, & propterea ipſum interrogare: & ipſo hoc negante, Deũ veluti apologiam ipſius & defenſionem probaſſe: hoc vero annõ quauis damnatione dignũ eſt? quomodo .n. Deus eſt ſi q̃ fiunt, ignorat? quomodo Chriſtꝰ, qui veritatẽ ſeipſum in Euangelio nominauit Deo falſum dixit, cum veritatem negauit? quippe qui Deus eſt, quemadmodum prius demonſtratum eſt.

8. Traducũt atq; infamãt nos veluti ſimula-

crorum

ὠθείη, μετὰ τὸν τῆς Μαρίας θάνατον, τῆς ἀδελφῆς Μωσέως καὶ Ααρὼν, πολλοῖς ὕστερον ἔτεσι γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς καὶ παιδοποιήσας; Πῶς οὖν θεόπεμπτος, ἡ τοιαῦτα φλυαροῦσα γραφὴ, καὶ τηλικαῦτα ψευδομένη; εἰ γὰρ Μαρίας τῆς ἀδελφῆς Μωσέως καὶ Ααρὼν υἱὸς ἦν ὁ Χριστὸς, ἔδει τοῦτον, ὅτι παρέστατο Ποντίῳ Πιλάτῳ κρινόμενος, ἐσχατόγηρων εἶναι, καὶ οἷον ἀνθρώπου λείψανον, τῷ πολλῷ μήκει τῶν ἐν μέσῳ χρόνων κατὰ μικρὸν δαπανώμενον.

Ὅτι δὲ οὐχ ἡ σκιὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἐσταυρώθη κατὰ σάρκα, δηλοῖ τὸ καταρρεῦσαν αἷμα τοῦ παναγίου σώματος αὐτοῦ, παρὰ Χριστιανοῖς φυλαττόμενον, καὶ βρύον ἰάσεσι, καὶ πολλοῖς θαύμασι μαρτυρούμενον ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐστι. Καὶ οἱ προφῆται δὲ περὶ τῆς σταυρώσεως αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ ταύτης παθημάτων, σαφῶς προκατήγγειλαν· ἵνα τὰς ἐκ τῶν ἄλλων γραφῶν ἐάσωμεν ἀποδείξεις, ἃς οὐδὲ ἐπίστανται οἱ Σαρακηνοὶ, ναὶ μὴν οὐδὲ παραδέχονται. Τὸ δὲ καὶ τὸν θεὸν ἀγνοεῖν εἰ ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους ὅτι θεός ἐστι καὶ αὐτὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπερωτᾶν αὐτὸν, καὶ ἀρνησαμένου δέξασθαι πως τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ, ποίας οὐκ ἂν εἴη καταγνώσεως ἄξιον; πῶς γὰρ θεὸς, εἰ ἀγνοεῖ τὸ γινόμενον; πῶς δὲ καὶ ὁ Χριστὸς, ἀλήθειαν ἑαυτὸν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ὀνομάσας, ἐψεύσατο [παρὰ] τῷ θεῷ, τὴν ἀλήθειαν ἀρνησάμενος; [καί τοι θεὸς ὤν, ὡς προαποδέδεικται:-]

Διαβάλλουσιν ἡμᾶς ὡς εἰδωλολάτρας, διὰ τὸ

προσ-

προσκυνεῖν τὸν σταυρὸν, ὃν καὶ βδελύττονται. καὶ λέγομεν πρὸς αὐτούς· Πῶς οὖν [καὶ] ὑμεῖς προστρίβεσθε τῷ λίθῳ τοῦ Βραχθὰν, καὶ φιλεῖτε τοῦτον; καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν φασι, διότι ἐπάνω αὐτοῦ συνουσίασε τῇ Ἄγαρ ὁ Ἀβραάμ· ἄλλοι δὲ, ὅτι προσέδησεν αὐτῷ τὴν κάμηλον, μέλλων θῦσαι τὸν Ἰσαάκ. πρὸς οὓς πάλιν ἡμεῖς· Εἶτα ὑμεῖς μὲν οὐκ αἰδεῖσθε προσκυνοῦντες καὶ τιμῶντες λίθον ἐφ' οὗ γυναικὶ συνουσίασεν ὁ Ἀβραάμ, ἢ προσέδησε τὴν κάμηλον· ἡμῖν δὲ ὀνειδίζεσθε προσκυνοῦσι τὸν σταυρὸν δι' οὗ δαιμόνων ἰσχὺς, καὶ διαβόλου καταλύεται πλάνη; ὁ δὲ ῥηθεὶς λίθος, κεφαλὴ τῆς Ἀφροδίτης ἐστίν· ἣν πάλαι προσεκύνουν οἱ Ἰσμαηλῖται· φέρει γὰρ μέχρι καὶ νῦν τοῖς ἀκριβῶς κατασκοποῦσιν ἐκ γλυφίδος ἀποτύπωσιν κεφαλῆς:- Τὸ Βαχχὰ ἰσμακὲχ καλούμενον εἴδωλον, ὅπερ αὐτὸς προσκύνημα παρατηρήματος ὀνομάζει, τοὺς ἀθλίους βαρβάρους προσκυνεῖν ἐκέλευσε. καὶ δύο δὲ ὀνόματα βάρβαρα, τὸ τζιτζαφὰ καὶ μαρουὰ, ἐκ τῶν σεβασμάτων εἶναι λέγει τοῦ θεοῦ θεοῦ ἢ πάντως τοῦ οἰκείου. καὶ τοῖς ἠπατημένοις δὲ ὑπ' αὐτοῦ, παραγινομένοις κατὰ τὸ ἐκεῖσε μιαρὸν οἴκημα τοῦ προσευκτηρίου, περιελθεῖν αὐτὸ κυκλικῶς προστάσσει. ὡς δὲ παρά τινος ἐξ αὐτῶν πρὸς Χριστιανοὺς αὐτομολήσαντος ἔμαθον, εἴδωλόν τι λίθινον κάθηται μέσον τοῦ οἴκου· καὶ οἱ τὴν πρᾶξιν τοῦ δαιμονιώδους ἐπιτάγματος τούτου πληροῦντες, κεκλικότες τοὺς ἀθλίους αὐτῶν αὐχένας, καὶ τὴν χεῖρα

ὀρθιοι

ſcrorum cultores, eo quod crucem adoremus, quã illi etiã exſecrantur. Et reſpondemus; Quomodo ergo vos lapidi adhæretis Brachthan, & ipsũ oſculamini? Et reſpõdent nonnulli ex ipſis; Ideo, quia ſuper ipſum Abraham cum Agar congreſſus eſt: alii vero, quia ad ipſum alligauit camelum, cum Iſaacũ immolaturus eſſet. Ad quos nos iterum; Itane vos non pudet adorare & honorare lapidem in quo cum muliere Abraham coiuit, aut ad quem camelum alligauit: nobis vero exprobratis quod crucem adoremus, per quam vires Dæmonum, & Diaboli omnis deceptio eneruantur & infringuntur? Atqui prædictus lapis iſte caput eſt Veneris, quam Iſmaelitæ iam olim adorabant. Lapis ille etiamnum præfert, ſi quis accurate ſpectet, deformationem capitis. Eſt ſimulacrum *Bacchá Iſmakéch* illis dictum: quod ipſe *Adoramen obſeruationis* appellat, &, vt miſeri barbari adorarent, præcepit. Sed & duo vocabula barbara, nempe Tzitzapha & Marua, ex ſingulari Dei colendi religione eſſe docet; Dei autem omnino ſui & proprii. Quinetiam ille miſeris illis & a ſe deceptis in exſecrabili illo domicilio, quod precationibus deſtinatum, adeſſe, & in orbem illud circuire iubet: & (quemadmodum ego ex quodam ſuorum diſcipulorum, qui ad Chriſtianorum partes transiit, intellexi) ſtatua quædam lapidea erecta eſt in medio domicilii; & qui dæmoniaca illa mandati iſtius actione defunguntur, miſeris ſuis ceruicibus inclinatis, altera manu

ſurſum

ſurſum ad ipſam erecta, altera aurem tenentes, circumeunt, donec vertigine correpti concidant. Enimuero quid hic aliud, quam ſtatuam colere, quaſi lege ſanxit?

9. Hic quidem Moameth licet eſſet rudis & agreſtis homo, tamen centum & tredecim conſcripſit fabellas, & vnicuiq; harũ dignum quoddam nomen hac ſua inſcitia indidit. Quarũ quidem omnium impuritatem & nugas manifeſtas, & recenſere & refellere, quid aliud fuerit quam cum Hercule Augeæ ſtabulum, egeſto ſtercore, purgare? Reliquum igitur fuerit, aliis præteritis, paucis eorum dumtaxat meminiſſe quæ maioris momenti ſunt, & ad recte cognoſcendam, & ad damnandam ſectam exſecrabilem.

Deum ὁλόσφυρον dicit, ſphæricum videlicet ac rotundum. Atqui hęc figura, corporis eſt, & corpus declarat; quemadmodum quod denſum atq; conſtipatum eſt. Cum igitur, vt ipſi placet, Deus materiata quædam ſit ſphæra, neque audiet, neque videbit: & in præceps temere feretur, inconditoque motu volutabitur.

Cum autem ſtatuit Deum autorẽ omnis mali, quemadmodum & omnis boni, ait: *Quem Deus ducit, ille recte ducitur: & quos ille in errorem impellit, illi ſunt qui deſeruntur.* Et paulo poſt, hæc confirmans, ſubiicit: *Non ſum dominus animæ meæ, neque ad ſalutem neque ad perniciem, niſi quatenus hoc ipſum* DEVS *vult.* Oblitus deinde quod Prophetam paulo ante ſeipſum prædicaſſet, ait; *Et ſi noſſem ea quæ abſunt, poſſem ſane bonis affluere, neq;*

τοὔσθιον πρὸς αὐτὸ ἐκπεπληχότες, τῇ τε ἑτέρᾳ τὸ οὖς ἑαυτῶν κατέχοντες, κυκλοτερῶς περιέρχονται, μέχρις ἂν σκοτοδινίᾳ ληφθέντες καταπέσωσιν. ἰδοὺ προδήλως εἰδωλολατρεῖν ἐνομοθέτησεν:-

Οὗτος ὁ Μωάμεθ, καίτοι ἀμαθὴς ὢν καὶ ἄγροικος, τρία καὶ δέκα καὶ ἑκατὸν συνεγράψατο μυθάρια· ἑκάστῳ τούτων, ὄνομα ἐπιθεὶς ἄξιον τῆς ἀπαιδευσίας καὶ μωρολογίας αὐτοῦ. ὧν ἁπάντων τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ [τὴν] πρόδηλον φλυαρίαν, τὸ καὶ διηγήσασθαι καὶ ἀνατρέψαι, ἴσον ἐστὶ τῷ τὴν Αὐγέου κόπρον ἐκκομίσαι κατὰ τὸν Ἡρακλέα. λοιπὸν οὖν, τἄλλα παραδραμόντες, ὀλίγων ποιησόμεθα μνήμην, καὶ ὅσα πάντως ἀναγκαιότερα, πρὸς τὸ διαγνωσθῆναί τι καὶ καταγνωσθῆναι.

Ὁλόσφυρον λέγει τὸν θεὸν ἤτοι σφαιρικόν· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα, σώματός ἐστι, καὶ σῶμα ἐμφαίνει· ὥσπερ δὴ καὶ τὸ πυκνὸν καὶ πεπιλημένον. σφαῖρα δὲ ὑλικὴ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ὢν, οὔτε ἀκουσθήσεται, οὔτε ὀφθήσεται· καὶ καταπρανῶς, ὡς ἔτυχεν, ἐνεχθήσεται, καὶ ἄτακτα κατακυλισθήσεται.

Δογματίζων αἴτιον εἶναι παντὸς κακοῦ τὸν θεὸν, ὥσπερ δὴ καὶ παντὸς ἀγαθοῦ, φησίν· Ὃν ὁδηγεῖ ὁ θεὸς, ἐκεῖνός ἐστιν ὡδηγημένος· καὶ οὓς πλανᾷ, ἐκεῖνοι εἰσὶν οἱ λειπόμενοι:- καὶ μετ' ὀλίγα, τὸ αὐτὸ βεβαιῶν, ἐπήγαγεν, ὅτι, Οὐ κυριεύω τῆς ψυχῆς μου εἰς ὠφέλειαν, εἴτε βλάβην· εἰ μὴ ὅπερ ἐθέλει ὁ θεός:- Καὶ ἐπιλαθόμενος ὅτι προφήτην πρὸ μικροῦ ἐκήρυσσεν ἑαυτὸν, λέγει. Καὶ εἰ ἐγίνωσκον τὰ ἀπόντα, εἶχον ἂν πλεονάσαι ἐκ τοῦ

ἀγαθοῦ, καὶ οὐκ ἂν εἶχέ μου ἅψασθαι δεινόν:- καὶ πῶς ἂν ἐξέφυγες τὰ δεινὰ, φύσει, καθὼς [αὐτὸς] λέγεις, ὄντα; εἰ δὲ ἠδυνάσθω διαφυγεῖν αὐτὰ, οὐ φύσει πάντως εἰσίν. ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θεὸς, ἀπεδείξαμεν ἐν τῷ κατὰ [τῶν] Μασσαλιανῶν τίτλῳ, καὶ ζήτησον τὸ ιζ' κεφάλαιον:-

Φησὶν ἐν τῷ ὀγδόῳ τῶν μυθαρίων αὐτοῦ· λέγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, Ὁ Ἰσραὴλ ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ:- καὶ λέγουσιν οἱ Χριστιανοὶ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ:- τοῦτ' ἔστιν ὁ λόγος αὐτῶν, διὰ τῶν στομάχων αὐτῶν:- καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλ' ἄκουσον υἱὲ τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους. Ἰουδαῖοι μὲν, οὐ γνήσιον υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν Ἰσραὴλ ὀνομάζουσιν· ἀλλ' ἢ ὅσον δεῖξαι τὴν πρὸς αὐτοὺς τοῦ θεοῦ στοργὴν, διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτοῖς εὐσέβειαν. οἱ δέ γε Χριστιανοὶ, φύσει υἱὸν θεοῦ, καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦσιν. εἰ γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖς, ἐκ θεοῦ δέδοται τῷ Χριστῷ τὸ εὐαγγέλιον, καθὼς ὑποκατιόντες ἀποδείξομεν· ἐν αὐτῷ δὲ τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται, ὅτι τρίτον ἄνωθεν ὁ θεὸς ὑπὲρ Χριστοῦ ἐμαρτύρησε· ποτὲ μὲν λέγων, [ὅτι,] Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός:- ποτὲ δὲ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ [πάλιν] δοξάσω:- καὶ ἐν τῷ ὄρει δὲ τῷ Θαβὼρ, ὅτι, Αὐτοῦ ἀκούετε:- τί ἄτοπον καὶ ξένον ποιοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ, θεὸν καὶ θεοῦ υἱὸν ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν, τοῦ Θεοῦ [καὶ] τῷ Χριστῷ ταῦτα προσμαρτυροῦντος, ὡς διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον, ὃ ἐκ θεοῦ δεδόσθαι ὁμολογεῖς;-

Ἐπι-

neq; me poſſet malum attingere. Quomodo vero tu mala effugeres, quæ, vti tu doces, ſunt natura? Si vero tu illa vitare potuiſti, non igitur illa natura ſunt. Deum vero non eſſe auctorem malorum, in titulo contra Maſſaliotas a nobis demonſtratum eſt: conſule cap. XVII.

In octaua fabellarum ſuarum ait: *Iudæi dicunt Iſraelem eſſe filium Dei: & Chriſtiani dicunt Chriſtum eſſe filium Dei: hic eſt ſermo per ipſorum ſtomachum*, & quæ ſequuntur. Verum attende, o fili patris tui mendacis: Iudæi quidem, non germanum Dei filium Iſraelem nominant; ſed tantum, vt oſtendant Dei erga ſe amorem & propenſionem, ob eam qua Patres excellebant pietatem: Chriſtiani vero, natura filium Dei, & Patri conſubſtantialem ſecundum diuinitatem, Chriſtum confitentur. Nam ſi, vt fateris, Chriſto a Deo Euangelion datum eſt, quemadmodum nos ipſi in ſubſequentibus demonſtrabimus; & in Euangelio ſcriptum eſt quod Deus cælitus de Chriſto teſtificatus ſit; alicubi quidem dicens, *Hic eſt filius meus dilectus*: alicubi vero, *Et glorificaui & [rurſum] glorificabo*: & in monte Thabor, *Ipſum audite*: quidnam abſurdi & alieni admittunt Chriſtiani, qui & Deum, & Dei filium Chriſtum confitentur: cum & Deus Chriſto ea tribuat ex teſtimonio Euangelii? quod etiam tu diuinitus datum fuiſſe affirmas.

B 2 Cum

Cum vero Chriſti & Euangelii mentionem facit, ex perſona Dei ait; *Miſimus hunc velut aſſeclam omnium* (*aliorum ſcilicet Prophetarum*) *Ieſum filium Mariæ; vt ea quæ in Lege ante ſcripta erant, vera certaque repræſentaret: Euangelio ad ipſum demiſſo: in quo eſt via, lux, & iuſtitia: ſecundum potentiam Legis, quæ ipſum anteceſſit, ad inſtitutionem & promiſſionem eorum qui ipſum timent, & ad iudicandum domeſticos Euangelii.* Si igitur Chriſtus, vt ea quæ de ipſo prædicta erant, vera repræſentaret, id eſt vt legem veterem expleret, aduenit: Euangeliumque viam, inſtitutionem, lucem & iuſtitiam hominibus tradidit, quemadmodum tu ipſe confiteris: & ipſe iudicium facturus eſt: reliquum eſt aliud te nihil hominibus obtrudere quam errores, & quę ex diametro cum doctrina veritatis pugnent.

Iterũ tamquã ex perſona Dei proponit; *Cum regionem aliquam perdere volebamus, iubebamus hoĩes in eadem agentes, ſeſe luxui & intemperantiæ dedere: & hoc decretum de perditione ipſorum, de ipſis verum fiebat, vna cum oraculo: & ſic ipſos vere perdomuimus: multosq; perdidimus ex ſeculis illis poſt Noe.* Hæc verba cuinam potius conueniant; Deone ſalutis humanæ amanti; an vero dæmoni, qui homines ſummo odio proſequitur? Deusne iubet homines intemperanter viuere; an diabolus? At qui iubet intemperanter viuere, is eſt auctor intemperantiæ & luxus, atque adeo maiori pœna dignus.

Moſes quidem literis mandauit quod *filii Dei,*

videntes

Digitized by Google

Ἐπιμνησθεὶς δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, φησὶν ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ· Ἀπεστείλαμεν ἀκόλουθον τούτων πάντων (δηλαδὴ τῶν προφητῶν) Ἰησοῦν τὸν υἱὸν Μαρίας, εἰς τὸ ἀληθοποιῆσαι τὰ πρὸ αὐτοῦ, τὰ τοῦ νόμου, καταγαγόντες πρὸς αὐτὸν τὸ εὐαγγέλιον· ἐν ᾧ ἐστιν ὁδήγησις, φῶς, καὶ δικαιοσύνη, κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ νόμου, εἰς ὁδήγησιν καὶ ἐπαγγελίαν τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, καὶ εἰς τὸ κρῖναι τοὺς οἰκείους τοῦ εὐαγγελίου:- εἰ δὲ ἀληθοποιῆσαι τὰ πρὸ αὐτοῦ, τουτέστι τὰ τοῦ παλαιοῦ νόμου, παραγενόμενος ὁ Χριστὸς καὶ τὸ εὐαγγέλιον, ὁδήγησιν καὶ φῶς καὶ δικαιοσύνην τοῖς ἀνθρώποις παρέδωκεν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖς, καὶ τὴν κρίσιν αὐτὸς μέλλει ποιεῖν, σοὶ περιλέλειπται συνεισενεγκεῖν τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲν ἕτερον ἢ πλάνην καὶ ἐναντίωσιν τῆς ἀληθείας δογμάτων.

Λέγει πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ· Ὅταν ἠθέλομεν ἀπολέσαι χωρίον, ἐκελεύομεν τοῖς ἐστῶσιν ἐν αὐτῷ, καὶ ἠσώτευον ἐν αὐτῷ· καὶ ἐδικαιοῦτο ἐπάνω αὐτῶν [ὁ] λόγος, ὁ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν δηλονότι, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν ἀποφάσεως· καὶ ἐδαμάσαμεν αὐτοὺς δαμάσει, καὶ πολλοὺς ἀπωλέσαμεν ἐκ τῶν γενεῶν μετὰ τὸν Νῶε:- ταῦτα τὰ ῥήματα, τίνι μᾶλλον ἁρμόζει, τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ, ἢ τῷ μισανθρώπῳ δαίμονι; θεὸς κελεύει ἀσωτεύειν, ἢ διάβολος; ὁ δὲ κελεύων ἀσωτεύειν, ἐκεῖνος τῆς ἀσωτίας αἴτιος μάλιστα, καὶ πλείονος κολάσεως ἄξιος:-

Μωσῆς μὲν ἔγραψεν, ὅτι, Ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ

τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἐλάμβανον ἑαυτοῖς γυναῖκας:- υἱοὺς μὲν θεοῦ, τοὺς ἀπογόνους τοῦ Σὴθ, προσαγορεύων· (οὕτω γὰρ δοκεῖ ὠνομάσθαι, διὰ τὸ θεομίμητον αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐνάρετον καὶ εὐλαβῆ πολιτείαν) θυγατέρας δὲ ἀνθρώπων, τὰς ἐκ τοῦ Κάϊν καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ καταγομένων. ὁ δὲ Μωάμεθ, τοὐναντίον εἴρηκεν· ἀντὶ μὲν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ, θηλείας ἀγγέλους εἰπὼν, κατὰ τὸν Ἑλλήνων μῦθον, Ἶρις δ' αὖ Ἑλένῃ λευκωλένῳ ἄγγελος ἦλθεν - ἀντὶ δὲ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων, υἱοὺς ἀνθρώπων ἐπαγαγών· καὶ τὸ πάντων ἐλεεινότατον, ὅτι παρὰ θεοῦ τοῦτο γενέσθαι καταγγέλλει, λέγων, Ἐξελέξατο κύριος, ἡμῶν τὰ τέκνα· ἔλαβεν ἐκ τῶν ἀγγέλων θηλείας. ὑμεῖς δὲ λέγετε λόγους μεγάλους, τουτέστι, φημίζετε τὸν θεὸν υἱοὺς ἔχειν. μᾶλλον μὲν οὖν, θηλείας ἀγγέλους, νύμφας, δέδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων· ἐξ ὧν οἱ γίγαντες ἐγεννήθησαν - Καὶ ὅτι μὲν αἱ θήλειαι ἄγγελοι οὐκ εἰσὶ θυγατέρες θεοῦ, κατὰ τὸν ἴσον μῦθον, ὄμνυσι, καὶ ἐπαρᾶται τὸν τοῦτο ὑπολαμβάνοντα· ὅτι δὲ θήλειαι ἄγγελοι εἰσὶν, ἐνίσταται, καὶ διϊσχυρίζεται. ἀλλ' εἰ καὶ δοθείη, ὅπερ ἀμήχανον, ἄνδρα θηλείᾳ ἀγγέλῳ μίγνυσθαι, καὶ σπερμαίνειν ἐν αὐτῇ· ἐν ποίᾳ μήτρᾳ συνέξει καὶ ζωώσει τὸ σωματικὸν σπέρμα ἡ ἀσώματος; ποίᾳ δὲ καταλλήλῳ ὕλῃ θρέψει τοῦτο; πῶς δὲ καὶ ἐγγάστριον περιάξει τὸ βρέφος; πῶς δὲ καὶ γαλουχήσει τὸ χυμοὺς θρεπτικοὺς εἰωθὸς ἐπισπᾶσθαι ζῶον, ἡ ἄϋλος

καὶ

videntes filias hominum quod eſſent formoſæ, duxerint ſibi vxores: FILIOS DEI poſteros Sethi appellans. Sic enim ille nominatus eſt, ob imitationem Dei, & ſtudium virtutis, vitamque religioſam. *Filias* vero *hominum* dixit eas quæ a Chaino eſſent procreatæ, aut ab ipſo genus ducerent. Moameth vero contra dixit: & pro filiis quidem Dei, angelos fœminas nominauit, vt eſt in fabulis Græcorum; *Aſt Iris Helena formoſæ nuncia venit.* Pro filiabus vero hominum, filios hominum ſubiecit: & quod omnium maximo miſerabile eſt, hæc a Deo facta narrat, cum ait: *Elegit Dominus noſter liberos: & accepit ex angelis quidem fœminas. Vos vero ardua quædam & magna pronunciatis, id eſt, Deum liberos habere diuulgatis: imo vero potius angelos fœminas, nymphas, dedit ille filiis hominum; e quibus Gigantes nati ſunt.* Iam vero angelos fœminas non eſſe filias Dei, vt eſt in fabella XVI, iureiurando affirmat; eumque qui ita opinetur, exſecratur. Quod vero fœminæ angeli ſint, iterum iterumque affirmat & pertendit. Quod ſi etiam daretur, quod tamen fieri nequit, virum cum fœmina angelo rem habere, & ſemen in eandem emittere: quanam, cedo, matrice continebit, & viuum efficiet ea quę corporis eſt expers, ſemen corporeum? deinde, quanã cõgruente alimonia nutriet iſtud? quomodo infantẽ, qui ante partũ in ventre fouet, circũferet? deniq; quomodo lacte fouebit animal, qđ ſuccos nutriẽtes attrahere cõſueuit, ea quæ materię

Digitized by Google

& ſanguinis eſt expers naturâ. Non igitur omnino eſt angelus fœmina: fœmina enim & mas, propria ſunt corporum.

10. Inducit Deum ſuum tali iureiurando ſeſe obſtringentem, *Na per phulcos phulcorum, & prothiſmata prothiſmatum.* Et iterum in alia fabella; *Na per licmunta licmuntum, & portantes onera, currenteſque rectam viam, & ea quæ res partiuntur.* Et iterum in alia; *Na per montem & ſcripturam duobus verſibus ſcriptam in membrana tenui: & hoſpitium ædificatum, & tectum quod appenditur, & per mare vinctum.* Et in aliis alia quædam barbarica, ſtulta, inepta, nec aliena ab ipſius nugis & amentia. Et alibi rurſum, *Per calamum, & quæ diſtinguunt verſus.* Et iterum in aliis iuramentum concipit *per abſolutas ordine, & per procellarum procellas, per expanſorum expanſiones, & capientes conceptamen, & iacientes ſententiam defenſoriam.* Et iterum in aliis; *Na per eas quæ attrahunt bolidem, per adimentes adimentum, per natantes natationem, per anticipantes anticipamen, per adminiſtrantes negotium in die quo terra motus quatit.* Et rurſum in alia; *Na per cælum turritum, & diem compoſitionis, per teſtem & teſtificatum.* Et rurſum in alia; *Na per cælum & altarik.* Et quid ſcis quid ſit *Altarik?* *Stella*, inquit, *perforata.* Et in alio loco; *Na per*

fulgorem

Digitized by Google

καὶ ἄναιμος φύσις; οὐκ ἄρα πάντως οὔτε θήλεια ὁ ἐστὶν ἄγγελος. τὸ γὰρ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, σωμάτων ἴδια.

Εἰσάγει τὸν θεὸν αὐτοῦ τοιοῦτον ὅρκον ὀμνύοντα, Μὰ φουλκὶ τῶν φυλκῶν, καὶ περιθίσματα περιθισμάτων:- καὶ αὖθις ἐν ἑτέρῳ μυθαρίῳ, Μὰ λικμοῦντα λικμούντων, καὶ βαστάζουσας γόμους, καὶ τρεχούσας εὐθεῖαν, καὶ τὰ μερίζοντα πράγματα:- Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ, Μὰ τὸ ὄρος, καὶ γραφὴν διεστιχισμένην ἐν μεμβράνῳ λιτῷ· καὶ τὸ ὀσπήτιον τὸ ᾠκοδομημένον, καὶ τὸ στέγος τὸ σηκούμενον, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν δεδεμένην:- καὶ ἐν ἑτέροις ἄλλα τινὰ βαρβαρικὰ καὶ ἀνόητα, καὶ τῆς αὐτοῦ φλυαρίας καὶ φρενοβλαβείας οὐκ ἀποδέοντα. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, Μὰ τὸν κάλαμον καὶ ἃ στιχίζουσι:- καὶ πάλιν ἐν ἄλλοις ὅρκον πεποίηται, [Μὰ] τὰς ἀπολυομένας ὀρδίνους, καὶ καταιγίδων καταιγίδας, καὶ ἁπλωθέντων ἁπλώματα, καὶ χωρούσας χώρημα, καὶ ῥιπτούσας γνώμην ἀπολογητικήν:- καὶ αὖθις ἐν ἄλλοις, Μὰ τὰς ἀνασπωμένας βόλισμα, καὶ ἀφελομένας ἀφέλωμα, καὶ κολυμβούσας κόλυμβον, καὶ περιλαβούσας περιλάβωμα, καὶ διοικούσας πρᾶγμα ἐν ἡμέρᾳ ἐν ᾗ σείεται ὁ σεισμός:- Καὶ αὖθις ἐν ἑτέρῳ, Μὰ τὸν οὐρανὸν τὸν πεπυργωμένον, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς συνταγῆς· καὶ μάρτυς καὶ μαρτυρούμενον:- καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ, Μὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἀλταρίκ - καὶ τί οἶδας τί τὸ ἀλταρίκ; ὁ ἀστὴρ ὁ τρυπητής:- καὶ ἐν ἄλλῳ πάλιν, Μὰ

τὸ αὖγος καὶ νύκτας δέκα· καὶ ἡ ζυγὴ καὶ ἡ ἀποζυγή· καὶ ἡ νὺξ ὅταν ἐφαπλῶται:- καὶ αὖθις ἐν ἄλλῳ, Μὰ τὰς συκᾶς καὶ τὰς ἐλαίας τοῦ Σινᾶ, καὶ ταύτην τὴν χώραν:- καὶ ἐν ἄλλῳ πάλιν, Μὰ τὰς δραμούσας ἐν ὑλακισμῷ, καὶ τὰς δεικνυούσας πυροβολίαν, καὶ τὰς περιπλέουσας εἰς τὸ αὖγος, καὶ ταράξαντας εἰς τὸ ὑδρόστατμα:- καὶ ἀλλαχοῦ, Μὰ τὸν ἄλεζερ:- Τούτων δὲ τῶν ὅρκων, τοὺς μέν, τοῦ παρ' αὐτῷ Θεοῦ φησὶν εἶναι· τοὺς δέ, αὐτὸς ὄμνυσι, καταπλήττων καὶ τούτοις τοὺς βαρβάρους, καὶ θέλων δεῖξαι τούτοις πολυμαθὴς, καὶ βαθέα μυστήρια ἐπιστάμενος, ὥσπερ καὶ ὅταν λέγῃ, Ἐπιγραφὴ εἰς τὸ ἀκκά:- [καὶ τί οἶδας τί τὸ ἀκκά;] καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα παντελῶς δύσφραστα καὶ ἀνόητα, καὶ τὰς ἀκοὰς κατακτυποῦντα τῶν μαθητευομένων αὐτῷ:-

Ἔπι ἐξόμνυται Μωάμεθ κατά τε ἡλίου καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἄστρων, καὶ λαμπυρίδων ζώων, καὶ κυνῶν δρομικῶν, καὶ φυτῶν, καὶ ἑτέρων ἀγνώστων καὶ βαρβαρικῶν ὀνομάτων, ὡς οἶμαι, δαιμόνων τινῶν ἀλιτηρίων καὶ παλαμναίων. ταῦτα δὲ ποιούμενος ὅρκον, δῆλος ἐστὶ θεοὺς αὐτὰ νομίζων· ὁ γὰρ ὀμνύων, κατὰ τοῦ μείζονος εἴωθεν ὀμνύειν. διὸ καὶ ὁ θεὸς, μὴ ἔχων κατὰ μείζονος ὀμνύειν, καθ' ἑαυτοῦ ὤμοσεν, ὡς ἐδίδαξεν ἡ γραφή. ὅρκον δὲ νοοῦμεν ἐπὶ θεοῦ, τὴν διά τινος παραλαμβανομένου βεβαίωσιν τῆς ἐπαγγελίας:-

Ναὸν λέγει παρά τε Ισμαὴλ καὶ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ

ἀνοικο-

fulgorem & noctes decem: per iuncturam & ſeiuncturam, per noctem cum expanſa fuerit. Et rurſus in alio; *Na per ficus & oleas montis Sina, & per hanc regionem.* Et in alio; *Na per currentem in latratu, & per monſtrantes ignis iacula; per eam quæ incidit in fulgorem, & per eos qui turbant aquam ſtagnantem.* Et alibi, *Na per Alezer.* Harum vero formularum iurandi, alias quidem ſui Dei eſſe ait: aliis vero ipſe vtitur; volens in his quoque barbaros conſternare, atque oſtendere ſe multiplicem diſciplinam ac profunda myſteria callere: vt & cum dicit; *Inſcriptio in Acca*; & quid ſcis quid ſit Acca? aliaque permulta eiuſmodi, quæ & prolatu ſunt difficilia, & intelligi prorſus nequeunt, aures nempe ſuorum diſcipulorum percellentia. Iurat præterea Moameth per Solem, Lunam, aſtra, igneum ſplendorem, animalia, canes curſores, plantas, aliaque incognita & barbara vocabula (vt ego exiſtimo) dæmonum noxiorum & ſceleſtorum.

Hæc porro cum ille in ſuis iurandi formulis adhibeat, perſpicue oſtendit quod iſta pro Diis colat: qui enim iurat, per maiorem iurare ſolet. Itaque & Deus, cum non poſſet per maiorem iurare, per ſeipſum iurauit, quemadmodum Scriptura docuit. Iuſiurandum autem in Deo intelligimus, promiſſi ſui per aliquod aſſumptum confirmationem.

11. Tēplū etiā tradit & ab Iſmaele & Abrahamo ædifi-

ædificatum eſſe Deo: quod quidem neq; exſtitit vnquam, neq; a Scriptura memoratur. nam ſi lapidem vnctum, vt Deo ſtatua erigeretur vncta, diuinus Moſes non reticuit: quomodo templum integrum ſilentio præteriuiſſet?

12. Conſtituit vt ſui orarent conuerſi ad auſtrum; ſcilicet vt etiam hac in re ab illis diſtinguerentur, qui ad Orientem Solem conuerſi precantur.

Iubet præterea eos qui ſe ad preces conferunt, prius ſeſe purgare; aqua quidem, ſi adſit: ſin minus, humo foſſitia. Atqui hæc magis fœdat, non purgat. Deinde quidnam confert nuda illa per aquam purgatio? Siquidem animi omni impuritate ſcatent.

Dicit iterum, tamquam ex perſona Dei: *Nos dedimus tibi ſcarabeum: tu ergo funde preces ad Dominum tuum, & macta.* O admirandum ſacrificium & magnificum, talique legislatore dignum!

13. Quæ a XVIII Moamethi fabella vsque ad XXXVI interiecta ſunt, omnia prætermiſimus, tamquam plena omnibus nugis, & monſtroſis figmentis, quæque adeo a ſeipſis euertuntur, & refutantur; illa nempe quæcumq; ex veteri pariter & nouo teſtaméto accepit & corrupit. Dicit enim Mariam ſororem Moſis & Aaronis, iuxta palmam peperiſſe Chriſtum: & cum deſponderet animum ob dolores partus, Chriſtum ex vtero ipſam allocutum eſſe, iuſſiſſeque palmam concutere, & comedere de fructibus eius. Dauidemq; vero & Solomoně cum dæmonibus

&

ἀνοικοδομηθῆναι:- τὸν οὔτε γινόμενον πώποτε, οὔτε παρὰ τῇ γραφῇ μνημονευόμενον. εἰ γὰρ ἀλοιφὴν λίθου μόνον εἰς στήλην [τῷ] θεῷ κεχρισμένου, οὐ παρεῖδεν ὁ θεῖος Μωϋσῆς, πῶς ναὸν ὅλον ἀπεσιώπησεν ἄν;

Ἐνομοθέτησεν εὔχεσθαι πρὸς νότον ἀπεστραμμένους· ἵνα κἂν τούτῳ διακρίνωνται ἀπὸ τῶν στρεφομένων πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν·-

Κελεύει τοὺς εἰς εὐχὴν ἐρχομένους, καθαρίζειν ἑαυτούς· ὕδατι μὲν, εἰ πάρεστιν· εἰ δὲ ἄπεστι, χώματι:- τοῦτο δὲ, ῥυποῖ μᾶλλον, οὐχὶ καθαίρει. τί δὲ καὶ συντελέσει ἡ διὰ τοῦ ὕδατος ψιλὴ κάθαρσις, εἴπερ αἱ ψυχαὶ τούτων, ἀκαθαρσίας εἰσὶ μεσταί;

Λέγει πάλιν, ὡς ἐκ θεοῦ, Ἡμεῖς δεδώκαμέν σοι τὸν κάνθαρον· καὶ εὖξαι πρὸς τὸν κύριόν σου καὶ σφάζον:- ὢ θαυμαστὴ θυσία καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ τοῦ νομοθετήσαντος ἐπαξία.-

Τὰ ἀπὸ τοῦ ιη´ μυθαρίου Μωάμεθ, μέχρι τοῦ λϛ´, [πάντα] παρήκαμεν, ὡς μεστὰ πάσης τερθρείας καὶ τερατολογίας, καὶ αὐτόθεν ἀνατρεπόμενα, ὅσα ἀπό τι τῆς παλαιᾶς, ἀπό τι τῆς νέας ἔλαβε καὶ παρέφθειρε. λέγει γὰρ τὴν τοῦ Μωσέως καὶ Ἀαρὼν ἀδελφὴν Μαρίαν, παρὰ φοίνικι τίκτειν τὸν Χριστὸν, ἀπολεγομένην τὴν ἑαυτῆς ψυχὴν διὰ τὰς ὠδῖνας· καὶ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τῆς γαστρὸς αὐτῆς προσφθέγξασθαι, καὶ κελεῦσαι σεῖσαι τὸν φοίνικα, καὶ φαγεῖν ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτοῦ. τὸν δὲ Δαβὶδ καὶ τὸν Σολομῶντα δαίμοσι

καὶ

Digitized by Google

καὶ ὀρνέοις πρὸς διαλέγεσθαι, δαίμονάς τι συνεργοῦντας τῷ Σολομῶντι παρεῖναι, καὶ γοιώδας τινάς· καὶ τῶν ἀνέμων ἄρχειν αὐτὸν, καὶ τῶν μυρμήκων κατανοῆσαι τὰ μυστήρια· καὶ ἄγριον τινὰ ἀλεκτρυόνα, εἶναι τούτοις διδάσκαλον. καὶ τὸν θώρακα δὲ τὸν σιδηροῦν παρὰ τοῦ Δαβὶδ λέγει πρῶτον ἐπινοηθῆναι.

Ἑαυτὸν δὲ κριτὴν μετὰ τοῦ θεοῦ φημίζει κρινοῦντα τὴν οἰκουμένην· καὶ ἕτερα τούτων ἀλογώτερα καὶ δαιμονιωδέστερα καταφλυαρεῖ:-

Τὸν ἥλιον φησὶν εἰς θερμὸν ὕδωρ καταβαπτίζεσθαι πρὸς τῷ τέλει τῆς ἑσπέρας. καὶ λουόμενον, ἀνιέναι πρὸς ὄρθρον καὶ ἀνατέλλειν:- ἀλλ' εἰ πῦρ μὲν ὁ ἥλιος· ἀλλήλων δὲ φθαρτικὰ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ· πῶς οὐκ ἀναλίσκει θάτερον τὸ ἕτερον; τίς δὲ καὶ ἡ χρεία [τοῦ] τοιούτου λουτροῦ; καθαρώτατος γὰρ ὁ ἥλιος, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος πολλῷ καθαρώτερος:-

Τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐφ' ἵπποις εἶναι φησίν. ἀλλὰ πῶς, ἄψυχα ταῦτα ὄντα, ἱππεύειν δύνανται; πῶς δὲ καὶ οἱ ἵπποι, ὄχημα πυρὸς εἶναι ὑποστήσονται; γήϊνος γὰρ ἕκαστος ἵππος, καὶ δαπάνη πυρός. οἱ δὲ κατὰ τὸν Ἠλίαν ἔμπυροι ἵπποι, οὐ φύσιν εἶχον ἵππων, ἀλλὰ σχῆμα μόνον, ἄγγελοι θεοῦ τυγχάνοντες:-

Ἐκ βδέλλης, ἄνθρωπον γίνεσθαι λέγει:- ἀλλὰ πῶς ἐκ τοῦ ἀτιμοτάτου τὸ τιμιώτατον, καὶ ἐκ τοῦ ἀλόγου τὸ λογικὸν, καὶ ἐκ τοῦ φευκτοῦ τὸ εὐκτόν;-

Ἐκ

& auibus collocutum ſcribit:& dæmonas Solomoni adminiſtros fuiſſe, item & gundas quasdam: eundemque imperium in ventos habuiſſe: & formicarum perſpexiſſe myſteria; & ſylueſtrem quendam gallinaceum ipſis doctorem fuiſſe: ſed & ferreum thoracem primum a Dauide excogitatum eſſe.

Seipſum verò iudicem cum Deo prædicat, qui iudicaturus ſit orbem: aliaque iſtis abſurdiora & magis diabolica deblaterat.

Solem tradit in aquam calidam ad fines occaſus immergi; & lotum circa diluculum aſcendere atque exoriri:- Atqui ſi Sol quidem ignis eſt; ignis autem & aqua ſe inuicem mutuo conficiunt: qui fit vt alterum non conſumat alterum? Deinde, quid opus eſt Soli hoc lauacro? Sol enim puriſſimus eſt, ipſaque adeo aqua multo purior.

14. Solem & Lunam in equis incedere tradit. Sed quomodo hæc, cum ſint inanima, equitare poſſunt? quomodo equi ignis vehiculum eſſe ſuſtinebunt? Equus enim terreſtris eſt, & igni deflagrare poteſt. Eliæ vero illi ignei equi, figuram equorum præferebant, cum reuera Angeli Dei eſſent.

15. Ex hirudine ſiue ſanguiſuga, hominem fieri docet. Verum enimuero qua ratione ex abiectiſſimo pretioſiſſimum; ex bruto, ratione præditum; ex eo quod fugiendum & auerſandum eſt, id quod expetitur?

Ex

16. Ex eſu omnium animalium ſolum abominatur porcum; neq; canem, neq; lupum, neque vllum aliud: ſed ceteris omnibus veſci iubet diſcipulos a ſe deceptos. *Comedite*, inquit, *de iis quæ ſunt in terra: pura enim ſunt & bona: neq; ſequimini veſtigia Satanæ.* Satanam ſcilicet appellitans Deum, qui alia quidem munda; alia vero immunda dixit. Sed ſi quidē iſte Satanas eſt, quomodo ipſum in aliis Deum appellas, o vane nugator, tibique ipſi repugnans?

17. De ieiunio dum leges fert, ſic ait: *Nox ieiunii vobis libera conceſſa eſt, vt cum veſtris vxoribus concumbatis. Ipſæ enim ſunt veſtra tegumenta; & vos ipſis eſtis tegumenta. Deus enim perſpectum habuit inſidias vobis fieri in ieiunio, & vobis propitius eſt. Itaque miſceamini cum illis ad conſolationem: & veſperi comedite ac bibite, donec ex atra noctis caligine candida dies illuceſcat; & iterum expleto vsque ad veſperam ieiunio, cum mulieribus rem habete, Oratorium aſſidue frequentantes. Hæc ieiunandi ratio lex Dei eſt.* Quodnam vero ieiunium, o impure; quænam Dei lex, per totam noctem bacchari, & libidini indulgere?

De Continentia atque Modeſtia apud ſuos diſſerens ait: *Mulieres veſtræ habitaculum veſtrum ſunt: Intrate in veſtrū habitaculum, undecunq; vultis, & cū animis veſtris cōgredimini*: id eſt omnē libidinem animi veſtri explete, & vtimini mulieribus

veſtris,

Ἐκ πάντων τῶν ζώων τῆς βρώσεως ἀποπέμπεται μόνον τὸν χοῖρον· οὔτε γὰρ κύνα, οὔτε λύκον, οὔτε τι ἄλλο· ἀλλὰ πάντων μετέχειν προτρέπεται τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἠπατημένους· Φάγετε γάρ φησιν, ἐκ τῶν ὄντων ἐν τῇ γῇ· καθαρὰ γὰρ καὶ καλά· καὶ μὴ ἀκολουθῆτε τοῖς ἴχνεσι τοῦ Σατανᾶ:- Σατανᾶν δηλονότι καλῶν, τὸν τὰ μὲν, καθαρὰ· τὰ δὲ, ἀκάθαρτα προσηγορευκότα θεόν. ἀλλ' εἰ Σατανᾶς οὗτος, πῶς θεὸν αὐτὸν ἐν ἄλλοις ὀνομάζεις, ὦ λῆρε καὶ σεαυτῷ μαχόμενε;

Περὶ νηστείας νομοθετῶν, οὕτω φησίν, ὅτι, Ἔξεστιν ὑμῖν ἡ νὺξ τῆς νηστείας, εἰς μῖξιν τῶν γυναικῶν [ὑμῶν·] αὗται γὰρ ὑμῶν εἰσὶ σκεπάσματα· καὶ ὑμεῖς αὐταῖς [ἐστὲ σκεπάσματα. ἔγνω γὰρ ὁ θεὸς ὅτι παραβουλεύεσθε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐν τῇ νηστείᾳ, καὶ ἵλεως ὑμῖν γίνεται. μίχθητε αὐταῖς εἰς παράκλησιν· καὶ] φάγετε ἑσπέρας καὶ πίετε, ἕως τὸ τῆς νυκτὸς μέλαν φανῇ λευκὸν διὰ τῆς ἡμέρας· καὶ πάλιν πληρώσατε τὴν νηστείαν ἕως τῆς ἑσπέρας, καὶ μίχθητε αὐταῖς, ὑμῶν συχναζόντων ἐν τῷ προσκυνητηρίῳ. αὕτη ἐστὶν ὁ νόμος θεοῦ:- ποία νηστεία, ἀκάθαρτε· ἢ ποῖος νόμος θεοῦ, τὸ δι' ὅλης [τῆς] νυκτὸς εὐάζειν καὶ ἀσελγαίνειν;

Περὶ σωφροσύνης αὐτοῖς διαλεγόμενός φησιν, Αἱ γυναῖκες ὑμῶν, ναετὸς ὑμῶν· εἰσέλθετε εἰς τοὺς ναετοὺς ὑμῶν, ὅθεν βούλεσθε· καὶ συνέλθετε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν:- τουτέστι, πᾶσαν ἐπιθυμίαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν πληρώσατε· καὶ χρήσασθε ταῖς γυναιξὶν

ὑμῶν, ἀμφοτέρωθεν. τί τῆς [σῆς] ἀκαθαρσίας ταύτης ἀσελγέστερον καὶ μιαρώτερον;

Οὗτος ἐνομοθέτησε, γυναῖκας μὲν τέσσαρας ἕκαστον [ὑμῶν] λαμβάνειν· παλλακὰς δὲ χιλίας, ἢ ὅσας ἂν τρέφειν δυνηθείη· ὑποκεῖσθαι δὲ ταῖς γυναιξὶ τὰς παλλακάς· καὶ ἣν ἂν ὁ ἀνὴρ βούληται, ἀπολύειν, καὶ ἄλλην ἀντισάγειν:- ὢ τῆς ἀνυπερβλήτου καὶ χοιρώδους ἢ κυνώδους ἀκολασίας:-

Λύσεως μνημονεύσας γυναικὸς ἐξ ἀνδρὸς, φησὶ τάδε· Ἐὰν τις ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, γαμηθήτω αὕτη ἑτέρῳ· καὶ οὕτως, εἰ βούλεται ὁ ἀπολύσας αὐτὴν ἀνὴρ αὐτῆς, ἐπαναστρεψάσθω πρὸς αὐτόν. οὐκ ἐξέσται δὲ αὐτῇ, πρὸ τοῦ γαμηθῆναι ἑτέρῳ, ἐπαναστρέψαι πρὸς αὐτόν:- καλὸς νόμος ὁ μοιχείαν ἐπιτάττων, καὶ καθάρσιον αὐτὴν τῆς ἀπολελυμένης ὁριζόμενος:-

Εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον ἐγείρων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, φησί· Φονεύσατε αὐτοὺς ὅπου ἂν συναντήσητε αὐτοῖς:- ἀλλὰ τίνος ἕνεκα τοῦτο κελεύεις ὦ μιαιφόνε; ἵνα πάντως μὴ νουνεχεῖς ὄντες, ἐλέγχωσι τὰ ἀσέβαστά σου καὶ κατάπλυστα δόγματα:-

Διανίστησι καὶ ἐξοπλίζει παντοιοτρόπως τοὺς βαρβάρους πρὸς τὸ [τοῖς] τῶν Χριστιανῶν αἵμασι καταχραίνεσθαι, πιστεύοντας πολλὴν παρὰ θεῷ μισθαποδοσίαν κεῖσθαι τοῖς ὠμῶς κατ' αὐτῶν χωροῦσι. τὴν πέμπτην δὲ μοῖραν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν ἄλλων σκύλων ἀνατίθεσθαι τῷ θεῷ, καὶ τῷ προ-

φήτου

veſtris, vtrimque. Quid hac tua impuritate ſpurcius & abominabilius?

18. Hic legem tulit vt quisque veſtrum quatuor vxores ducere queat; pellices vero mille, aut quotquot aliquis alere poſſit. Verum vxoribus ſubiectas eſſe vult pellices: permittitque repudiare quam maritus velit, & aliam pro ea ducere:- O incomparabilem, porcinamque aut caninam intemperantiam!

Cum diuortii meminit inter virum & vxorem, hæc conſtituit: *Si quis vxorem ſuam repudiauerit, ipſa nubat alii: atque ita, ſi velit qui eam dimiſit maritus eius, ad ipſum reuertatur. Reuerti vero ad ipſum, antequam alii nupſerit, non licebit.* Præclara vero lex, quæ adulterium ſancit, idemque repudii remedium & quaſi purgamentum definit.

19. Cum vero ſuos diſcipulos in bellum aduerſus nos incitat, ait: *Occidite ipſos, vbicumque in ipſos incideritis.* Sed cuius rei cauſa hoc ipſum iubes, o ſanguinarie? Vt omnes, etiam amentes atque imprudentes, impia tua & ſpurca placita coarguant.

20. Excitat autem multis modis & armat barbaros, vt Chriſtianorum ſanguine abutantur: dum illis perſuaſum eſſe vult, magnam & copioſam mercedem apud Deum repoſitam eſſe iis qui crudeliter in ipſos graſſentur. Iubet etiam quintam partem captiuorum & aliorum ſpoliorum dedicari DEO, & Prophetæ Apo-

ſtoloque eius Moametho. Neque enim æquum erat lucri non eſſe cum illis participem eum qui ipſis internecionis & cædium fuiſſet auctor: ſed par erat, ex ſanguinario populo, ſanguinario Prophetæ ſanguinarias primitias decerni.

Sed tamen rogantibus Chriſtianis iubet reconciliari:- Papæ inhumanam humanitatem; ſi quidem reconciliati cum ipſis, & ſeparati, audebunt priuari hac poteſtate; ne ſcilicet bellum contra ipſos ſuſcipiant, & ipſos interficiant: ſin vero eandem cum ipſis ſectam profiteantur, in fratrum numero habebuntur.

Non adigetis ipſos, ait, *ad fidem. Nam ex lubrico & periculoſo, quod gratum acceptumque eſt, planum factum eſt.* id eſt, apparuit veſtram fidem Deo ingratam; aliis religionibus improbatis, tamquam periculoſis:- Euge, magna ſane humanitas, quod interficere Chriſtianos mandaſti: adigere interim ad fidem non iuſſiſti; ſed occidere mandaſti; non ob alienam fidem; ſed ob inſitam ſæuiciem atque inhumanitatem, & ne ſuperſtites, coarguant tuam inſaniam atq; impietatem, vti prædictum eſt.

Admonet ſuos dicens; *Ne ſitis ſocii neq; Iudæorum, neq; Chriſtianorum. Nam quicunq; ipſos defendit, ex ipſis eſt.* Eſto ſane; Chriſtianos Omnipotentem ſanctamque Trinitatem colentes odio proſequeris: in Iudæos vero, qui profitentur ſeſe

Abra-

φήτῃ καὶ ἀποστόλῳ αὐτοῦ Μωάμεθ· οὐ γὰρ ἔδει μὴ καὶ τοῦ κέρδους αὐτοῖς κοινωνῆσαι, τὸν τῆς ἀπωλείας αὐτοῖς αἴτιον. [ἐχρῆν δὲ ἐκ μιαιφόνου λαοῦ, μιαιφόνῳ προφήτῃ μιαιφόνους εἶναι τὰς προσενέξεις.]

Καὶ καταλλάττεσθαι δὲ κελεύει, παρακαλουώτων Χριστιανῶν:- βαβαὶ τῆς ἀπανθρώπου φιλανθρωπίας. εἰ μὲν καταλλαγέντες, καὶ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι, τολμήσουσι τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀποδιαιρεθῆναι, πόλεμον κατ' αὐτῶν συγκροτεῖν, καὶ ἀποσφάττειν αὐτούς· εἰ δὲ τὴν αὐτὴν ἐπανέλοιντο θρησκείαν, εἰς ἀδελφοὺς αὐτοὺς παραδέχεσθαι:-

Οὐ καταναγκάσετε, φησὶν, εἰς πίστιν [αὐτούς.] ἐφανερώθη γὰρ τὸ εὐπρόσδεκτον ἐκ τοῦ σφαλεροῦ:- τουτέστιν, ἐφάνη ἡ καθ' ὑμᾶς πίστις εὐπρόσδεκτος τῷ θεῷ, τῶν ἄλλων πίστεων ἀποδοκιμασθεισῶν, οἷα σφαλερῶν:- εὖγε τῆς φιλανθρωπίας· ὅτι σφάζειν τοὺς Χριστιανοὺς ἐπιτάξας, μὴ ἀναγκάζειν τέως εἰς τὴν πίστιν ἐκέλευσε· φονεύειν ἐπιτάξας, οὐ δι' ἀλλοτριότητα πίστεως, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀπήνειαν καὶ ἀπανθρωπίαν, καὶ ἵνα μὴ ζῶντες ἐλέγχωσι τὴν αὐτῶν [ἀπόνοιαν καὶ] ἀσέβειαν, ὡς προείρηται:-

Παραινεῖ τοῖς ἰδίοις λέγων· Μὴ γίνεσθε ἀντιλήπτορες Ἰουδαίων [τε] καὶ Χριστιανῶν. ὅστις γὰρ ὑπερασπίζεται αὐτῶν ἐξ ὑμῶν, ὁ τοιοῦτος ἐξ αὐτῶν ὑπάρχει:- ἔσω· Χριστιανοὺς μὲν, τοὺς τὴν παντουργὸν καὶ ἁγίαν τριάδα σέβοντας, μισεῖς, καὶ τοιαῦτα ὑπομένειν κελεύεις· Ἰουδαίοις δὲ, τοῖς ἐπαγγελλομένοις τὸν

τοῦ Ἀβραὰμ ἀποσώζειν πίστιν, διὰ τί ταῦτα παραξενεῖς; ἀλλ' οὐκ ἔξω καὶ τοῦτο τῆς σῆς κακοφροσύνης. οἶδας γὰρ ὅτι ὁ νόμος τὴν [τοῦ] Χριστοῦ θεότητα δείκνυσι. [καὶ] διὰ τοῦτο ἀμφοτέρους ἐχθραίνειν κελεύεις, Χριστομάχος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, θεομάχος ὤν.

Εἶθ' οὕτως, ταλανίζει Χριστιανούς τε καὶ Ἰουδαίους, λέγων· Οὐδὲν ὑμῖν οἰκεῖον γραφῶν, οὐδὲν ὑμῖν ἔσται, ἕως ἂν ἐξακολουθῆτε τῷ νόμῳ καὶ τῷ εὐαγγελίῳ· ὄφελον δηλονότι:- καὶ μὴν, ἀνωτέρω μικρὸν, ἀληθοποιηθῆναι μὲν παρὰ Χριστοῦ τὸν νόμον εἴρηκας· δοθῆναι δὲ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ὁδήγησιν καὶ φῶς καὶ δικαιοσύνην. ἀλλ' οὕτως ἑαυτῷ περιπίπτει τὰ πολλὰ τὸ ψεῦδος, ἵνα φανερωτέρως ἐλεγχθείη:-

Περιτέμνειν δὲ τοὺς ἄῤῥενας καὶ τὰς θηλείας νομοθετήσας, ἀπηγόρευσεν αὐτοῖς καὶ τὸν οἶνον:- τὸ μὲν οὖν περιτέμνειν τοὺς ἄῤῥενας, Ἑβραϊκόν· τὸ δὲ καὶ τὰς θηλείας, τῆς τοῦ Μωάμεθ ἀναισχυντίας ἴδιον, ἐπὶ διορθώσει δῆθεν τῆς νομικῆς περιτομῆς· ἡ δὲ ἀποχὴ τοῦ οἴνου, ἵνα μὴ μεθυσκόμενοι, τοῖς ἐχθροῖς [αὐτῶν] εὐάλωτοι γίγνωνται, καὶ μάλιστα τοῖς Χριστιανοῖς:-

Ἐμυθολόγησε, κάμηλόν τινα γενέσθαι, δυναμένην πίνειν ὅλον τὸν παραῤῥέοντα ποταμόν· εἶναι δὲ ταύτην παμμεγέθη, καὶ μὴ χωρουμένην μεταξὺ δύο τῶν μεγίστων ὀρέων. λαὸς οὖν (φησὶν) ἦν ἐν τῷ τόπῳ· καὶ τὴν μὲν μίαν ἡμέραν, αὐτὸς ἔπινε τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ· τὴν δὲ ἑτέραν, ἡ κάμηλος. πίνουσα δὲ τὸ ὕδωρ [τοῦ ποταμοῦ,] ἐπότιζεν αὐτοὺς, τὸ ἑαυτῆς γάλα παρε-

χομένη

Abrahami fidem conſeruare, cur hoc moliris? Sed nihil alienum a tua malitia. Noſti enim quod Lex diuinitatem Chriſti declaret: idcirco vtrosque odio habere præcipis, tu qui Chriſti, imo (vt potius dicam) Dei hoſtis es. Deinde ſic inter ſe æquat Iudæos & Chriſtianos, cum ait: *Nihil vobis propriu negotii, neque etiam vobis erit: donec Legem & Euangelium amplexi fueritis.* vtinam vero ſcilicet. Atqui paulo ante, Legem a Chriſto impletam fuiſſe dixiſti; Euangeliumque promulgatum eſſe viam & lucem & iuſtitiam. Sed reuera mendacium ſeipſum iugulat, vt euidenter coarguatur.

De circumciſione & marium & fœminarum legem tulit: interdixit illis etiam vino. Et mares quidem circumcidere, Hebraicum: fœminas vero, impudentiæ Moamethicæ proprium; ſcilicet vt circumciſionem in lege præſcriptam hoc pacto corrigeret. Abſtinentia a vino, hoc vult, ne ebrii facti, facile ab hoſtibus in poteſtatem redigerentur, & maxime a Chriſtianis.

Fabulatus eſt fuiſſe Camelum quendam qui potuerit integros fluuios præterfluentes epotare: fuiſſe autem illum permagnum, & qui inter duos montes maximos non caperetur. Et in eo (inquit) loco populus erat; & altero quidem die, ipſe aquam fluuii bibebat: altero vero, Camelus. isque, cum bibiſſet aquam, populo illi potum præbebat lac ſuum,

pro aqua. Hic itaque populus, cum eſſet malus, inſurrexit, & camelum interfecit. Erat autem huius pullus exiguus camelus; qui interfecta matre, ad Deum clamauit, & aſſumpſit eundem ad ſeipſum. Interrogemus igitur diſcipulos huius fabulatoris; Vtrum ex coniunctione paruus camelus natus ſit, an abſque coitu. [Et dicunt, *Abſque coitu.* Et nos rurſum, *Et quomodo abſque coitu?*] Et reſpondent, ſe ignorare. Et nos iterum; *Quomodo vero Deus ad ſeipſum paruum illum camelum aſſumpſit, & vbi paſcitur? & quo pacto Propheta veſter non explicauit eius ortum, cum nulla plane anteceſſerit coniunctio? & vbi paſcitur? Et vtrum viuit in cælo; an vero poſteaquam aſſumptus eſt, obiit; aut vos in paradiſum præcurrit?* Iſti vero cum non habeant quod reſpondeant, conticeſcunt.

21. Seipſum ait claues paradiſi accepiſſe: & circa diem vniuerſalis iudicii, poſtquam Moſes cum Hebræis, ob legis transgreſſiones, condemnatus fuerit; & poſt ſententiam de Chriſtianis latam, quam illi ferent quia Chriſtum & *Dei filium* & *Deum* appellant: apertum iri paradiſum ab ipſo: & ſimul cum ipſo intraturas chiliadas ſeptuaginta, ex eorum numero qui doctrinam ipſius amplexi fuerint: reliquos vero ſuos diſcipulos iudicatum iri dictitat: & quidem melio-

Digitized by Google

χομένη αἰτὶ [τοῦ] ὕδατος. ἀνέστησαν οὖν ἐκεῖνοι, πονηροὶ ὄντες· καὶ ἀπέκτειναν τὴν κάμηλον. ἦν δὲ ταύτης γέννημα, μικρὰ κάμηλος· ἥτις, ἀναιρεθείσης τῆς μητρὸς, ἐβόησε πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἔλαβεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτόν:- ἐρωτῶμεν οὖν τοὺς τοῦ μυθολογήσαντος [ταῦτα] μαθητὰς, πότερον ἐκ συνδυασμοῦ γεγέννηται ἡ μικρὰ κάμηλος, ἢ δίχα συνουσίας; [καὶ λέγουσι, Δίχα συνουσίας:- καὶ πάλιν ἡμεῖς, Καὶ πῶς δίχα συνουσίας;] καὶ λέγουσιν ἀγνοεῖν. καὶ αὖθις ἡμεῖς, Πῶς πρὸς ἑαυτὸν ὁ θεὸς τὴν μικρὰν κάμηλον ἀνελάβετο, καὶ ποῦ βόσκεται; πῶς δὲ καὶ ὁ προφήτης ὑμῶν οὐκ ἐδίδαξε τὰ περὶ τῆς ἀσυνδυάστου γέννης αὐτῆς, καὶ ποῦ νέμεται; καὶ εἰ ζῇ ἐν [τῷ] οὐρανῷ, ἢ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τετελεύτηκεν; ἢ πρόδρομος ὑμῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸν παράδεισον; καὶ μηδὲν ἔχοντες εἰπεῖν, μένουσι σιγῶντες:-

Ἑαυτὸν λέγει, τὰς κλεῖς τοῦ παραδείσου λαβεῖν· καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς παγκοσμίου κρίσεως, μετὰ τὸ καταδικασθῆναι Μωσέα μετὰ τῶν Ἑβραίων ἁπάντων, διὰ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν· καὶ μετὰ τὴν [κατὰ] τῶν Χριστιανῶν ψῆφον, ἣν ὑποστήσονται προσαγορεύοντες τὸν Χριστὸν υἱὸν Θεοῦ καὶ θεόν· ἀνοιγῆναι μὲν τὸν παράδεισον ὑπ' αὐτοῦ· συνεισελθεῖν δὲ αὐτῷ χιλιάδας ἑβδομήκοντα, ἀπὸ τῶν παραδεξαμένων τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, κριθήσεσθαι φάσκει· καὶ τοὺς μὲν

melioresipſorum, citra omnem controuerſiam & ipſos paradiſo potituros: peiores vero & peccatores, chartulam de collo pendentem ferentes, & ipſos in paradiſum intromiſſum iri, appellarique iſtos *libertos Dei & Prophetæ Moamethi.*

22. Paradiſum quidem quatuor flumina habere tradit, ex aqua pura, lacte puro, & dulci vino, melleque defecato. Item concumbere ipſos cum mulieribus in paradiſo: eſſeque congreſſum ipſorum iucundiſſimum omnino & ſufficientem, & qui numquam diffluat. Hebræos vero & Chriſtianos, ligna ſempiterni ignis appellari: Samaritanos autem deſtinatos eſſe vt ſtercus efferant eorum qui in paradiſo agunt, vt quidem deferueſcat Paradiſus. Hæc quidem omnia, & ridicula vndequaque & aliena ab omni Chriſtianorum doctrina; itemq; fabellæ, & abſurda minime conſiſtentia: non egent vlla refutatione, vt quæ a ſeipſis redarguantur & conuincantur.

23. Et vt intercluderet omnibus viam inueſtigandi ſua placita, vtrum ſcilicet vera ſint, an falſa: mandat, hoc quidem tempore, tamquam diuinitus inſpirata, ſua amplecti omnia: inueſtigationem vero illorum & probationem, ad diem vsq; extremũ iudicii vniuerſalis, reſeruandam. Tunc enim quod probum ſincerumq; ſit planum fore. Ne vero quisquã dicat, *Poſtula a Deo ſignum aliquod ad confirmationẽ tuorũ placitorum:* ſimu-

Digitized by Google

ſimulat petitionẽ,& ad Deũ ait; *Poſtulant a te domeſtici et vernaculi diſcipuli ſcriptura,* (id eſt, qui ſcripturam illam diuinitus miſſam amplectuntur) *vt demittas ad eos ſcripturam e cælis,* ſcilicet ſcripturam ſecundam, quæ certos eos reddat, placita a me propoſita & conſtituta, eſſe vera & tibi grata. Poſtea de Hebræis proponit: quod illi maius quippiam a Moſe petierint, dicentes, *Oſtende nobis Deum manifeſto*: & quod comprehenderit ipſos Deus ob iniuſtitiam ſuam, id eſt, ſuſtulerit e medio, ob hanc abſurdam & ineptam petitionem ipſorum. Hæc quidem ille addidit, vt terreret diſcipulos ſuos, & prohiberet (vti declaratum eſt) inquirere demonſtrationes veritatis; ne ſcilicet ſimilia ipſis acciderent. Iudæi tamen magis deprecati ſunt, ne Deus loqueretur ad ipſos: & gloriam Dei, quæ ipſis in monte Sina apparuerat, horribilem exiſtimarunt & intolerabilem: falſumque eſt exemplum Hebræorum, qui eo modo perierint.

Præterea conatur conciliare ſibi veritatis ſtudium, & fide dignam auctoritatem placitis ſuis aſtruere; dum in medium adducit perſonas quaſdam difficiles cognitu, quæ ante Noe ad prædicandum venerint: & in quibus quidem ipſis fides habita fuerit, benedictionem magnam aſſecutos eſſe homines: in quibus vero fides derogata ſit, maledictionẽ ſummam ſenſiſſe. Poſt Noe vero introducit Tzaled quendam Prophetam, fratrem Thamodi; qui neque vmquam fuit, neque ab vllo alio nominatus eſt. item & Saipum, ſimi-

ται τὴν αἴτησιν, καὶ φησὶ πρὸς τὸν θεόν· Αἰτοῦσί σε οἱ οἰκεῖοι τῆς γραφῆς (τουτέστιν, οἱ τὴν θεόπεμπτόν σου γραφὴν δεξάμενοι) τοῦ κατενέγκαι ἐπάνω αὐτῶν γραφὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ:- γραφὴν δευτέραν δηλονότι, πληροφοροῦσαν περὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δογματιζομένων ὅτι ἀληθῆ καὶ διάρεστα. εἶτα προσεκτίθησι περὶ τῶν Ἑβραίων, ὅτι ᾐτήσαντο τὸν Μωϋσῆν, μείζονα τούτου, καὶ εἶπον, Δεῖξον ἡμῖν τὸν θεὸν φανερῶς:- καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς τὸ θεῖον διὰ τῆς ἀδικίας αὐτῶν:- τουτέστιν, ἀνεῖλεν αὐτοὺς διὰ τὴν παράλογον ταύτην αἴτησιν αὐτῶν. ταῦτα δὲ προσέθηκεν, ἐκφοβῶν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ κωλύων (ὡς δεδήλωται) ζητεῖν αὐτοὺς ἀποδείξεις τῆς ἀληθείας, ἵνα μὴ τὰ ὅμοια πάθωσι. καίτοι παρῃτήσαντο μᾶλλον οἱ Ἰουδαῖοι τὸ λαλεῖν πρὸς αὐτοὺς τὸν θεόν· καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀφθεῖσαν τοῦ θεοῦ δόξαν, φορτικὴν ἡγήσαντο καὶ ἀνυπόστατον· καὶ ψευδὲς αὐτῷ τὸ παράδειγμα τῶν οὕτως ἀποθανόντων Ἑβραίων.

Ἔτι περιποιούμενος ἑαυτῷ ἀλήθειαν καὶ ἀξιοπιστίαν ἐπὶ τοῖς δογματιζομένοις, εἰσάγει πρόσωπά [τινα] πᾶσιν ἀδιάγνωστα, εἰς κήρυγμα πρὸ τοῦ Νῶε ἐλθόντα· καὶ ἐν οἷς μὲν ἐπιστεύθησαν, θείαν εὐλογίαν προεξενηκότα· ἐν οἷς δὲ ἠπιστήθησαν, κατάραν μεγίστην. μετὰ μέντοι τὸν Νῶε ἐπεισάγει Τζάλεδ τινὰ προφήτην, ἀδελφὸν Θαμὼδ, τὸν οὔτε γεγονότα, οὔτε παρ' ἄλλου ὀνομασθέντα. ἔτι δὲ καὶ Σάϊπον,

ὁμοίως

ὁμοίως ἄγνωστον καὶ τῷ Μωϋσῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἱστορικοῖς: οὓς λέγει κηρύξαντας, παρ' οἷς μὲν ἐπιστεύθησαν, τὸν θεὸν αὐτοῖς εὐμενῆ παρεσχηκέναι· παρ' οἷς δὲ ἠπιστήθησαν, καταστροφὴν αὐτοῖς γενέσθαι.

Εἶτα προστίθησι περὶ ἑαυτοῦ τοιάδε· Οὐαὶ ἄνθρωποι· ἐγὼ ἀπόστολος εἰμὶ τοῦ θεοῦ:- ἔδειξας, ἀφ' ὧν δογματίζεις, ὦ πλάνε, ποίου θεοῦ ὑπάρχεις ἀπόστολος, ὅτι τοῦ ψευδωνύμου, φημὶ δὴ τοῦ Σατανᾶ. τούτῳ μὲν γὰρ φίλα διδάσκεις, ἐχθρὰ δὲ τῷ ἀληθεῖ καὶ μεγάλῳ θεῷ:-

Λέγει πάλιν, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ, περὶ ἑαυτοῦ· Απεστείλαμέν σε πρὸς ἔθνος, τοῦ τυγχάνειν ἐπάνω αὐτῶν, τὰ δηλοποιηθέντα πρὸς σέ:- τουτέστι, τοῦ ὑποκεῖσθαι αὐτοὺς τοῖς δηλοποιηθεῖσι δόγμασι. καὶ τοῦτο δὲ εἴρηκεν, ἀξιόπιστον ἑαυτὸν ποιῶν, ὡς εἴωθε πολλάκις ποιεῖν. καὶ αὖθις προστίθησι· Λέγουσιν οἱ ἀρνούμενοι οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος:- ἀρκεσθῇ μοι ὁ θεός· [οὗτος μάρτυς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν:- τὸ δὲ, Αρκεσθῇ μοι ὁ θεός:-] ἀντὶ τοῦ, ἀρκέσει μοι εἰς μαρτυρίαν ὁ θεός· ὅς ἐστι μάρτυς, ἐμοῦ μὲν, ὅτι εἰμὶ ἀπόστολος αὐτοῦ· ὑμῶν δὲ, ὅτι ἀπιστεῖτέ μοι. θεὸν μὲν οὖν προβάλλεται μάρτυρα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, οὐδὲν δὲ Θεοῦ ἄξιον ἐπιφέρεται· ναὶ μὴν, οὔτε ἀποστόλου σύμβολον, οὐ θαυματουργίαν, οὐ προφητείαν ἀληθινὴν, οὐ βίον ἐξησκημένον, οὐδὲ ἁπλῶς γνῶσιν· ἀλλ' ἀναποδείκτως, Θεός μοι μάρτυς, φησίν:-

Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ, τάδε διέξεισιν, ὅτι,

Πάν-

ſimiliter ignotum & Moſi, & omnibus aliis hiſtoricis. Atque hos quidem oẽs prædicaſſe dicit: eosdemq; illis qui fidem ipſis habuerint, Deum propitium præbuiſſe: vbi vero fides illis penitus habita non fuit, eas gentes fuiſſe euerſas.

25. Deinceps de ſeipſo addit talia: *Væ homines, ego ſum Dei Apoſtolus.* Ex placitis tuis planum fit, cuius Dei, o impoſtor, ſis Apoſtolus; falſo, inquã, ſic appellati; nempe Satanæ. huic enim grata & amica doces; at inimica vero & magno Deo.

Rurſum velut ex perſona Dei dicit: *Miſimus te ad gentẽ, vt ea quæ tibi reuelata & pateſacta ſunt, eidem præſint et imperent.* id eſt, vt illa ſubiecta ſit iis q̃ tibi reuelata ſunt, placitis. Atq; hoc quidẽ ideo dixit, vt auctoritatem & fidem ſibi compararet; quemadmodum ſæpenumero conſueuit facere. Et iterum addit: *Qui religionem noſtram improbant, aiunt me non eſſe Apoſtolum: Deus mihi ſufficiat. hic inter me & vos teſtis.* Quod autem dicit, *Sufficiat mihi Deus*, idem eſt ac ſi dixiſſet, Sufficiet mihi Deus in teſtimonium; qui teſtis eſt mihi quidem, quod ſim Apoſtolus; vobis vero, quod mihi fidem non habetis. Sic Deum ille obteſtatur velut teſtem ſui Apoſtolatus: nec tamen quicquam Deo dignum adfert: qui nullam quoque Apoſtoli teſſeram ſiue ſymbolum, neque miraculum, neq; prophetiam veram, neq; vitam exercitationibus ſanctis excultam, neq; aliam (vt ſimpliciter dicam) cognitionem profert: ſed abſq; omni probatione & demonſtratione, *Deus mihi teſtis eſt*, inquit.

26. Et iterum in alio ſermone hæc narrat: *Omni-*

Omnino mihi obiicient, me a Dæmone exagitatum diſtitare Deum hæc mihi tradidiſſe. Si enim hæc eſſent vera, angelus aliquis hæc mihi annunciaſſet. Exponit etiam cauſas, cur nullus angelorum deſcendat; & ait, *eſſe aliquos per quos hoc ipſum impediatur: & quod angelis deſcendentibus vniuerſum hoc conſummatum eſt; & quæ tum gratia hominibus fuerit?* Atqui hæc oratio, fucus & prætextus eſt perplexi animi tui, & inſcitiæ atq; imbecillitatis tuæ. Sæpenumero enim Angeli in terram deſcenderunt; imo quotidie deſcendunt, cum mittuntur ad miniſterium eorum qui ſunt conſeruandi.

27. Quodnam ergo ſignum & demonſtratio Apoſtolatus tui? *Obſeruate*, ait, *eiaculationes aſtrorum, quando Satanas aſcendit ad audiendum ea quæ in cælo dicuntur: atq; ob id credite me eſſe Apoſtolum. alius enim ante me hoc nullus docuit.* [Sane, nullus alius hoc docuit: ideoq;] manifeſtũ eſt mendaciũ: neque enim eiaculationes iſtæ aſtrorũ, qđm iſte ait, ſunt, quæ in dæmonẽ emittuntur; ſed emunctiones ſcintillantiũ aſtrorũ. Vnumquodq; .n. aſtrũ, ignis eſt, & pro natura ignis ſcintillas emittit.

Iterum tandem auctoritatem & fidem ſibi aſtruere nititur, cum introducit Deum teſtificantem de ſeipſo, iurantemque ac dicentem: *Nã per aſtrũ quod occidit, ſocius veſter non eſt in errorem inductus; neq; inique egit, neq; pro ſuo arbitratu locutus eſt; neque eſt doctrina eius aliud quam reuelatio ipſi reuelata; quam oſtendit ei Fortis ille viribus & inuiſibilis.* Sed, vt Deum iurare per ſtellam, eſt mendacium:

ſic

Πάντως ἐροῦσί μοι, ὅτι, Δαιμονιζόμενος εἶ, λέγων ἐκ θεοῦ δέξασθαι ταῦτα. εἰ γὰρ ἦσαν ἀληθῆ, ἄγγελος ἂν κατήγγειλε:- αἰτίας δὲ τίθησι τοῦ μηδένα καταβῆναι ἄγγελον, καὶ φησὶν, ὅτι εἰσὶ τινὲς δι' οὓς τοῦτο κωλύεται· καὶ ὅτι τῶν ἀγγέλων κατελθόντων, τὸ ὅλον ἤνυσαι, καὶ τίς χάρις τοῖς ἀνθρώποις; ἀλλὰ μὴν πρόφασις τοῦτο τῆς ἀπορίας καὶ τῆς ἀσθενείας σου. πολλάκις γὰρ ἄγγελοι κατῆλθον εἰς τὴν γῆν· μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην καταβαίνουσιν, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενοι τῶν σωζομένων.

Ὁποῖον δὲ καὶ τὸ σημεῖον καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ; Ἴδετε γὰρ (φησὶ) τὰς ἀστεροτοξίας, ὁπηνίκα ἀναβαίνει ὁ Σατανᾶς, ἀκροάσασθαι θέλων τὰ ἐν οὐρανῷ λαλούμενα. διὰ τοῦτο πιστεύσατε ὅτι ἀπόστολός εἰμι. ἄλλος γὰρ τοῦτο περὶ ἐμοῦ οὐκ ἐδίδαξεν:- [ὄντως οὐδεὶς ἄλλος τοῦτο ἐδίδαξε· διότι] πρόδηλον ἐστὶ ψεῦδος. οὐκ ἀστροτοξίαι γὰρ ταῦτα, καθὼς αὐτός φησι, κατὰ τοῦ δαίμονος ἐκπεμπόμενα· ἀλλ' ἀποσπινθηρίσεις τῶν ἀστέρων. ἕκαστος γὰρ ἀστὴρ, πῦρ ἐστὶ, καὶ κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς φύσιν, ἐκπυρηνίσεις ἐκπέμπει:-

Πάλιν ἑαυτῷ κατασκευάζων τὸ ἀξιόπιστον, εἰσάγει τὸν θεὸν μαρτυροῦντα περὶ ἑαυτοῦ καὶ ὀμνύοντα, καὶ λέγοντα· Μὰ τὸ ἄστρον τὸ δυόμενον, οὐκ ἐπλανήθη ὁ ἑταῖρος ὑμῶν, οὐδὲ ἠνόμησε, καὶ οὐκ ἐφθέγξατο ἐκ θελήματος· οὐκ ἔστιν αὐτῷ εἰ μὴ ἀποκάλυψις ἀποκαλυφθεῖσα, ἣν ἔδειξεν αὐτῷ ὁ ἰσχυρὸς εἰς δύναμιν, ὁ ἀθεώρητος:- ἀλλὰ μὴν, ὥσπερ τὸ τὸν θεὸν ὀμόσαι κατὰ ἀστέρος, ψευδές·

οὕτω δὴ καὶ ὅσα ἀπεκαλύφθη τῷ Μωάμεθ, ψευδῆ καὶ δαιμονιώδη:-

Φησὶ προφητεῦσαι Ἰησοῦν τὸν υἱὸν Μαρίας περὶ ἑαυτοῦ, εἰπόντα· Ἐγὼ ἀπόστολος εἰμὶ τοῦ Θεοῦ πρὸς ὑμᾶς, ἀληθοποιῶν τὰ ἔμπροσθέν μου τοῦ νόμου· καὶ εὐαγγελιζόμενος ἀπόστολον ἐρχόμενον μετ' ἐμέ· ὄνομα αὐτοῦ Μωάμεθ:- καὶ ποῦ τοῦτο προεφήτευσεν ὁ Χριστός; ἢ ἐν ποίᾳ γραφῇ; πάντως γὰρ τοὺς τοῦ Χριστοῦ λόγους, ὁπηδήποτε κειμένους, εἰς ἀκρίβειαν ἐπίστασθε. ἢ γοῦν δειξάτωσαν οἱ τοῦ Μωάμεθ μαθηταὶ γεγραμμένην που τῶν θεοπνεύστων γραφῶν ταύτην [τὴν] περὶ τοῦ Μωάμεθ πρόρρησιν· ἢ σαφῶς ἴστωσαν ὅτι καὶ τοῦτο ψεῦδος, ὥσπερ δὴ καὶ τἄλλα τῶν διδαγμάτων αὐτοῦ:-

Τὸ ἑκατοστὸν δωδέκατον μυθάριον, ἐπιγέγραπται μὲν εἰς τὸ φείσομαι· ἔστι δέ τις γοητικὴ ἐπῳδὴ, λέγουσα· Εἰπὲ, φείσομαι εἰς τὸν κύριον τοῦ διαφαύσματος ἐκ κακοῦ οὗ ἔπλασε, καὶ ἐκ κακοῦ τῆς ἀστροτοξίας, ὅτι εἰσπίνεται· καὶ ἐκ κακοῦ ἐμπλυσμάτων εἰς τοὺς κόσμους, καὶ ἐκ κακοῦ φθονούντων:- καὶ τὸ ἑκατοστὸν δὲ τρισκαιδέκατον μυθάριον, γοητικὴ καὶ αὕτη ἐστὶν ἐπῳδή. ἐπιγέγραπται μὲν γὰρ καὶ τοῦτο εἰς τὸ φείσομαι. ἔχει δὲ οὕτως· Εἰπὲ, φείσομαι εἰς τὸν κύριον τῶν ἀνθρώπων, [βασιλέα τῶν ἀνθρώπων·] ὁ θεὸς τῶν ἀνθρώπων, [ἐκ κακοῦ,] ἐκ κακοῦ ψιθυρίσματος τῶν δαιμόνων· ὅτι ψιθυρίζεται εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶν δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων:-

Παρέ-

ſic etiam, quæcumq; patefacta ſunt Moametho, falſa ſunt & diabolica.

Tradit Ieſum Mariæ filium, prædixiſſe de ſe, his verbis: *Ego ſum Dei Apoſtolus ante vos, implens ea quæ ante me in Lege prædicta fuere: & annuncio vobis Apoſtolum venturum poſt me, cui nomen Moamed.* Vbinam vero hoc Chriſtus prædixit? aut in quanam ſcriptura? Omnino enim Chriſti oracula, vbicumque tandem ſint ſcripta, accurate tenetis. Aut igitur diſcipuli Moamedi demonſtrent hanc de Moamedo prædictionem in aliqua parte diuinitus inſpiratarum Scripturarum perſcriptam eſſe: aut liquido ſciant eſſe etiam hoc mendacium, quemadmodum alia ipſius dogmata.

28. Centeſima duodecima fabella, inſcriptionem habet in *Phiſoma.* Eſt autem præſtigiatoria incantatio, quæ dicit: *Dic, Parcam Domino lucis, e malo [quod finxit,] & ex malo eiaculationis aſtrorum, quando illa intenduntur; & e malo ſputorum in mundos, & e malo inuidorum.*

Fabella centeſima decimatertia, & ipſa præſtigiatoria incantatio eſt. nam & ipſa inſcribitur, *Phiſoma* & ſic habet: *Dic, Parcam Domino hominum, [regi hominum.] Deus hominum e malo; e malo ſuſurro dæmonum, quando inſuſurrant in corda hominum, e dæmonibus & hominibus.*

29. Tradidit magus iſte & præſtigiator magica quædam artificia, & dæmonicas ceremonias, aliasq; nefarias ſceleſtasq; artes & ſacrificia. Fruſtra igitur diſcipuli huius gloriantur, nec pudet ipſos habere talem doctorem myſteriorum omni blaſphemia, atheiſmis & monſtris ſcatentem.

30. Iſmaelitæ denique dicunt, benedictum etiam fuiſſe Iſmaelem filium Dei:- Quibus nos reſpondemus: benedictionem quidem illum accepiſſe: non tamen qualem accepit Iſaacus; (in cuius ſemine Deus promiſerat benedicendas eſſe omnes gentes, easq; hæredes fore promiſſionis maximæ) ſed talem qua etiam bruta animantia gaudent, creſcere nempe & multiplicari. At quidnam profuerit generi [huius] creſcere & multiplicari; & diuina beneuolentia gratiaque fruſtrari, atq; a Deo alienum eſſe?

Hæc fabuloſa nugamenta pſeudoprophetæ Moamedi, propterea hic perſcripta ſunt, vt Chriſtiani, ea videntes, ipſum cũ diſcipulis ſuis derideant, & errorẽ perditionemq; ipſorũ deſpuant; Chriſtianorumq; orthodoxam fidẽ, quæ Solem ipſum claritate ac ſplendore ſuperat, extollentes, Chriſtum Seruatorem Deumq; noſtrum debita gratiarum actione magnificemus, & infinitam ipſius bonitatem ac beneficentiam celebremus, quod benigna ſua miſericordia nos liberauit exoſo iſto errore ac perditione, atque adeo etiam cetero improborum errore, hæreticorumque cultu, qui vna cum anima etiam corpus per-

Παρέδωκεν οὗτος ὁ γόης μαγικάς τινας κακοτεχνίας, καὶ δαιμονιώδεις τελετάς, καὶ ἄλλας ἀθεμίτους ἀῤῥητουργίας:- μάτην οὖν ἐπὶ τούτῳ μεγαλαυχοῦσιν οἱ τούτου μαθηταί, καὶ οὐκ ἐγκαλύπτονται τοιοῦτον ἔχοντες μυσταγωγόν, πάσης βλασφημίας καὶ ἀθεΐας καὶ τερατολογίας [καὶ γοητείας] ἀνάπλεων:-

Λέγουσιν οἱ Ἰσμαηλῖται, εὐλογηθῆναι καὶ τὸν Ἰσμαὴλ ὑπὸ Θεοῦ:- πρὸς οὓς ἡμεῖς φαμέν, ὅτι εὐλογίαν ἐκεῖνος ἔλαβεν, οὐχ οἵαν ὁ Ἰσαάκ, οὗ τῷ σπέρματι ἐνευλογηθῆναι πάντα τὰ ἔθνη ἐπηγγείλατο ὁ θεός, καὶ κληρονόμον [τοῦτο] γενέσθαι τῆς μεγίστης ἐπαγγελίας· ἀλλ' οἵαν καὶ τὰ ἄλογα πάντα, ὥστε αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι. τίς γὰρ ὄνησις τῷ γένει [τούτου] τῷ πληθυνομένῳ, καὶ τῆς θείας εὐμενείας ἀποτυγχάνοντι, καὶ ἀλλοτριουμένῳ θεοῦ;

Ταῦτα τὰ μυθώδη ληρήματα τοῦ ψευδωνύμου Μωάμεθ, διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐγράφησαν, ὡς ἂν οἱ Χριστιανοὶ ταῦτα ὁρῶντες, καταγελῶσιν αὐτοῦ καὶ τοὺς αὐτοῦ μαθητάς, καὶ διαπτύωσι τὴν αὐτῶν πλάνην τε καὶ ἀπώλειαν· καὶ τὴν τῶν Χριστιανῶν πεφωτισμένην καὶ ὑπὲρ ἥλιον λάμπουσαν ὀρθόδοξον πίστιν ὑπερυψοῦντες, καὶ τὸν σωτῆρα Χριστὸν καὶ θεὸν ἡμῶν εὐχαριστοῦντες, μεγαλύνωμεν καὶ δοξάζωμεν τὴν αὐτοῦ ἄπειρον ἀγαθότητα καὶ εὐεργεσίαν, ὅτι ἐλυτρώσατο ἡμᾶς τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ ἐκ ταύτης τῆς μεμισημένης πλάνης καὶ ἀπωλείας, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλάνης ἄλλης τῶν ἀνόμων, καὶ αἱρετικῶν θρησκείας. τῇ τε ψυχῇ καὶ τὸ σῶμα

τῇ ἀπωλείᾳ παραδιδόντων:-ὧν πρῶτος ἐγὼ, ὁ ταῦτα γράψας, καταπτύω καὶ ἀποστρέφομαι τὰ μυθώδη ταῦτα ληρήματα, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν· πιστεύω δὲ καὶ κηρύττω τὸν κύριον ἡμῶν καὶ θεὸν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν:-

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΩΝ Σαρακηνῶν Μωάμεθ, τοῦ καὶ Μουχουμέτ.

ΜΕΤΑ δὲ Κωνσταντῖνον, ἐβασίλευσε Κώνστας ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κζ΄. ἐφ᾽ οὗ μέγας ἄνεμος καὶ ῥαγδαῖος πνεύσας, πολλὰ μὲν δένδρα καὶ παμμεγέθη προρρίζως ἀνέσπασε, πολλοὺς δὲ στύλους καὶ κιόνια τῶν ἁγίων κατέβαλε· καὶ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης Μουχουμέτ, ἐκ μιᾶς φυλῆς γενικωτάτης Ἰσμαὴλ [υἱοῦ Ἀβραὰμ καταγόμενος, ἀνεφάνη. ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι περὶ τῆς τούτου μυσαρᾶς καὶ παμμιάρου αἱρέσεως διηγήσασθαι. Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ] ἀπόγονος, πατὴρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων. οὗτος οὖν γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μωύδαρον καὶ Ἀραβίαν. ὁ δὲ Μωύδαρος, τίκτει Κουσάρον καὶ Καΐτον, καὶ Θεμίμην καὶ Ἄσαδον, καὶ ἄλλους τινὰς ἀνωνύμους· οἳ τὴν Μαδιανίτιν ἔρημον κληρωσάμενοι ἐκτηνοτρόφουν, ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες. εἰσὶ δὲ καὶ ἐνδότεροι τούτων, οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν.

ἀλλ᾽

perditioni dedunt. quorum primus ego qui hæc ſcripſi, deſpuo deteſtorque fabuloſa iſta nugamenta omnemque hæreſin, & credo ac prædico Dominum Deumque noſtrum IESVM CHRISTVM:-

DE SARACENORVM PRINCIPE MOAMETHO, QVI ET *Muchumet*.

POST Conſtantinum vero, imperio præfuit Conſtans, filius eius, annos XXVII. ſub quo ita magnus rapidusque flauit ventus, vt & arbores multas atque ingentes radicitus euelleret, & multas ſtelas columnasque Sanctorum deiiceret: Saracenorumque princeps & pſeudopropheta Muchumet, ex vna tribu generaliſſima, Iſmaelis videlicet, filii Abrahami, originem ducens, exortus eſt. Neceſſarium autem duco de ſceleſta fœdaque huius hæreſi narrare. Nizarus enim, Iſmaelis nepos, omnium eorũ perhibetur pater. Hic duos gignit filios, Myndarum & Arabiam: at Myndarus procreat Cuſarũ & Caitum, Themimenq; & Aſadum, & alios quosdam nomine ignotos: qui Madianitin eremum ſortiti, aluerunt pecora, in tabernaculis habitantes. ſunt autem & interiores hisce, non ex eorum tribu,

Digitized by Google

ſed ex Iectan, qui dicuntur Homeritæ, id eſt Ammanitæ. Cum autem inops eſſet prædictus Muchumet ſiue Mohamet, contulit ſe ad mulierem quandam diuitem, cognatam ſuam, nomine Chaddigam; vt ei mercede ſeruiret, & per camelos negotiaretur cum contribulibus ſuis in Ægypto & Palæſtina. deinde paulatim vſurpata libertate, ſubrepſit illi mulieri, quæ vidua tunc erat: eaque vxore capta, camelos eius & omnem ſubſtantiam nactus eſt. cumque Palæſtinam incoleret, conuerſabatur cum Chriſtianis pariter ac Iudæis, & aliqua Scripturæ dicta ac verba aucupabatur. Habebat autem morbum epilepſiæ. vnde vxor eius vehementer eam ob rem dolebat, vt quæ ſplendida & diues, tali marito copulata eſſet, non inopi ſolum, verum etiam epileptico. Ad quam eluctandam, *Video*, inquiebat, *terribilem viſionem angeli, cui nomen Gabriel: & cum viſionem eius ſufferre nequeam, animo delinquo & concido*. fidemque inuenit, cum teſtimonium ei perhiberet quidam pſeudomonachus Arianus, qui ob malam fidem Conſtantinopoli e monaſterio Calliſtrati exterminatus erat cum turpitudine ſub imperio Heraclii. Hic ſceleſtus [nebulo] ſeduxit iſtam & reliquas mulieres, huiuſmodi verbis: *Venit* (inquit) *a viſione quadam angeli qui dicitur Gabriel: & non ferens id ſpectaculum, concidit. hic enim angelus ad omnes prophetas* [*a Deo*] *ablegatur*. Iſta ergo mulier, & reliquæ, pſeu-

ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ὁμηρῖται, τουτέστιν Ἀμμανῖται. ἀπόρου δὲ ὄντος τοῦ προλεχθέντος Μουχουμὲτ ἤτουν Μωάμετ, εἰσῆλθε πρός τινα γυναῖκα πλουσίαν, μισθωθεῦσαι αὐτῇ, συγγενίδα αὐτοῦ οὖσαν, καλουμένην Χαδδιγῆ, πρὸς τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ [ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ.] εἶτα κατὰ μικρὸν παρρησιαζόμενος, καὶ προσελθὼν τῇ γυναικὶ, χήρᾳ οὔσῃ, λαμβάνει αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ ἔσχε τὰς καμήλους αὐτῆς καὶ τὴν ὕπαρξιν πᾶσαν· καὶ [δὴ] ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ, συνανεστρέφετο Ἰουδαίοις τε καὶ Χριστιανοῖς, καὶ ἐθηρᾶτο λόγους τινὰς καὶ γραφικὰς ῥήσεις. ἔσχε δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. ἡ οὖν γυνὴ αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἐλυπεῖτο σφόδρα, ὡς περιφανὴς καὶ πλουσία, καὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. τὴν τροπωσάμενος, ἔφασκεν, ὅτι, Φοβερὰν ὀπτασίαν ἀγγέλου θεωρῶ, Γαβριὴλ ὀνόματι· καὶ μὴ ὑποφέρων αὐτοῦ τὴν θεωρίαν, ὀλιγωρῶ καὶ πίπτω:- ἐπιστεύθη δὲ, συνεπιμαρτυροῦντος αὐτῷ μοναχοῦ τινος ἀπεξανοῦ ψευδωνύμου, διὰ τὴν κακοπιστίαν αὐτοῦ ἐξορισθέντος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Καλλιστράτου μετ' αἰσχύνης, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου. οὗτος ὁ μιαρὸς ἀπεπλάνησεν αὐτὴν, καὶ τὰς λοιπὰς γυναῖκας, οὕτω λέγων, ὅτι, Ὀπτασίαν τινὰ ἀγγέλου λεγομένου Γαβριὴλ ἦλθεν θεωρῶν· καὶ μὴ φέρων τὴν θέαν, καταπίπτει. οὗτος γὰρ ὁ ἄγγελος εἰς πάντας τοὺς προφήτας ἀποστέλλεται:- αὕτη οὖν ἡ γυνὴ, καὶ αἱ λοιπαὶ, τοῖς λόγοις

τοῦ ψευδαββᾶ πεισθεῖσαι προφήτην αὐτὸν εἶναι, ἐκήρυξαν πανταχοῦ προφήτην αὐτὸν ὑπάρχειν· καὶ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὕτη. ἀπὸ δὲ τῆς Αἰθρίβου προῆλθεν ὁ λόγος τῆς πλάνης ταύτης, καὶ εἰς ἄνδρα φύλαρχον, τοὔνομα Βουβάρχαν. ἡ οὖν γυνὴ γανοῦσα, τοῦτον διάδοχον καὶ κληρονόμον κατέλιπεν. [ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐπαναστρεφομένου τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου μετὰ νίκης ἐκ τοῦ τῶν Περσῶν πολέμου· καὶ μέλλοντος αὐτοῦ διελθεῖν τὴν Αἴθριβον, ἀπήει πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ ὁ θεομισὴς Μωάμεθ, κομίζων αὐτῷ νικητικοὺς ἐπαίνους, καθὼς ἐδίδαξεν αὐτὸν ὁ μιαρὸς . . . : . καὶ αἰτήσας παρ' αὐτοῦ γῆν ἀρκοῦσαν τῶν θρεμμάτων αὐτοῦ, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως. ἐκ τούτου οὖν ἐγένετο περιφανὴς ἄγαν, ὡς περιούσιος· καὶ κατέσχεν ἡ πονηρὰ πλάνη καὶ ἡ αἵρεσις αὕτη, τὰ μέρη τῆς Αἰθρίβου.] οὗτος ὁ θεομισὴς καὶ παλαμναῖος, περιτυχὼν Ἑβραίοις καὶ Χριστιανοῖς, [Αρειανοῖς δῆθεν καὶ Νεστοριανοῖς,] καὶ πανταχόθεν ἐρανισάμενος, ἐξ Ἰουδαίων μὲν, μοναρχίαν· ἐξ Ἀρειανῶν δὲ, λόγον καὶ πνεῦμα κτιστά· ἀπὸ δὲ Νεστοριανῶν, ἀνθρώπων λατρείαν, ἑαυτῷ θρησκείαν περιποιεῖται· καὶ προφάσει θεογνωσίας εἰσποιησάμενος τὸ ἔθνος, ἐδίδαξεν αὐτοὺς περιτέμνεσθαι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας· καὶ ἕνα μόνον προσκυνεῖν θεόν· καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶν ὡς λόγον τοῦ θεοῦ μὲν, οὐχὶ υἱὸν δέ· [ἀλλ' ὡς ἐκ πνεύματος ἁγίου γεγεννημένον. λόγον δὲ] καὶ πνεῦμα, προφορικὸν καὶ εἰς ἀέρα χεόμενον ὑπονοεῖν,

οὐκ

pſeudabbæ verbis perſuaſæ illum eſſe prophetam, vbique prophetam eum eſſe prædicarunt: obtinuitque iſta hæreſis. Prodiit autem erroris huius ſermo ex Æthribo, etiam ad vnum e phylarchis, nomine Bubarcham. Qua re lætans vxor eius, ſucceſſorem & heredem eum reliquit.
Porro quum diebus illis Imperator Heraclius cum victoria e Perſarum bello reuerteretur, & per Æthribum tranſiturus eſſet, obuiam ei iuit ille Deo exoſus Moameth, ferens ei victoriales laudes, ſicut ipſum docuerat ſceleſtus ille . . . . petitaque ab eo terra quæ pecoribus ſuis alendis ſufficeret, petitionis compos factus eſt. Ex eo igitur admodum conſpicuus fieri cœpit, vtpote affluens opibus. occupauitque improbus error & hæreſis iſtæc partes Æthribi.
Hic Deo inuiſus & ſceleratus Moameth, cum in Hebræos & Chriſtianos [Arrianos ſcilicet ac Neſtorianos] incidiſſet, & vndique ceu ſtipem collegiſſet, e Iudæis quidem, vnius [Dei] imperium; ex Arianis, Verbum & Spiritum creata; a Neſtorianis autem, hominum cultum: [compoſitam quandam ex illis] religionem ſibi aſtruxit: ac prætentu cognitionis diuinæ, adſcita ſibi gente, docuit eos vt ſe circumciderent, viros pariter & mulieres: vnumque ſolum adorarent Deum: & Chriſtum honorarent, vt Verbum Dei quidem, at non vt Filium; [ſed velut e Spiritu ſancto genitum: tum Verbum] & Spiritum, prolatitium eſſe atque in aerem fundi,
&

& non in propria perſona ſubſiſtere Patrique coeſſentialem eſſe opinarentur, Et ſanctam virginem Mariam non Deiperam dicerent,ſed Aaronis ac Moſis ſororem eſſe ducerent. Neque baptizari eos aut ſabbatum agere docuit, nec legalibus euangelicisque ritibus obſequi; ſed crucem abominari, & Chriſti vmbram crucifixam eſſe confiteri. Præcepit eis in vniuerſum [omnibus] lege interdictis veſci, præterquam ſuillis carnibus: at vino omnino non vti. Talem quoque ſparſit fabulam, ſeque Paradiſi clauigerum factum eſſe dixit.eamque ob rem in die iudicii, primum Moſen cum Iſraelitis [ad Dei tribunal] adſtituros, & vt Legis transgreſſores, ignis pœnæ traditum iri: tum Ieſum deinde ante Deum adſtiturum eſſe, negaturumque quod ſe Dei filium eſſe dixerit: ac Chriſtianos, vt qui tale Chriſto nomen imponere auſi fuerint,eumque Deum, Dei Filium, & Verbum incarnatum crucifixumq; communi dogmate pronũciarint, ignis gehennæ traditum iri. poſtea ſe a Deo vocitatum iri gnauum Dei cultorem, laudibusque cumulatum iri, vt qui toti genti ſuæ,pietatis erga Deum auctor fuerit. eaque gratia Paradiſi clauigerum factum eſſe. & poſtquam Paradiſus ab ipſo adapertus fuerit, omnino & absque vlla refragatione ſecum intratura eſſe dicit ſeptuaginta milia, eos nempe qui eo anniti potuerint: reliquos iudicatum iri ait: & iuſtos quidem, absque omni dubio deliciis fruituros:

eos

Digitized by Google

οὐκ ἐνυπόστατον, οὐδὲ τῷ πατρὶ ὁμοούσιον. τὴν δὲ ἁγίαν παρθένον Μαρίαν, μὴ λέγειν θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Ἀαρὼν καὶ Μωσέως ἀδελφὴν ὑπολαμβάνειν εἶναι. μὴ [δὲ] βαπτίζεσθαι μηδὲ σαββατίζειν αὐτοὺς ἐδίδαξεν· μηδὲ τοῖς νομικοῖς ἢ εὐαγγελικοῖς ἔθεσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βδελύττεσθαι τὸν σταυρὸν καὶ τὸ σκιᾷ ἐσταυρῶσθαι τοῦ σωτῆρος ὁμολογεῖν. παρεγγύησατο δὲ αὐτοῖς [καὶ] καθόλου τῶν τῷ νόμῳ ἀπηγορευμένων μεταλαχεῖν, πλὴν ὑείων κρεῶν· οἴνῳ δὲ παντάπασι μὴ χρᾶσθαι. τοιοῦτόν τι μυθευσάμενος, ἑαυτὸν κλειδοῦχον φησὶ γεγενῆσθαι τοῦ παραδείσου· διόπερ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, μετὰ τὸ παραστῆναι τὸν Μωϋσέα σὺν τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ ὡς παραβάτας τοῦ νόμου τῇ κολάσει τοῦ πυρὸς παραδοθῆναι, αὖθίς τε Ἰησοῦν παραστῆναι ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ, [ἀρνησάμενον ὅτι οὐκ ἐλάλησεν ἑαυτὸν εἶναι υἱὸν θεοῦ·] τοὺς δὲ Χριστιανοὺς, ὡς τοῦτον τολμήσαντας προστρίψαι τῷ Χριστῷ ὄνομα, καὶ Θεὸν αὐτὸν, καὶ Υἱὸν θεοῦ, καὶ Λόγον [καὶ] σεσαρκωμένον καὶ σταυρωθέντα δογματίσαντας, τῇ τοῦ πυρὸς γεέννῃ παραδοθῆναι· εἶτα ἑαυτὸν φησὶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκλῆσθαι μάλα θεοσεβῆ· καὶ τοῦ παντὸς αὐτοῦ ἔθνους αἴτιον θεοσεβείας ὑπάρξαντα ἐπαινεῖσθαι· καὶ τούτου χάριν τοῦ παραδείσου κλειδοῦχον γεγενῆσθαι· καί γε μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τὸν παράδεισον ἀνεῳχθῆναι, συνεισελθεῖν αὐτῷ πάντως καὶ ἀναντιρρήτως ἑβδομήκοντα χιλιάδας, τοὺς δυναμένους ἐφορμῆσαι πρὸς τοῦτο· τοὺς δὲ λοιποὺς κριθήσεσθαι φάσκει· καὶ τοὺς μὲν δικαίους, ἀναμφιβόλως τῆς τρυφῆς ἀπολαῦ-

σαι· τοὺς

τοὺς δὲ εὑρισκομένους ἁμαρτωλοὺς, πιττάκια ἐν τοῖς τραχήλοις περιέχοντας δεδεμένα, εἰς τὸν παράδεισον καὶ αὐτοὺς εἰσελθεῖν· καὶ τούτους ὀνομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Μουχουμέτ. εἶναι δὲ καὶ τρεῖς ποταμοὺς ἐν τῷ παραδείσῳ φησίν. ἕνα, μέλιτος· καὶ ἄλλον, γάλακτος· καὶ ἕτερον, οἴνου· πρὸς τὸ ἐπεξουσίως ἔχειν ἕκαστον, ὅθεν βούλεται, μετέχειν καὶ ἐμπιπλᾶσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας αὐτοῖς συνεῖναι· καὶ φιλοκαλεῖν αὐτῶν τὰς κόμας, καὶ παντοίως θεραπεύειν αὐτῶν τὰ φιλήδονα σώματα, ὁ σαρκόφρων καὶ ἐμπαθὴς, καὶ δοῦλος τῆς ἁμαρτίας. τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανοὺς, ξύλα τοῦ πυρὸς γινομένους, ὑπολειφθῆναι τοὺς Σαμαρείτας ἔφη πρὸς τὰ ἐκφόρια, καὶ τὴν κόπρον αὐτοὺς τοῦ παραδείσου ἐκβάλλειν, [ὅπως ἂν μὴ ἐποζέσειεν ὁ παράδεισος.] ἕκαστον δὲ, ὡς ἂν ἐνταῦθα βιώσειεν, εἴτε ἐν πλούτῳ, εἴτε ἐν πενίᾳ καὶ ἀδοξίᾳ, τὸν αὐτὸν τρόπον κἀκεῖσε διάγειν. οὗτος οὖν ὁ θεοστυγὴς καὶ ἐμβρόντητος, πρὸς τούτοις πᾶσι, καὶ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν θεὸν αἴτιον ὑπάρχειν ἐτερατολόγει· καὶ τοὺς λῃστὰς καὶ φαρμακοὺς, καὶ ὅσους ἂν ἀπηγορευμέναις ἁλόντας πράξεσιν ἀναιρουμένους ἴδοιεν, Οὕτω, φησὶν, ἔγραψεν ὁ θεὸς καὶ προώρισε γενέσθαι· καὶ οὕτως ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἠβουλήθη. ἀγάσαιτο δ᾽ ἄν τις, μάλα δὴ οὖν εἰκότως, τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ἰσχύν τε καὶ διάρκειαν τῆς ἀπάτης τοῦ θεομάχου καὶ ματαιόφρονος· μάλιστα δὲ ἐσχάτην παράνοιάν τε καὶ κτηνωδίαν τῶν μέχρι νῦν τῇ τούτου πλάνῃ δεδου-

eos vero qui peccatores reperti fuerint, pittacia collis circumligata habentes, & ipſos in Paradiſum intraturos eſſe: atq; hos nominatum iri *Libertos Dei & Muchumeti.* Eſſe quoq; tres in Paradiſo fluuios ait: vnum, mellis: & alium, lactis: alium, vini: vt pro arbitrio quisq;, vnde libuerit, ad ſatietatem vsque participare poſſit. Fore cum ipſis etiam mulieres, & comas eis ornaturas, omnibusque modis eorum corpora voluptatibus dedita curaturas: carnem dumtaxat ſapiens, affectibusque indulgens, peccati ſeruus. Iudæis porro Chriſtianisque igni lignorum vice traditis, Samaritas ad ſtercora ceterasque ſordes e Paradiſo efferendas relictum iri: ne videlicet oleat Paradiſus. vnumquemque autem, prout hic vixerit, ſiue in diuitiis ſiue in paupertate ſtatuque inglorio, eodem modo iſtic quoq; vitam transacturum. Hic Deo inuiſus ac ceu tonitu mente orbatus [blatero,] præter omnia iſta, etiam omnis boni pariter & mali Deum auctorem eſſe prodigioſe aſſeruit: & quotcumque prædones, veneficos, aliisve interdictis actionibus deditos capi & interimi videant, *Sic*, inquit, *ſcripſit Deus, fieriq; præfiniuit, atq; ita eos mori voluit.* Demiretur autem aliquis, & quidem merito, talem hominis vani & cũ Deo pugnantis fraudem, tantas vires acquirere ac tamdiu perdurare potuiſſe: maximopere vero [admiretur] extremã dementiam & beſtialitatẽ eorũ qui hucusq; illius errori man-

mancipati.pro firma diuinaque religione amanter eum habent. nam ad ſolide veram ſacramque & diuinitus coronatam fidem , euidenter cæcutiunt,tenebris inuoluti intellectuque orbati: & illi falſo nomine velatæ religioni , fictitiiſque commentis iſtius impoſtoris , animum intendūt miſeri ac vecordes. Ac peregrinis nugis, delirisque ac profanis inanitatibus , ceu malis illætantes , ſe demulceri patiuntur : & ad diuinitus datos ſalutareſque ſermones , ne aures quidem admouere omnino ſuſtinent. nam verum Deum,qui per Legem & Prophetas manifeſte prædicatur ac creditur, repellentes & abrogantes, Deo aduerſantem hominem inſanum , palam a furiis agitatum,earundemque inſtinctu loquentem , amanter ac lætanter admittunt , maleſani ac rabidi. Nam quæ a Deo inſpirata ſcriptura, de impio & deliro Muchumeto quidquam præcepit? aut quis propheta diuinus, eum vt veritatis doctorem prænunciauit? Ac dicant tandem iſti omnis ſacræ inſpirationis initiationisque exſortes homines , quonam modo,cum prophetas qui ab Adamo vſque ad Chriſti aduentum fuerunt , libenter ſane acceptent, eum quem iſti diſerte Chriſtum & Deum prænuncupant, ipſi negant? peſſimumque illum atque improbiſſimum , qui ab iſtis omnino ne nominatur quidem aut præſignificatur , vt myſteriorum Dei excellentiſſimum interpretem , veriſſimæq; fidei doctorem, acceptant, & vt benefactorem diuinis honoribus efferunt, impii & læui , vel

æuo

δεδουλωμένων, καὶ ὡς ἰσχυρὰν [θρησκείαν] καὶ θείαν ταύτην ἀφρόνως ἡγημένων. πρὸς γὰρ τὴν ὄντως ἀληθῆ τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοβράβευτον πίστιν ἐναργῶς ἀποτυφλώττουσιν οἱ ἐσκοτισμένοι καὶ ἀσύνετοι· πρὸς δὲ τὴν ψευδώνυμον λατρείαν καὶ πλαστολογίαν τοῦ φαίνακος προσέχουσιν οἱ δείλαιοι καὶ βαρυκάρδιοι. πρὸς μὲν τοὺς [ἐθνικοὺς] ὕθλους καὶ λήρους καὶ βεβήλους κενοφωνίας οἱ χαιρεσίκακοι ἐνθέλγονται· πρὸς δὲ τοὺς θεοπαρόχους καὶ σωτηριώδεις λόγους οὐδὲ τὴν ἀκοὴν ἐπιθεῖναι τὸ παράπαν αἰσχύνονται. τὸν γὰρ ὄντως ὄντα θεὸν, τὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενόν τε καὶ πιστευόμενον ἀπωθούμενοι καὶ ἐκψηφιζόμενοι, τὸν ἀντίθεον καὶ μεμηνότα, καὶ φανερῶς ὑπὸ τῶν ἐριννύων ἐνεργούμενον καὶ φθεγγόμενον, οἱ κακόφρονες καὶ λυσσώδεις ἐρασμίως καὶ γεγηθότως προσίενται. ποία γὰρ θεόπνευστος γραφὴ περὶ τοῦ ἀσεβοῦς καὶ παραπλαίοντος Μουχουμετ προδιεστείλατο; ἢ ποῖος αὐτὸν θεσπέσιος προφήτης ὡς διδάσκαλον εὐσεβείας προανήγγελεν; οὐκοῦν εἰπάτωσαν οἱ ἀμέτοχοι πάσης ἱερᾶς ἐπιπνοίας καὶ μυήσεως, πῶς τοὺς ἀπὸ [τοῦ] Ἀδὰμ καὶ μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας, προφήτας ἀσμένως δῆθεν ἀποδεχόμενοι, τὸν μὲν ὑπ' αὐτῶν διαρρήδην προαναφωνούμενον Χριστὸν καὶ θεὸν ἐξαρνοῦνται· τὸν δὲ κάκιστον καὶ μοχθηρὸν, καὶ μηδὲ τὸ σύνολον πρὸς αὐτῶν ὀνομαζόμενον ἢ προσημαινόμενον, ὡς θεομύστην [καὶ] ἐξοχώτατον, καὶ ἀληθεστάτης πίστεως διδάσκαλον, ἀποδέχονται, καὶ ὡς εὐεργέτην ἐκθειάζουσιν οἱ ἀνόσιοι καὶ δυσώνυμοι, ἢ μᾶλλον

εἰπεῖν ἀνώνυμοι; ἀνακρινέτωσαν δὴ οἱ ἀδιάκριτοι καὶ μανιώδεις καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μανιωδῶς καὶ δυσσεβῶς ῥηθέντα ληρήματα· καὶ λεγέτωσαν ποίαν συμφωνίαν ἔχουσι πρὸς τὰ θεοπαράδοτα λόγια. ὁ μὲν γὰρ θεῖος λόγος, ἀναφανδὸν ἐκδιδάσκει καὶ διαπρυσίως χρησμῳδεῖ σαφέστατα, τὸν θεὸν ὑπάρχειν ἀναίτιον παντὸς κακοῦ, καὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι αὐτεξούσιον τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἢ ἀπωλείας. ὁ δὲ τρισάθλιος καὶ τρισκατάρατος, καὶ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἄσπονδος ἐχθρὸς, ἐκ σκαιοτέρου καὶ λαοπλάνου δαίμονος ἐνηχούμενος καὶ ἐνεργούμενος, [καὶ μέντοι καὶ ἐξ ἀκολάστου γλώσσης καὶ γνώμης ἀγνώμονος φθεγγόμενος,] παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν θεὸν αἴτιον τολμηρῶς τερατεύεται· καὶ πᾶν ὅπερ [ἂν] ἐπέλθῃ τῷ ἀνθρώπῳ, κἄντε ἐξ ἐπηρείας τοῦ πονηροῦ, κἄντε ἐξ οἰκείας ῥᾳθυμίας καὶ ἀδιακρισίας, τῆς θείας τοῦτο τυγχάνειν προνοίας ὁ ἀλιτήριος ἀποφαίνει. καὶ ὁ μὲν, περιφρονεῖν πλούτου, καὶ ταπεινοφρονεῖν, καὶ τὸν ἐνήδονον βίον ἀποσείεσθαι, καὶ μὴ ἀνταποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακελεύεται· ὁ δὲ, πλουτεῖν, καὶ ὑψηλοφρονεῖν, καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περιουσίας ἀσπάζεσθαι· καὶ ἀντεπεξιέναι σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν, ὡς ψυχικὸν [καὶ] σωτήριον καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον. ἀλλ' ὢ τῆς ἀπονοίας καὶ παραπληξίας καὶ χλεύης τοῦ γόητος [καὶ] παλαμναίου, καὶ τῆς παραφροσύνης καὶ ἀπωλείας τῶν παρ' αὐτοῦ

δεινῶς

æuo potius exterendi homines. Examinent tandem iſti omnis diſcriminis negligentes furioſique, etiam ea quæ ab illo furioſe impieque effutita ſunt deliria, & dicant quomodo cum oraculis a Deo traditis conſonent. Nam Dei verbum clare docet, perſpicuisque oraculis euidentiſſime clamat, Deum omnis mali inſontem eſſe, hominemque ſuæ ſalutis perditionisve liberum habere arbitrium. at ille miſerrimus omnibusque modis exſecrandus, Dei pariter & hominum irreconciliabilis hoſtis, a ſiniſtro vulgique ſeductore dæmone inſtinctus & agitatus, atque adeo intemperante lingua & mente amente blaterans, omnis boni pariter & mali Deum auctorem prodigioſa audacia affirmat: & quidquid homini obuenerit, ſiue ex improbi dæmonis inſtinctu, ſiue ex ſua ipſius ſocordia & indiſcreta incogitantia, id omne diuinæ prouidentiæ eſſe ſceleratus ille pronunciat. Deinde, illud quidem, diuitias contemnere, humilitatem colere, voluptariam vitam repudiare, nec malum pro malo reddere iubet: hic vero, diuitiis ſtudere, altum ſapere, omnem voluptatis affluentiam amplecti, omnique conatu aduerſarios vltum ire iubet, vt quod animæ ſalutare ſit, ac paradiſum conciliet. Sed o amentiam veſaniamque ac ludibria præſtigiatoris iſtius ſceleſti: o dementiam exitiumque eorum qui

E 2 terre

ἐεινῶς ἐξανδραποδισθέντων, καὶ μέχρι δεῦρο παρασυρομένων καὶ ἀπατωμένων. οὐδὲ γὰρ συνιοῦσι πάμπαν οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις καὶ λίαν ἀσύνετοι, εἰς ποῖον χαλεπὸν καὶ ζοφερὸν χάος καὶ σατανικὴν χάρυβδιν κατεποντίσθησαν, καὶ τέλεον κατεπόθησαν, καὶ εἰς οἵους ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους λαβυρίνθους καὶ δυσβάτους ἀτραποὺς καὶ ψυχοφθόρους φενακισθέντες ἐλεεινῶς ἐξεκυλίσθησαν, καὶ συνεχέθησαν, ὑποφθαρέντες εἰς τέλος. διὸ τοίνυν θαυμάζειν λίαν ἔπεισί μοι τὴν τοσαύτην ἀλογίαν καὶ ἀναισθησίαν αὐτῶν, καίπερ οἰομένων ἐντρεχεστάτους αὐτοὺς εἶναι καὶ λογιωτάτους· πῶς οὐκ ἐννοοῦσι τῆς κενῆς ἀπάτης αὐτῶν τὸν ὄλισθον. ἔδει γὰρ ἐδεῖ τοὺς ὅλως ἄφρονας καὶ βοσκηματώδεις, ἐπιγνῶναι [κἂν] τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ πρόδηλον καὶ μυσαρὸν βρόχον· ὅτι εἴπερ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως αἰσθητῆς τε καὶ φθαρτῆς, ἕξουσι τὴν τοιαύτην [αὐτὴν] ζωὴν, ἀνάγκη πάλιν αὐτοὺς καὶ τῇ φθορᾷ δουλεύειν καὶ θνήσκειν κατὰ τὸν τῆς ἀκολουθίας λόγον:- ἀμήχανον γὰρ τὸν [τῆς] φθαρτῆς βρώσεως καὶ πόσεως ἐν μετουσίᾳ τυγχάνοντα, ἄφθαρτον καθόλου καὶ ἀθάνατον διαμεῖναι. καὶ πότε καὶ ποῦ λοιπὸν τὴν ἀποκαραδοκουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκήρατον τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας γραφὰς, οἱ θνητοὶ [καὶ] ψυχῇ καὶ σώματι τεύξονται; καὶ πρὸς τούτοις ἴσωσαν οἱ ἀλόγιστοι καὶ τάλανες, ὡς οὐδέπω μέχρι τοῦ σήμερον, τῆς παλαιᾶς αὐτῶν [καὶ] ἀθέου πλάνης

ἀπηλλάγησαν· ἀλλ' ἐν προσχήματι θεοσεβείας εἰδωλολατρεῦσι λεληθότως, καὶ τὸν ἐγκεκρυμμένον τῇ θρησκείᾳ αὐτῶν δόλον τοῦ ἀρχεκάκου δαίμονος, οὐδόλως οἱ ἀνούστατοι καὶ ἀπόπληκτοι ἐπιγινώσκουσι, πάλαι μὲν εἰδωλολατροῦντες, καὶ τὴν παρ' Ἕλλησιν Ἀφροδίτην λεγομένην, τουτέστι τὴν ἡδονὴν, προσκυνοῦντες· καὶ τὸν ταύτης ἀστέρα (ταύτης γὰρ τὸν ἀστέρα τὸν ἑωσφόρον εἶναι μυθολογοῦσιν· ἣν δὴ καὶ Κουβὰρ τῇ ἑαυτῶν κακεμφάτῳ ἐπωνομάσαντο γλώσσῃ, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη) διέμειναν ἕως ἄρτι τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες. καὶ ἵνα μὴ δόξωμεν τισὶ ψευδολογεῖν, σαφηνίσωμεν αὐτῶν τὸ μέγα μυστήριον. ἔχει δὲ ἡ λέξις τῆς μυσαρᾶς αὐτῶν καὶ παμβεβήλου προσευχῆς οὕτως· Ἀλλὰ ἀλλὰ οὐα κουβὰρ ἀλλά· καὶ τὸ μὲν Ἀλλὰ ἀλλά, ἑρμηνεύεται ὁ θεὸς ὁ θεός· τὸ δὲ Οὐά, μείζων· τὸ δὲ Κουβάρ, μεγάλη, ἤτοι σελήνη καὶ Ἀφροδίτη· ὅπερ ἐστὶν οὕτως, Ὁ θεὸς ὁ θεὸς μείζων, καὶ ἡ μεγάλη (εἴπουν ἡ σελήνη ἢ Ἀφροδίτη) θεός:- καὶ τοῦτο σαφηνίζει ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ τελευταίου Ἀλλά. ἅπερ [πάντα] ἀποκεκρυμμένως τῇ ἰδιότητι τῆς ἑαυτῶν γλώσσης λαλοῦσιν, οὕτω φύσεως ἐχούσης· [εἰ καὶ φανερῶς δημοσιεύειν οὐ θέλουσιν εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐχέφρονας. διὰ τὸ τῆς γνώσεως πρόδηλον.] ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις τύπους καὶ πηλματώδεις, μηδὲν περαιτέρω τῆς ἡδονῆς καὶ ῥᾳστώνης εἰδότας, ἀφέμενος [ἡμῖν]

ὁ λόγος

liberatos eſſe: ſed ſub ſpecie cultus diuini, latenter idola colunt; dolumque a dæmone omnis mali auctore, ſuæ religioni occulte immiſtum, amentiſſimi perculſique homines neutiquam agnoſcunt. nam cum iam olim idola coluerint, & quam Græci paganique Venerem dicunt, id eſt Voluptatem, adorauerint: ſtellam eius (ſtellam enim eius Luciferum eſſe fabulantur, eandemque Venerem etiam *Cubar*, id eſt *Magnam*, male ſonante lingua ſua nominant) ad hoc vsque tempus deam Venerem appellarunt. Ac ne mendacium aliquibus dicere videamur, magnum iſtud eorum myſterium declaremus. ſceleſtæ namque ac profanæ illorum precationis formula ſic habet; *Alla alla ua cubar, alla.* quæ vt interpretemur, *Alla alla*, ſignificat *Deus Deus : Va, maior: Cubar, magna*, ſeu *Luna & Venus:* quorum ſenſus eſt hic, *Deus deus maior, & magna illa* (nempe Luna Venusque) *dea:* idque declarat illatio poſtremi *Alla*. quæ omnia occulte ſuæ linguæ idiomate, talem naturam habente, loquuntur: ſiquidem palam apud ratione ac mente præditos homines publicare nolũt, propterea quod manifeſtã notionem habeant. Sed omiſſis porcinis iſtis ac cœnoſis, qui præter

 volu-

Digitized by Google

voluptatem & otium nihil ſciunt, immedicabilique ſenſuum ſtupore laborant, ad ſequentem hiſtoriæ ſeriem nobis procedat oratio.

[DE ARABIBVS.]

Poſt mortem vero diri iſtius Muchumeti, exorta eſt in meridiana cæli parte ſtella quæ *dokites* (ſeu *trabalis*) dicitur, Arabum iſtorum imperium portendens: manſitque ad triginta dies, a meridie ſeptemtrionem verſus gladii forma ſe pertendens. Quo tempore iſti, olim Arabes, nunc Saraceni dicti, Arabia relicta, cum exercitu in Damaſci partes venerunt, infinita copiarum multitudine. Quo cognito Banes & Baſiliſcus, orientalis exercitus duces, & ipſi eruperunt. conſertiſque manibus, longe ſuperantur Chriſtiani. cum enim vehemens notus aduerſum Romanos ſpiraret, hoſtem aduerſis oculis propter pulueris multitudinem intueri non valentes, fœde terga vertunt. atque ita Saraceni ſplendida potiti victoria, ad Damaſcum profecti, eaque vi capta, itidem & ceteris omnibus Phœnices regionibus, domicilia in eis collocant impii iſti ac profani, occulto Dei iudicio.

ORDO

ὁ λόγος ὡς ἀνεπαγοθήτως καὶ ἀνηκέστως νοσοῦντος. πρὸς τὰ ἑξῆς τῆς ἱστορίας χωρείτω.

[ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ.]

Μετὰ δέ γε τὸν θάνατον τοῦ θεηλάτου Μουχουμὲτ, ἐφάνη κατὰ μεσημβρίαν ἀστὴρ ὁ λεγόμενος δοκίτης, προμηνύων τὴν τῶν Αράβων [τούτων] ἐπικράτησιν· καὶ ἔμεινεν ἡμέρας τριάκοντα, διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον ξιφοειδῶς. ἐν ᾧ χρόνῳ ἐπιστρατεύσαντες οὗτοι, οἱ πάλαι μὲν λεγόμενοι Ἄραβες, νῦν δὲ Σαρακηνοί· καὶ τὴν Αραβίαν ἐκλιπόντες, ἦλθον ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Δαμασκοῦ, πλῆθος ἄπειρον. ὅπερ μαθόντες Βαάνης καὶ Βασιλίσκος οἱ στρατηγοὶ τῆς ἀνατολῆς, καὶ αὐτοὶ ἐξώρμησαν. εἶτα συμπλοκῆς γινομένης, ἡττῶνται λίαν οἱ Χριστιανοί. ἀνέμου γὰρ πνεύσαντος κατὰ Ρωμαίων βιαίου νότου, μὴ δυνάμενοι τοῖς ἐχθροῖς ἀντωπῆσαι διὰ τὸν πολὺν κονιορτὸν, δεινῶς τρέπονται. καὶ οὕτω νικήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ κράτος καὶ λαμπρῶς, ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν ἐλθόντες, καὶ δορυάλωτον αὐτὴν λαβόντες, ὡσαύτως καὶ τὰς χώρας πάσας τῆς Φοινίκης, οἰκίζονται ἐν αὐταῖς οἱ ἐναγεῖς καὶ βέβηλοι, τοῖς ἀδήλοις τοῦ θεοῦ κρίμασι.

ΤΑΞΙΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙ τοῖς ἀπὸ Σαρακηνῶν ἐπιστρέφουσι πρὸς τὴν καθαρὰν καὶ ἀληθῆ πίστιν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν.

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΣ μὲν ὁ προσιὼν τῇ ὀρθῇ πίστει, νηστεύει ἐπὶ ἑβδομάδας δύο· καὶ διδάσκεται τὴν ἐν τοῖς θείοις καὶ ἁγίοις εὐαγγελίοις παραδοθεῖσαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσευχὴν, καὶ τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον:- εἶτα περιτιθέμενος τὴν ἱερατικὴν στολὴν ὁ ἱερεὺς, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ, συμπαρόντων καὶ ἑτέρων πιστῶν ὅσοι βούλονται, μετακαλεῖται τοῦτον· καὶ ἱστῶν πρὸ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας ἀπερικάλυπτον ἔχοντα τὴν κεφαλὴν, φησὶ πρὸς αὐτόν· Ὁ δεῖνα ὁ ἀπὸ Σαρακηνῶν σήμερον προσερχόμενος τῇ πίστει τῶν Χριστιανῶν, οὐκ ἔκ τινος βίας ἢ ἀνάγκης, οὐδὲ ἀπὸ δόλου ἢ ὑποκρίσεως, ἀλλ' ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ καρδίας καθαρᾶς καὶ ἀδόλου, τὸν Χριστὸν ἀγαπώσης καὶ τὴν αὐτοῦ πίστιν· ἀποτάσσομαι πάσῃ τῇ τῶν Σαρακηνῶν θρησκείᾳ· καὶ ἀναθεματίζω Μωάμεδ, τὸν καὶ Μουχούμετ· ὃν οἱ Σαρακηνοὶ τιμῶσιν ὡς ἀπόστολον θεοῦ καὶ προφήτην:- κἀκείνου συντιθεμένου, καὶ λέγοντος τὰ αὐτὰ ῥήματα, ἢ δι' ἑαυτοῦ,

ἢ δι'

ORDO QVI OBSERVATVR SVPER IIS QVI A SARACENIS *ad noſtram Chriſtianorum puram veramque fidem ſe conuertunt.*

PRIMVM is qui ad rectam fidem accedit, ieiunat ad duas ſeptimanas, doceturque nobis a Domino noſtro Ieſu Chriſto in diuinis ſanctisque euangeliis traditam precationem, & ſacrum Fidei ſymbolum. Deinde Sacerdos ſacerdotalem ſibi ſtolam circumponens, in Baptiſterium, præſentibus etiam aliis fidelibus, quotquot adeſſe voluerint, arceſſit illum: & ante ſanctam piſcinam eum retecto capite ſtatuens, ad ipſum ait: Tu ille qui a Saracenis hodie ad Chriſtianorum fidem accedis, non vi aliqua vel neceſſitate, neque dolo aut ſimulatione; ſed toto animo, corde puro ac ſedolo, Chriſtum Chriſtiq; fidem amante: [dic.] Renuncio toti Saracenorum religioni, anathematizoq; Moamedem, qui & Muchumet dicitur; quem Saraceni vt Dei Apoſtolum & Prophetam honorant. Illoque aſſentiente, eademq; verba dicente, vel per ſe; vel

vel per interpretem, ſi ipſe Græce loqui neſciat; vel per Suſceptorē ſuum, ſi eſt puer: ruſum Sacerdos infert ſequentia: iterumq; fit reſponſio ad eundem modum. Totoq; anathematiſmo completo, Diaconus ait, *A Domino petamus:* & populus, *Domine miſerere*, & quæ ſequuntur. & poſt *Amen*, eum ſignans, dimittit: & die inſequente annumeratur catechumenis. Eſt autem anathematizatio Saracenorum, talis: Ego ille qui a Saracenis hodie ad Chriſtianorum fidem accedo, non vi aliqua vel neceſſitate, neque dolo aut ſimulatione; ſed toto animo, corde puro ac ſedolo, Chriſtum Chriſtique fidem amante: renuncio toti Saracenorum religioni: anathematizoque Moamedem, qui & Muchumet dicitur; quem Saraceni vt Dei Apoſtolum & Prophetam honorant. Anathematizo Alim, Moamedis generum: & Chaſanen Chuſenenque, filios eius: item Apupiker, qui & Cubiker dicitur: & Vmar, & Talchar, & Apupacren Paducen: item Maeuie, & Zupeer, & Adellan, & Zeit & Izit, & Saiten & Vthman, & reliquos omnes ſymmyſtas adiutoreſque ac ſucceſſores Moamedis. Anathematizo Zadoze & Aiſe, & Zetheinep & Omkelthim, primas ceteriſq; ſceleſtiores Moamedis vxores, & Phatman filiā eius.

Ana-

ἢ δι' ἑρμηνέως, ἐὰν αὐτὸς μὴ γραικίζῃ· ἢ διὰ τοῦ ἀναδόχου αὐτοῦ, εἰ παιδίον ἐστί· πάλιν ὁ ἱερεὺς ἐπιφέρει τὰ ἀκόλουθα· καὶ αὖθις γίνεται ἡ ἀπόκρισις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ τοῦ ἀναθεματισμοῦ παντὸς πληρουμένου, φησὶν ὁ διάκονος, Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν:- καὶ ὁ λαὸς, Κύριε ἐλέησον:- καὶ τὰ ἑξῆς. μετὰ δὲ τὸ Ἀμὴν, σφραγίζων αὐτὸν ἀπολύει· καὶ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ συναριθμεῖται τοῖς κατηχουμένοις.

ἔστι δὲ ὁ ἀναθεματισμὸς τῶν Σαρακηνῶν, τοιοῦτος·

Ὁ δεῖνα ὁ ἀπὸ Σαρακηνῶν σήμερον προσερχόμενος τῇ πίστει τῶν Χριστιανῶν, οὐκ ἔκ τινος βίας ἢ ἀνάγκης, οὐδὲ ἀπὸ δόλου ἢ ὑποκρίσεως· ἀλλ' ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ καρδίας καθαρᾶς καὶ ἀδόλου, τὸν Χριστὸν ἀγαπώσης καὶ τὴν αὐτοῦ πίστιν· ἀποτάσσομαι πάσῃ τῇ τῶν Σαρακηνῶν θρησκείᾳ· καὶ ἀναθεματίζω Μωάμεδ τὸν καὶ Μουχούμετ· ὃν οἱ Σαρακηνοὶ τιμῶσιν ὡς ἀπόστολον θεοῦ καὶ προφήτην.

Ἀναθεματίζω Ἀλεὶμ τὸν ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν τοῦ Μωάμεδ· καὶ Χασάνην καὶ Χουσένην, τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· καὶ Ἀπουπίκερ τὸν καὶ Κουβίκερ· καὶ Οὔμαρ, καὶ Τάλχαρ, καὶ Ἀπουπάκην τὴν Παδούκην· καὶ Μαουΐε, καὶ Ζουπέερ καὶ Ἀβελλᾶν, καὶ Ζεῒτ καὶ Ἰζίτ, καὶ Σαΐτην καὶ Οἰθμᾶν, καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας συμμύστας καὶ συνεργοὺς καὶ διαδόχους τοῦ Μωάμεδ.

Ἀναθεματίζω Ζαδόζε καὶ Αἴσε καὶ Ζεθίνεπ καὶ Ομκελθείμ, τὰς πρώτας καὶ μιαρωτέρας τῶν γυναικῶν τοῦ Μωάμεδ· καὶ Φάτμαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.

Ανα-

Digitized by Google

Ἀναθεματίζω τὸν λεγόμενον Κουρὰν, τὴν ὅλην ἤτοι γραφὴν τοῦ Μωάμεδ· ἣν πλάττεται διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ κατενεχθῆναι αὐτῷ· καὶ πᾶσαν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς νομοθεσίας, καὶ τὰς ἀποκρύφους διηγήσεις, καὶ τὰ μυστήρια καὶ τὰς παραδόσεις, καὶ τὰς βλασφημίας αὐτοῦ. Ἀναθεματίζω τὸν παράδεισον τοῦ Μωάμεδ· ἐν ᾧ λέγει τέσσαρας εἶναι ποταμοὺς, ἐξ ὕδατος ἀθολώτου, καὶ γάλακτος μὴ ἀλλάσσοντος τὸν νόστον αὐτοῦ, καὶ οἴνου ἡδέος, καὶ μέλιτος ὑλιστοῦ· καὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν, ἣν περιορίζει εἰς πεντήκοντα μυριάδας ἐτῶν, διάγειν ἐν αὐτῷ τοὺς Σαρακηνοὺς μετὰ τῶν ἰδίων γυναικῶν, σαρκικῶς καὶ ἐμπαθῶς ζῶντας· καὶ ὑπὸ σκιάν τινων δένδρων ἃ καλεῖται σέδρη καὶ τάλεχ, κρέα τρώγοντας ὀρνέων ὧν ἐπιθυμοῦσι, καὶ ὀπώραν παντοίαν· πίνοντάς τε ἀπὸ καφουρᾶ πηγῆς, καὶ ἀπὸ ζιγγίβερ πηγῆς, ὠνομασμένης σαλσάβιλα· καὶ οἶνον προσφερομένους οὗ τὸ κέρασμα ἐκ πηγῆς Θεσνείμ· ὧν αἱ ἡλικίαι οὐρανομήκεις, ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν· καὶ τὰ μόρια τεσσαρακοντάπηχυς· συνουσιαζόντων ἀκορέστως ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· διότι θεὸς (φησὶν) οὐκ αἰσχύνεται. Ἀναθεματίζω τοὺς ὀνομαζομένους παρὰ τοῦ Μωάμεδ ἀγγέλους, τόν τε Ἀρὼθ καὶ τὸν Μαρὼθ, καὶ τὴν Τζάφα καὶ τὴν Μαρυά· οὓς ἐκ τῶν σεβασμίων εἶναι τοῦ θεοῦ τερατεύεται. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοὺς μυθευομένους ὑπ᾽ αὐτοῦ προφήτας καὶ ἀποστόλους, ἤγουν τὸν Χοὺδ καὶ Τζάλετ ἢ Σάλεχ, καὶ τὸν

Σωάϊπ

Anathematizo eum qui Curan dicitur; ſummam videlicet ſeu ſcripturam Moamedis: quam fingit ſibi per archangelum Gabrielem [cælitus] delatam eſſe: omnemque doctrinam ac legum inſtituta, narrationes apocryphas, myſteria, & traditiones ac blaſphemias eius. Anathematizo paradiſum Moamedis, in quo dicit quattuor eſſe fluuios, ex aqua turbari neſcia, lacte natiuam dulcedinem non mutante, vino ſuaui, & melle defæcato: & venturo illo die, quem quingentis annorum milibus circumſcribit, Saracenos cum mulieribus ſuis in eo vitam acturos, carnique & affectibus ſuis indulturos: & ſub vmbra quarumdam arborum quæ vocantur Sedre & Talech, comeſturos carnes auium quas concupiſcunt, omniſque generis fructus autumnales; ac bibituros e fonte caphura, & e fonte zingiber, cui nomen Salſabila: vinumque potaturos cuius crama ſeu miſtura hauſta ſit e fonte Theſnim: eorumque ſtaturas cælum proceritate ſua tacturas, virorum pariter & mulierum: membra [genitalia] quadragenum cubitorum fore: & abſque ſatietatis tædio coituros in conſpectu Dei: propterea (inquit) quia Deus pudore non afficitur. Anathematizo eos qui a Moamede nominantur Angeli, Aroth & Maroth, Tzapha & Marua: quos in venerabilibus Deo eſſe prodigioſe fabulatur. adhæc etiam eos qui fabuloſe ab illo prędicantur Prophetę atque Apoſtoli, népe Chud & Tzalet ſiue Salech, item

Synaip

Synaip & Hedres, Dualkiphil & Locman. Anathematizo omnia Moamedis teſtimonia, quotquot e Veteris teſtamenti ſcriptura citat, peruertens eam atque adulterans, & innumera ſpargens mendacia de Noe, Abrahamo, Iſaaco, Iacobo, Ioſepho, Iobo, Moſe, Aarone, Dauide, Solomone, Elia, Iona, & Zacharia Ioannis patre. Anathematizo etiam omnia quæ barbara inſcitaque phyſiologia & de ceteris Dei creaturis, & de Sole ac Luna fabulatur, caballarios eos eſſe dicens. Anathematizo apocrypham illam apud Saracenos doctrinam & promiſſionem Moamedis: quæ dicit eum futurum eſſe Paradiſi clauigerum, & in eum introducturum eſſe ſeptuaginta milia Saracenorum iuſtorum: at peccatores a Deo iudicatum iri; appenſiſque ad colla eorum pittaciis, ita & ipſos in Paradiſum intraturos eſſe, ac Moamedis libertos nominatum iri. Anathematizo leges a Moamede latas de matrimoniis & matrimoniorum ſolutione, de mœchantium mulierum purificatione, de vxorum & pellicum numero, omnemque de talibus impuram eius doctrinam. Anathematizo Moamedis blaſphemiã quæ dicit Deum, quem vult, in errorem impellere: & quem vult, in bonam viam deducere: &, ſi Deus vellet, nõ inter ſe bellaturos eſſe homines: ſed ipſum facere quod vult, omnis-

Σιωάιπ καὶ τὸν Ἔδρης, καὶ τὸν Δουαλκιφίλ καὶ τὸν Λοκμάν. Ἀναθεματίζω πάσας τὰς μαρτυρίας τοῦ Μωάμεδ, ὅσας ἐκ τῆς παλαιᾶς δῆθεν γραφῆς, διαστρέφων αὐτὴν καὶ νοθεύων, καὶ μυρία καταψευδόμενος τοῦ Νῶε καὶ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ Ἰωσὴφ καὶ Ἰὼβ, καὶ Μωσέως καὶ Ἀαρών, καὶ Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος, καὶ Ἠλία καὶ Ἰωνᾶ, καὶ Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς Ἰωάννου. ἔτι ἀναθεματίζω ὅσα φυσιολογεῖ βαρβάρως καὶ ἀμαθῶς περί τι τῶν ἄλλων τοῦ θεοῦ ποιημάτων, καὶ περὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, λέγων αὐτοὺς καβαλλαρίους εἶναι. Ἀναθεματίζω τὴν παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἀπόκρυφον διδασκαλίαν καὶ ὑπόσχεσιν τοῦ Μωάμεδ· ἥτις φησὶ κλειδοῦχον αὐτὸν γενήσεσθαι τοῦ παραδείσου· καὶ εἰσάξειν μὲν ἐν τούτῳ ἑβδομήκοντα χιλιάδας Σαρακηνῶν δικαίων· τοὺς δὲ ἁμαρτωλοὺς κριθήσεσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ πιττακίων εἰς τοὺς τραχήλους αὐτῶν περιτιθεμένων, οὕτως εἰσελεύσεσθαι καὶ τούτους εἰς τὸν παράδεισον, ὀνομαζομένους ἀπελευθέρους Μωάμεδ.

Ἀναθεματίζω τὰς νομοθεσίας τοῦ Μωάμεδ, τὰς περὶ γάμων καὶ λύσεως γάμων, καὶ καθαρισμοῦ μοιχευομένων γυναικῶν, καὶ ἀριθμοῦ γυναικῶν καὶ παλλακίδων· καὶ πάντα τὰ περὶ τούτων ἀκάθαρτα διδάγματα. Ἀναθεματίζω τὴν τοῦ Μωάμεδ βλασφημίαν τὴν λέγουσαν ὅτι ὁ θεὸς ὃν θέλει, πλανᾷ· καὶ ὃν θέλει, ὁδηγεῖ εἰς ἀγαθόν· καὶ ὅτι εἰ ὁ θεὸς ἤθελεν, οὐκ ἂν ἐπολέμουν ἀλλήλοις οἱ ἄνθρωποι· ἀλλ' αὐτὸς ποιεῖ ὅπερ βούλεται· καὶ

παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ αἴτιος αὐτός ἐστι· καὶ τύχη καὶ εἱμαρμένη πάντων κρατεῖ. Ἀναθεματίζω τὴν τοῦ Μωάμεθ φλυαρίαν, τὴν λέγουσαν ὅτι ὁ κύριος καὶ θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀπὸ Μαρίας τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μωσέως καὶ Ἀαρὼν, ἐγεννήθη ἄνευ σπορᾶς ἐκ τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ πνεύματος· καὶ ἔτι νήπιος ὢν, πετεινὰ ἐκ πηλοῦ ἐπλασούργει καὶ ἐμφυσῶν, ἐποίει αὐτὰ ζῶα· καὶ τυφλοὺς ἰᾶτο, καὶ νεκροὺς ἤγειρε· καὶ ὅτι ἐκ παρακλήσεως τῶν ἀποστόλων, ἠτήσατο τὸν θεὸν, καὶ κατήνεγκεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τράπεζαν, καὶ ἐξέθρεψεν αὐτούς· καὶ ὅτι οὔτε ἐσταυρώθη, οὔτε κατ' ἀλήθειαν ἀπέθανεν ὡς ἄνθρωπος· ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν μόνην ταῦτα παρὰ τῶν Ἑβραίων ὑπέστη· καὶ ὅτι ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ θεοῦ, εἰ ὠνόμασεν ἑαυτὸν θεὸν ἐν τῷ κόσμῳ, ἠρνήσατο, λέγων, ὅτι, Σὺ πάντα γινώσκεις καὶ οἶδας ὅτι οὐκ ὠνόμαζα ἑαυτὸν θεὸν ἢ υἱόν σου· δοῦλος γάρ σου εἰμί, καὶ οὐχ ὑπερηφανεύομαι τοῦτο καλεῖσθαι. Ἀναθεματίζω τὴν διδαχὴν τοῦ Μωάμεθ, τὴν λέγουσαν μὴ εἶναι τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἀπόστολον καὶ προφήτην· καθότι (φησὶν) ὁ θεὸς κοινωνὸν οὐκ ἔχει· καὶ πάντες οἱ λέγοντες αὐτῷ κοινωνὸν τὸν Χριστὸν, μέλλουσι κολάζεσθαι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

Ἀναθεματίζω τὴν μυθοποιΐαν τοῦ Μωάμεθ ἐν ᾗ φησι γενήσεσθαι τῷ θεῷ οἶκον προσευχῆς παρὰ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσμαὴλ, εἰς τὸ Βάκχε ἤτοι τὸ Μάκε ἢ Μάκεχ· ὃν ὀνομάζει προσκυνητήριον τοῦ παρατηρήματος· καὶ προστάσσει, ὅπου ἂν ὦσι καὶ

εὔχων-

omniſque boni pariter & mali auctorem ipſum eſſe: tum Fortunam & Fatum obtinere in omnibus. Anathematizo Moamedis futilitatem quæ dicit Dominum Deumque noſtrum Ieſum Chriſtum, e Maria Moſis & Aaronis ſorore abſque ſemine natum eſſe, [conceptum] de Verbo ac Spiritu Dei: & cum adhuc infans eſſet, volucres e luto finxiſſe, inflatuque ſuo animantes eas reddidiſſe: ſed & cæcos ſanaſſe, mortuos excitaſſe, Apoſtolorumque rogatu a Deo petiiſſe, & menſa e cælis deducta eos aluiſſe. neque crucifixum aut reuera mortuum eſſe vt hominem, ſed imaginarie ſolummodo hæc ab Hebræis paſſum eſſe: & interrogatum a Deo an ſe Deum in mundo nominarit, negaſſe, ac dixiſſe, *Tu omnia noſti, & ſcis quod non nominarim me Deum aut Filium tuum. ſum enim ſeruus tuus, nec ita ſuperbus ſum vt ſic vocari detrectem.* Anathematizo Moamedis doctrinam quæ dicit Chriſtum non eſſe Filium Dei, ſed Apoſtolum & Prophetam: quoniam (inquit) Deus communionis ſocium non habet: & omnes qui Chriſtum ei communionis ſocium dicunt, in gehenna ignis punientur. Anathematizo Moamedis fabulam in qua dicit Deo domum precationis ab Abrahamo & Iſmaele ſtructam eſſe in Bacche ſiue Make aut Makech: quam nominat Adoratorium obſeruationis; imperatque vt vbicumque ſint ad

F 2 pre-

precentur, facies ſuas ad illam partem conuertant. Anathematizo etiam ipſam illam precationis domum in Make: in cuius medio iacere aiunt lapidẽ magnũ, Veneris effigiem in ſe habentem: honorari autem iſtum lapidem, quaſi Abraham ſuper eo cum Agare coierit; aut camelum ei alligauerit, quum Iſaacum ſacrificaturus erat. Eos autem qui precatum illuc eunt, alteram manum ad lapidem extendere, altera vero aurem ſuam tenere, atque ita in orbem ſeſe circumagere donec e vertigine offuſis tenebris concidant. Anathematizo etiam ipſum Meke, & totum eius ambitum, & qui a Saracenis ibi contra Chriſtianos iactantur ſeptem lapides; omnemque ipſorum precationem, cultum, ac rituum ſolemnia. Anathematizo Moamedis doctrinam de camelo fœmina; quam, quum Deo ſacra eſſet, ab eius temporis hominibus, occiſam fuiſſe dicit, & Deum propterea illos vltum eſſe.

Anathematizo eos qui matutinum ſidus, ſiue Luciferum & Venerem adorant: quam Arabum lingua Chabar, id eſt Magnam, nominant.

Anathematizo omnia Moamedis inſtituta, in quibus probra Chriſtianis dicens, Negatores, Communicatores, & Sodalitiarios eos nominat; ac Saracenos ad eos truculenter iugulandos concitat, bellum contra Chriſtianos *Viam Dei* nominans; & Saracenos qui in tali bello mori-

εὔχωνται, στρέφωσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἀναθεματίζω καὶ αὐτὴν τὴν εἰς τὸ Μακο οἶκον τῆς εὐχῆς· ἐν ᾧ φασι κεῖσθαι μέσον λίθον μέγαν, ἐκτύπωμα τῆς Ἀφροδίτης ἔχοντα· ἡμᾶσθαι δὲ τοῦτον, ὡς ἐπάνωθεν αὐτοῦ τῇ Ἄγαρ ὁμιλήσαντος τοῦ Ἀβραάμ· ἢ ὡς αὐτῷ τὴν κάμηλον προσδήσαντος, ὅτε τὸν Ἰσαὰκ ἔμελλε θύειν. τοὺς δὲ εἰς εὐχὴν ἐκεῖ ἀπιόντας, τὴν μὲν μίαν ἑαυτῶν χεῖρα πρὸς τὸν λίθον ἐκτείνειν· τῇ δὲ ἑτέρᾳ τὸ οὖς κατέχειν τὸ ἴδιον· καὶ οὕτω κυκλοτερῶς ἑαυτοὺς περιφέρειν, ἕως ἂν πέσωσι σκοτοδινιάσαντες. Ἀναθεματίζω δὲ καὶ αὐτὸ τὸ Μέκε, καὶ τὴν περιοχὴν αὐτοῦ πᾶσαν· καὶ τοὺς παρὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐκεῖ ῥιπτομένους ἑπτὰ λίθους κατὰ τῶν Χριστιανῶν· καὶ πᾶσαν τὴν προσευχὴν καὶ τὴν λατρείαν, καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν. Ἀναθεματίζω τὴν διδαχὴν τοῦ Μωάμεθ τὴν περὶ τῆς καμήλου θηλείας, ἣν λέγει τοῦ θεοῦ ἱερὰν οὖσαν, φονευθῆναι παρὰ τῶν τηνικαῦτα ἀνθρώπων· καὶ διὰ τοῦτο ἀμύνασθαι αὐτοὺς τὸν θεόν. Ἀναθεματίζω τοὺς τῷ πρωϊνῷ προσκυνοῦντας ἄστρῳ, ἤγουν τῷ ἑωσφόρῳ καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ· ἣν κατὰ τὴν Ἀῤῥάβων γλῶσσαν Χαβὰρ ὀνομάζουσι, τουτέστι μεγάλην. Ἀναθεματίζω πάσας τὰς διατάξεις τοῦ Μωάμεθ, ἐν αἷς τοὺς Χριστιανοὺς ὀνειδίζων γεννητὰς ὀνομάζει καὶ κοινωνητὰς καὶ ἑταιριαστάς· καὶ διεγείρει τοὺς Σαρακηνοὺς πρὸς τοῦτο τὸ μῦσος καὶ τὴν σφαγὴν, ὁδὸν θεοῦ ὀνομάζων, καὶ τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν πόλεμον· καὶ τοὺς ἐν τῷ τοιούτῳ πο-

λέμῳ ἀποθνήσκοντας Σαρακηνοὺς, ὑιοὺς θεοῦ καὶ ἀξίους τοῦ παραδείσου καλῶν. Αναθεματίζω τὰς περὶ τῶν εὐχῶν διατάξεις μιαρὰς καὶ ἀκαθάρτους τοῦ Μωάμεδ, ἐν αἷς καὶ τοῦτο προστίθησιν, ἵνα ἐὰν μὴ εὑρίσκωσιν ἐξ ἑτοίμου ὕδωρ, λαμβάνωσι χοῦν λεπτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τρίβωσιν αὐτῶν τὰς χεῖρας καὶ τὰς ὄψεις. Αναθεματίζω τὴν περὶ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλίαν τοῦ Μωάμεδ· ἐν ᾗ φησὶν ὅτι ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ χώματος καὶ σταγόνος, καὶ βδελλῶν καὶ μαστήματος· καὶ ὅτι τοῦ ἀνθρώπου πλασθέντος, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄγγελοι, θεοῦ προστάξει, προσεκύνησαν αὐτῷ· μόνος δὲ ὁ Βελίαρ οὐκ ἐπείσθη προσκυνῆσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀναθεματίζω τὸν θεὸν τοῦ Μωάμεδ, περὶ οὗ λέγει ὅτι αὐτός ἐστι θεὸς εἷς ὁλόσφυρος [ὃς] οὐκ ἐγέννησεν οὐδὲ ἐγεννήθη, οὐδὲ ἐγένετο ὅμοιος αὐτῷ τις. Τὰ εἰρημένα τοίνυν ἅπαντα, καὶ αὐτὸν τὸν Μωάμεδ, καὶ τὸν σφυρήλατον αὐτοῦ θεὸν ἀναθεματίζων, καὶ ἀποτασσόμενος αὐτοῖς, συντάσσομαι τῷ μόνῳ ἀληθινῷ θεῷ τῷ Χριστῷ· καὶ πιστεύω εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα· τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον τριάδα· καὶ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν ὁμολογῶν τοῦ τῆς ἁγίας τριάδος ἑνὸς τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεννηθέντος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· γενέσθαι τοῦτον πληροφοροῦμαι κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπον, μὴ ἐκστάντα τῆς οἰκείας θεότητος·

καὶ

moriuntur, Dei filios & Paradiſo dignos vocans. Anathematizo ſceleſtum & impurum inſtitutum Moamedis de precibus, in quo & hoc apponit vt, ſi non in promptu inueniant aquam, tenuem humum capiant, eaque manus ac facies ſuas fricent. Anathematizo Moamedis doctrinam de fictura hominis, in qua dicit hominem ex humo, ſtilla, ſanguiſugis & materia manducata fictum eſſe: & cum homo fictus eſſet, ceteros quidem angelos omnes Dei iuſſu eum adoraſſe; at ſolum Belialem non obœdiſſe vt eum adoraret. Et præter hæc omnia, anathematizo Deum Moamedis, de quo dicit eum eſſe vnum Deum ſolidum, qui nec genuerit nec genitus ſit, nec quempiam ei ſimilem exſtitiſſe. Prædicta igitur omnia, ipſumque Moamedem, & ſolidum eius Deum, anathematizo, ab eoque me abiungo, & coniungo me cum ſolo vero Deo Chriſto, & credo in Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, ſanctam coeſſentialemque & inſeparabilem Trinitatem: & e diuina diſpenſatione profectam incarnationem atq; ad homines aduentum vnici vnigenitique ſanctæ Trinitatis Filii & Verbi Dei; qui e Patre ante omnia ſecula genitus eſt, & per quem omnia facta ſunt: certoque perſuaſum habeo, hunc vere hominem factum eſſe, non depoſita tamen diuinitate ſua;

eundemque vere Deum eſſe, & vere hominem, abſq; vlla confuſione, mutatione, alteratione; in vna perſona, & duabus naturis: voluntarie quoq; omnia paſſum eſſe & crucifixũ carne; ita tamen vt diuinitas paſſionis expers manſerit: ſepultum etiam eſſe, ac tertia die reſurrexiſſe, atq; ſurſum in cælos aſſumptum eſſe: & rediturum eſſe in gloria ad iudicandum viuos & mortuos. Ac virginem illam quæ ſecundum carnem eum peperit. [nempe] ſanctam Mariam virginem, quæ & poſt partum virgo manſit, proprie vereque Deiperam & credo & dico, vereque matrem Dei inter homines in humana natura verſati: & propterea per [Dei] gratiam omnis creaturæ dominam heramque factam, adoro & honoro. Quęque apud Chriſtianos myſtice ſacrificantur, panem ac vinum; quæ etiam in diuini ritus peractione [ab eis] ſumuntur: perſuaſum habeo, credo, & confiteor, reuera Domini Ieſu Chriſti corpus ac ſanguinem eſſe, transmutata [videlicet] diuinâ illius potentiâ: idq; mente & non oculis perceptibili, omnemq; naturalem cogitationem ſuperante modo, quem ipſe ſolus nouit; atque ita & ego me illa cum ceteriş ſumpturum aſſentior, vt quæ vere caro & ſanguis eius ſint, & ad animæ corporiſque ſanctificationem, vitam æternam, regnique cæleſtis hereditatem adipiſcendam ſumantur, ab illis qui ea in perfecta fide participant. Sanctumque Chriſti baptiſma, puro ſedoloq; animo & corde, ac fide ſincera, accipere deſidero; certo ac vere pſuaſum habẽs, illud

mente

καὶ εἶναι τὸν αὐτὸν θεὸν ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, ἐν ὑποστάσει μιᾷ, καὶ δυσὶ φύσεσιν· ἑκουσίως τε πάντα παθεῖν καὶ σταυρωθῆναι σαρκὶ, τῆς θεότητος ἀπαθοῦς μεινάσης· καὶ ταφῆναι, καὶ τριήμερον ἀναστῆναι, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθῆναι· καὶ ἥξειν ἐν δόξῃ, μέλλοντα κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ τὴν κατὰ σάρκα τοῦτον τεκοῦσαν παρθένον, ἁγίαν Μαρίαν παρθένον, καὶ μείνασαν μετὰ τόκον παρθένον, κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον καὶ πιστεύω καὶ λέγω, καὶ ὡς κατὰ ἀλήθειαν μητέρα θεοῦ ἐνανθρωπήσαντος· καὶ διὰ τοῦτο κυρίαν καὶ δέσποιναν ἐν χάριτι γεγεννημένην πάσης τῆς κτίσεως, προσκυνῶ καὶ τιμῶ. καὶ τὸν παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς μυστικῶς ἱερουργούμενον ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, ὧν ἐν ταῖς θείαις τελεταῖς μεταλαμβάνουσι, πείθομαι καὶ ὁμολογῶ καὶ πιστεύω σῶμα καὶ αἷμα κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεταβαλλόμενα τῇ ἐκείνου θεϊκῇ δυνάμει, νοερῶς τε καὶ ἀοράτως, ὑπὲρ πᾶσαν φυσικὴν ἔννοιαν, ὡς οἶδε μόνος αὐτός· καὶ οὕτω κἀγὼ μεταλήψεσθαι τούτων συντίθεμαι, ὡς κατὰ ἀλήθειαν ὄντων σαρκός τε καὶ αἵματος αὐτοῦ, καὶ εἰς ἁγιασμὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ ζωὴν αἰώνιον, καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν μεταλαμβανομένων, τοῖς αὐτῶν ἐν πίστει τελείᾳ μετέχουσι. καὶ τὸ ἅγιον τοῦ Χριστοῦ βάπτισμα μετὰ καθαρᾶς καὶ ἀδόλου ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ πίστεως εἰλικρινοῦς, ἐπιζητῶ δέξασθαι, πληροφορούμενος ἀληθῶς, κάθαρσιν

αὐτὸ νοητὴν εἶναι, καὶ ἀναγέννησιν ψυχῆς τε καὶ σώματος. καὶ τὸν σεβάσμιον δὲ σταυρὸν τοῦ αὐτοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν, ὡς οὐκέτι φθορᾶς καὶ ἀρᾶς ὄργανον, ἀλλ' ἐλευθερίας καὶ ζωῆς αἰωνίου, καὶ σημεῖον τῆς κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ θανάτου νίκης. ἔτι δὲ καὶ τὰς σεβασμίους εἰκόνας, τῆς τε κατὰ σάρκα πρὸς ἀνθρώπους ἐπιφανείας τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ τῆς ἀφθάρτως αὐτὸν τεκούσης ἁγνῆς παρθένου καὶ θεομήτορος, καὶ τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων, καὶ τῶν ἁγίων ἁπάντων, ὡς σύμβολα τῶν πρωτοτύπων, καὶ δέχομαι καὶ τιμῶ καὶ ἀσπάζομαι. καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱεροὺς ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἁγίους ἅπαντας, τοὺς τῷ θεῷ εὐαρεστήσαντας, ὡς δούλους ἐκείνου καὶ πιστοὺς θεράποντας, τιμῶ καὶ σέβομαι, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον τιμήν. καὶ οὕτως ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ προαιρέσεως ἀληθοῦς, προσέρχομαι τῇ πίστει τῶν Χριστιανῶν. εἰ δὲ μεθ' ὑποκρίσεως καὶ δόλου ταῦτα φημὶ, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως ὁλοψύχου, καὶ καρδίας τὸν Χριστὸν ἀγαπώσης, εἴη μοι ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα, καὶ ἡ ψυχή μου ταχθείη μετὰ τοῦ σατανᾶ καὶ τῶν δαιμόνων.

EX

mente perceptibilem purificationem eſſe, animique pariter & corporis regenerationem. Sed & venerabilem crucem eiuſdem veri Chriſti Deique noſtri, vt quæ non amplius corruptionis & exſecrationis, ſed libertatis & vitæ æternæ inſtrumentum, victoriæque aduerſus diabolum ac mortem ſignum ſit: præterea & venerabiles imagines, & [ſalutiferæ] illius Dei Verbi apud homines in carne apparitionis, & eius quæ ineffabiliter iſtud peperit caſtæ virginis Deique matris, diuinorumque Angelorum, & Sanctorum omnium, vt primitiuorum ſymbola, & accepto, & honoro atque exoſculor. Sed & ipſos ſacros Angelos, Sanctoſque omnes, qui bene Deo placuere, vt ſeruos illius, fidoſque miniſtros, propter honorem illi habitum, honoro & veneror: atque ita toto animo & corde, veroque animi propoſito, ad Chriſtianorum fidem accedo. Si vero cum ſimulatione ac dolo hæc dico, & non ex ſolida totius animi fide, Chriſtumque amanti corde, ſit mihi anathema & catathema, animaque mea collocetur cum ſatana & dæmonibus.

EX ANASTASII BIBLIOTHECARII ECCLESIASTICA HISTORIA.

MVNDI anno VI CXXII. Diuinæ incarnationis anno DCXXII. año vero imperii Heraclii XXI, Iohannes papa Romanus habetur. hoc etiam anno Muamed Saracenorum (qui & Arabum) princeps & pſeudopropheta, moritur, promoto Abubacharo cognato ſuo ad principatum ſuum. Ipſoque tempore venit auditio eius, & omnes extimuerunt. at vero decepti Hebræi, in principio aduentus eius, æſtimauerũt eſſe illũ qui ab eis expectatur Chriſtus: ita vt quidam [eorum] qui intendebant ei, accederent ad ipſum, & eius religionem ſuſciperent; Moſis inſpectoris Dei, dimiſſa. erant autem numero decem qui hoc faciebant: cum ipſo quoque degebant vſque ad cædem eius. porro cum aſpicerent eum comedentem de camelo, cognouerunt quod non eſſet quem æſtimabant, & heſitabant quid agerent, & religionem eorum dimitterent: formidantes miſeri, docent eum contra nos Chriſtianos illicita: & conuerſabantur cum ipſo. Neceſſarium autem [reor] narrandum de generatione huius, ita. Ex vna generaliſſima tribu oriundus erat, Hiſmahelis videlicet, filii Abrahæ. Nizarus enim Hiſmahelis pronepos, pater eorum omnium ducitur. hic gignit filios duos, Mundarum ſcilicet & Rhabian. Mundarus gignit Cũraſum & Kaiſon, & Theominem, &

EX THEOPHANIS MONACHI CHRONOGRAPHIA.

κόσμου ἔτη	τῆς θείας σαρκώσ. ἔτη	Ῥωμ. βασιλεὺς Ἡράκλειος	Περσῶν βασιλεὺς Μουάμεδ
͵ϛρκβ'	χκβ'	ἔτη κα'	ἔτη θ'

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπεβίω Μουάμεδ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς [καὶ] ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος τ Βουβέκερ, συγγενῆ αὐτοῦ. καὶ πάντες ἐφοβήθησαν. οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι, ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν· ὡς καί τινας τῶν προεχόντων αὐτῶν, προσελθεῖν αὐτῷ, καὶ δέξασθαι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ ἀφῆσαι τὴν τοῦ θεόπτου Μωϋσέως. ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν δέκα οἱ τοῦτο πεποιηκότες· καὶ σὺν αὐτῷ διῆγον ἄχρι τῆς σφαγῆς αὐτοῦ· θεωρήσαντες δὲ αὐτὸν ἐσθίοντα ἀπὸ καμήλου, ἔγνωσαν ὅτι οὐκ ἔστιν ὃν ἐνόμισαν, καὶ ἠπόρουν τί πρᾶξαι, καὶ ἀφῆσαι αὐτοῦ τὴν θρησκείαν. δειλιῶντες οἱ πλάνες, ἐδίδασκον αὐτὸν ἀθέμιτα καθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν· καὶ διῆγον σὺν αὐτῷ. ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι περὶ τῆς τούτου γενεᾶς διηγήσασθαι. Οὗτος μιᾶς γενικωτάτης φυλῆς κατῆγεν, ἐξ Ἰσμαὴλ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀπόγονος, πατὴρ πάντων αὐτῶν ἀναγορεύεται. οὗτος γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μουΐδαρον καὶ Ἀραβίαν. Μουΐδαρος γεννᾷ Κουρέσον καὶ Καΐσον, καὶ Τεμίμην

καὶ

καὶ Ἄσαδον, καὶ ἄλλους ἀγνώστους. οὗτοι πάντες ᾤκουν τὴν Μαδιανῖτιν ἔρημον, καὶ ἐν αὐτῇ ἐκτηνοτρόφουν, ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ ἐνδότεροι αὐτῶν, μὴ ὄντες τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ἀμανῖται, τουτέστιν Ὁμηρῖται. ἐπραγματεύοντο δέ τινες αὐτῶν ἐν ταῖς καμήλοις αὐτῶν. Ἀπόρου δὲ καὶ ὀρφανοῦ ὄντος τοῦ προειρημένου Μουάμεδ, ἔδοξεν αὐτῷ εἰσιέναι πρός τινα γυναῖκα πλουσίαν, συγγενῆ αὐτοῦ οὖσαν, ὀνόματι Χαδιγᾶ, μίσθιον ἐπὶ τὸ καμηλεύειν, καὶ πραγματεύεσθαι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ. κατ' ὀλίγον δὲ παρρησιασάμενος, ὑπεισῆλθεν τῇ γυναικὶ, χήρᾳ οὔσῃ· καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα, καὶ ἔσχεν τὰς καμήλους αὐτῆς καὶ τὴν ὕπαρξιν. ἐρχόμενος δὲ ἐν Παλαιστίνῃ, συνανεστρέφετο Ἰουδαίοις καὶ Χριστιανοῖς, καὶ ἐθηρᾶτο παρ' αὐτῶν τινὰ γραφικά. ἔσχεν δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. καὶ νοήσασα ἡ τούτου γυνὴ, σφόδρα ἐλυπεῖτο, ὡς εὐγενὴς οὖσα καὶ τῷ τοιούτῳ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρῳ ὄντι, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. προσποιεῖται δὲ αὐτὸς θεραπεῦσαι αὐτήν, οὕτω λέγων, ὅτι, Ὀπτασίαν τινὰ ἀγγέλου λεγομένου Γαβριὴλ θεωρῶ· καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν τούτου θέαν, ὀλιγωρῶ καὶ πίπτω:- αὕτη δὲ, ἔχουσα μοναχόν τινα διὰ κακοπιστίαν ἐξόριστον ἐκεῖσε οἰκοῦντα, φίλον αὐτῆς, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου· κἀκεῖνος, θέλων πληροφορῆσαι αὐτήν, εἶπεν αὐτῇ, ὅτι, Ἀλήθειαν εἴρηκεν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ ἄγγελος ἐκπέμπεται πρὸς πάντας

προ-

& Aſadum, & alios ignotos. hi omnes habitabant Madianiten heremum, & in ea nutriebant pecora, in tabernaculis conuerſantes. Sunt autem & his interiores, qui non ſunt de tribu ipſorum, ſed ex lectan; videlicet hi qui vocitantur Ammanitæ, id eſt Homiritæ. quidam ſane ipſorum negotiabantur in camelis ſuis. Cum autem inops & orphanus prædictus eſſet Moamet, viſum eſt ſibi ad quandam introire mulierem locupletem & cognatam ſuam, nomine Chadigam, mercenarius, ad negotiandum cum camelis apud Ægyptum & Palæſtinam. paulatim autem fiducia penes ipſam percepta mulierem quę vidua erat, accepit eam vxorem, & habuit camelos illius atque ſubſtantiam. cumque veniret in Palæſtinam, conuerſabatur cum Iudæis & Chriſtianis: capiebat autem ab eis quaſdam ſcripturas. Porro habebat paſſionem epilepſiæ. quo comperto, huius coniux oppido triſtabatur; vtpote nobilis, & quę ſe huiuſmodi copularit, egeno ſcilicet & epileptico. procurat vero ipſe placare illam taliter, dicens, *Quia viſionem quandam angeli Gabrielis dicti contẽplor; & non ferens huius aſpectum, mente deficio & cado.* ipſa vero cum haberet & alterum quendam propter infidelitatem ibidem exſulem habitantem amicum ſuum, indicauit ei omnia, & nomen angeli. at ille volens eam reddere certam, dixit ei, *Veritatem locutus eſt: etenim ipſe angelus mittitur ad cunctos*

Pro-

Prophetas. Ipſa ergo prima, ſuſcepto pſeudomonachi verbo, credidit ei, & prædicauit id aliis mulieribus cum tribulibus ſuis, prophetam eum eſſe: & taliter ex feminis fama venit ad viros: primo dumtaxat ad Abubacharum, quem & ſucceſſorem dimiſit: & tenuit hæreſis eius partes Æthribi: poſtremo per bellum: nam primum quidem occulte, annis decem; & bello ſimiliter decem, & manifeſte nouem. Docuit autem auditores ſuos, quod qui occidit inimicum, vel ab inimico occiditur, in paradiſum ingrediatur. Paradiſum vero carnalis cibi ac potus & commixtionis mulierum perhibebat: fluuiumque vini ac mellis & lactis; & feminarum non præſentium, ſed aliarum: & mixturam multorum annorum futuram, & affluentem voluptatem. nec non & alia quædam luxuria & ſtultitia plena. compati tamen inuicem, & auxiliari patienti. Porro eodem anno natus eſt in Oriente Dauid filius eius: eademque die natus eſt Heraclius, filius Heraclii iunioris, qui & Conſtantinus appellatus eſt; & baptizatus eſt a Sergio patriarcha.

Año imperii Heraclii viceſimoſecundo Modeſtus Hieroſolymitanus habetur antiſtes, & Abubacharus dux Arabum; qui tribus principatus eſt annis. Perſæ vero inſurrexerunt inuicem, & ſeſe mutuo debellarunt. Per idē quoq; temporis, rex Indorū mittit congratulatoria Heraclio;

in

προφήτας:· αὕτη δὲ πρώτη δεξαμένη τὸν λόγον τοῦ ψευδαββᾶ [ὀνόματι Σεργίου κακοδόξου,] ἐπίστευσεν αὐτῷ, καὶ ἐκήρυξεν ἄλλαις γυναιξὶν ὁμοφύλοις αὐτῆς, προφήτην αὐτὸν εἶναι. καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἦλθεν εἰς ἄνδρας, πρῶτον εἰς Βουβέκερ, ὃν καὶ διάδοχον κατέλιπεν· καὶ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθρίβου διὰ πολέμου τὸ ἔσχατον· πρῶτον μὲν, κρυπτῶς, ἔτη δέκα· καὶ διὰ πολέμου, ὁμοίως δέκα· καὶ φανερῶς, ἐννέα. ἐδίδαξε δὲ τοὺς ἑαυτοῦ ὑπηκόους, ὅτι ὁ ἀποκτέννων ἐχθρὸν, ἢ ἀπὸ ἐχθροῦ ἀποκτεννόμενος, εἰς παράδεισον εἰσέρχεται. τὸν δὲ παράδεισον, σαρκικῆς βρώσεως καὶ πόσεως καὶ μίξεως γυναικῶν ἔλεγεν· ποταμόν τε οἴνου καὶ μέλιτος καὶ γάλακτος· καὶ γυναικῶν οὐ τῶν παρόντων, ἀλλ' ἄλλων· καὶ τὴν μίξιν πολυχρόνιον εἶναι, καὶ διαρκῆ τὴν ἡδονήν, καὶ ἄλλα τινὰ ἀσωτίας καὶ μωρίας μεστά. συμπαθεῖν δὲ ἀλλήλοις, καὶ βοηθεῖν ἀδικουμένοις. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει, Ινδ. δ', μηνὶ Νοεμβρίῳ ιζ', ἐγεννήθη Ἡρακλείῳ ἐν τῇ ἀνατολῇ [Δαβὶδ] ὁ υἱὸς αὐτοῦ· καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ Ἡράκλειος ἐτέχθη, υἱὸς Ἡρακλείου τοῦ μικροῦ τοῦ καὶ Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου τοῦ μεγάλου· καὶ ἐβαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου [τοῦ] πατριάρχου, τῇ ε' Ινδ. μηνὶ Νοεμβρίῳ, γ'.

Αράβων ἀρχηγὸς Βουβέκερ, ἔτ. γ'. Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Μόδεστος, ἔτ. β'. ,ςρκγ'. χκγ'. κβ'. α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπανέστησαν Πέρσαι κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐπολέμησαν ἑαυτούς. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν πέμπει συγχαρίκια τῷ Ἡρακλείῳ

ἐπὶ τῇ τῶν Περσῶν νίκῃ, μαργαρίτας καὶ λίθους τιμίους ἱκανούς. τὴν δὲ περιπλούτησιν ὁ Μουάμεδ· ὃς τὴν στήσας διʼ ἀμηρέους τοῦ πολεμεῖν τοὺς ἐξ Ἀράβων γένους Χριστιανούς. καὶ ἦλθον κατέναντι Μουχέων, κώμης λεγομένης· ἐν ᾗ ὑπῆρχεν Θεόδωρος ὁ βικάριος, θέλοντες ἐπιρρίψαι κατὰ τῶν Ἀράβων τῇ ἡμέρᾳ τῆς εἰδωλοθυσίας αὐτῶν. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ βικάριος παρά τινος κουρασίου Κουταΐβα λεγομένου, καὶ μαρθίου αὐτοῦ γινομένου, συνάγει πάντας τοὺς στρατιώτας τῶν παρὰ φυλάκων τῆς ἐρήμου· καὶ ἀκριβωσάμενος παρὰ τοῦ Σαρακηνοῦ τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἔμελλον ἐπιρρίπτειν, αὐτὸς ἐπιρρίψας αὐτοῖς ἐν χωρίῳ ἐπιλεγομένῳ Μόθους, ἀποκτείνει τρεῖς ἀμηρέους, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ. ἐξῆλθεν δὲ εἷς ἀμηρᾶς, ὁ Χάλεδος, ὃν λέγουσιν τὴν Μάχαιραν τοῦ θεοῦ. ἦσαν δέ τινες τῶν πλησίων Ἀράβων λαμβάνοντες παρὰ τῶν βασιλέων ῥόγας μικρὰς, πρὸς τὸ φυλάξαι τὰ στόμια τῆς ἐρήμου. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ἦλθεν τις εὐνοῦχος, διδῶν τὰς ῥόγας τῶν στρατιωτῶν. καὶ ἐλθόντες οἱ Ἄραβες κατὰ τὸ ἔθος λαβεῖν τὴν ῥόγαν αὐτῶν, ὁ εὐνοῦχος κατεδίωξεν αὐτοὺς, λέγων ὅτι, Ὁ δεσπότης μόγις τοῖς στρατιώταις δίδωσι ῥόγας· πόσῳ μᾶλλον τοῖς κυσὶ τούτοις; θλιβέντες οὖν οἱ βάρβαροι, ἤγουν οἱ Ἄραβες, ἀπῆλθον πρὸς τοὺς ὁμοφύλους· καὶ αὐτοὶ ὡδήγησαν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν χώραν Γάζης, στόμιον οὔσης τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος, πλουσίας σφόδρα. Περσῶν βασιλεὺς Ὁρμίσδας ἔτη ια΄.

κο-

in Perſarum victoria: margaritas ſcilicet, & lapides pretioſos multos. Mortuus autem Moamet erat; qui ſtatuerat quattuor amiræos, expugnandi Chriſtianos qui ex Arabum genere fuerant. & venerunt contra Mucheas caſtellum, in quo erat Theodorus Bigarius, volens irruere in Arabes die quo idolis immolaturi erant. Comperto autem hoc Bigarius collegit omnes milites eorum qui heremum obſeruabant; & diligenter ſciſcitatus a Saraceno diem & horã qua erant in illos aggreſſuri, ipſe irruens in eos in prædio quod dicebatur Mothus, occidit tres amiræos, plurimamque populi partem. exiliuit autem vnus amiras, Chaledus ſcilicet, quem *Gladium Dei* dicunt. Erant autem quidam Arabum iuxtapoſitorum, qui accipiebant ab Imperatoribus rogas pauxillas ad cuſtodiendum ſtomia heremi. Eodem vero tempore venit quidam ſpado daturus militum rogas. & cum veniſſent Arabes ſecundum conſuetudinem accepturn rogam ſuam, eunuchus impulit, dicens; *Quia dominus vix dat militibus rogas, quanto minus canibus iſtis?* Videntes ergo Arabes hoc, abierunt ad ſui generis viros; & ipſi duxerunt eos in regionem Gazæ, quæ aditus erat heremi contra Sinæon montem, locuples valde.

Digitized by Google

λέμῳ ἀποθνήσκοντας Σαρακηνούς, υἱοὺς θεοῦ καὶ ἀξίους τοῦ παραδείσου καλῶν. Αναθεματίζω τὰς περὶ τῶν εὐχῶν διατάξεις μιαρὰς καὶ ἀκαθάρτους τοῦ Μωάμεδ, ἐν αἷς καὶ τοῦτο προστίθησιν, ἵνα ἐὰν μὴ εὑρίσκωσιν ἐξ ἑτοίμου ὕδωρ, λαμβάνωσι χοῦν λεπτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τρίβωσιν αὐτῶν τὰς χεῖρας καὶ τὰς ὄψεις. Αναθεματίζω τὴν περὶ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλίαν τοῦ Μωάμεδ· ἐν ᾗ φησὶν ὅτι ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ χώματος καὶ σταγόνος, καὶ βδελλῶν καὶ μαστήματος· καὶ ὅτι τοῦ ἀνθρώπου πλασθέντος, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄγγελοι, θεοῦ προστάξει, προσεκύνησαν αὐτῷ· μόνος δὲ ὁ Βελίαρ οὐκ ἐπείσθη προσκυνῆσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀναθεματίζω τὸν θεὸν τοῦ Μωάμεδ, περὶ οὗ λέγει ὅτι αὐτός ἐστι θεὸς εἷς ὁλόσφυρος [ὃς] οὐκ ἐγέννησεν οὐδὲ ἐγεννήθη, οὐδὲ ἐγένετο ὅμοιος αὐτῷ τις. Τὰ εἰρημένα τοίνυν ἅπαντα, καὶ αὐτὸν τὸν Μωάμεδ, καὶ τὸν σφυρήλατον αὐτοῦ θεὸν ἀναθεματίζων, καὶ ἀποτασσόμενος αὐτοῖς, συντάσσομαι τῷ μόνῳ ἀληθινῷ θεῷ τῷ Χριστῷ· καὶ πιστεύω εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα· τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον τριάδα· καὶ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν ὁμολογῶν τοῦ τῆς ἁγίας τριάδος ἑνὸς τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεννηθέντος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· γενέσθαι τοῦτον πληροφοροῦμαι κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπον, μὴ ἐκστάντα τῆς οἰκείας θεότητος·

καὶ

moriuntur, Dei filios & Paradiſo dignos vocans. Anathematizo ſceleſtum & impurum inſtitutum Moamedis de precibus, in quo & hoc apponit vt, ſi non in promptu inueniant aquam, tenuem humum capiant, eaque manus ac facies ſuas fricent. Anathematizo Moamedis doctrinam de fictura hominis, in qua dicit hominem ex humo, ſtilla, ſanguiſugis & materia manducata fictum eſſe: & cum homo fictus eſſet, ceteros quidem angelos omnes Dei iuſſu eum adoraſſe; at ſolum Belialem non obœdiſſe vt eum adoraret. Et præter hæc omnia, anathematizo Deum Moamedis, de quo dicit eum eſſe vnum Deum ſolidum, qui nec genuerit nec genitus ſit, nec quempiam ei ſimilem exſtitiſſe. Prædicta igitur omnia, ipſumque Moamedem, & ſolidum eius Deum, anathematizo, ab eoque me abiungo, & coniungo me cum ſolo vero Deo Chriſto, & credo in Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, ſanctam coeſſentialemque & inſeparabilem Trinitatem: & e diuina diſpenſatione profectam incarnationem atq; ad homines aduentum vnici vnigenitique ſanctæ Trinitatis Filii & Verbi Dei; qui e Patre ante omnia ſecula genitus eſt, & per quem omnia facta ſunt: certoque perſuaſum habeo, hunc vere hominem factum eſſe, non depoſita tamen diuinitate ſua;

Digitized by Google

eundemque vere Deum eſſe, & vere hominem, absq; vlla confuſione, mutatione, alteratione; in vna perſona, & duabus naturis: voluntarie quoq; omnia paſſum eſſe & crucifixũ carne; ita tamen vt diuinitas paſſionis expers manſerit: ſepultum etiam eſſe, ac tertia die reſurrexiſſe, atq; ſurſum in cælos aſſumptum eſſe: & rediturum eſſe in gloria ad iudicandum viuos & mortuos. Ac virginem illam quæ ſecundum carnem eum peperit. [nempe] ſanctam Mariam virginem, quæ & poſt partum virgo manſit, proprie vereque Deiperam & credo & dico, vereque matrem Dei inter homines in humana natura verſati; & propterea per [Dei] gratiam omnis creaturæ dominam heramque factam, adoro & honoro. Quęque apud Chriſtianos myſtice ſacrificantur, panem ac vinum; quæ etiam in diuini ritus peractione [ab eis] ſumuntur: perſuaſum habeo, credo, & confiteor, reuera Domini Ieſu Chriſti corpus ac ſanguinem eſſe, transmutata [videlicet] diuinâ illius potentiâ: idq; mente & non oculis perceptibili, omnemq; naturalem cogitationem ſuperante modo, quem ipſe ſolus nouit; atque ita & ego me illa cum ceteris ſumpturum aſſentior, vt quæ vere caro & ſanguis eius ſint, & ad animæ corporisque ſanctificationem, vitam æternam, regnique cæleſtis hereditatem adipiſcendam ſumantur, ab illis qui ea in perfecta fide participant. Sanctumque Chriſti baptiſma, puro ſedoloq; animo & corde, ac fide ſincera, accipere deſidero; certo ac vere pſuaſum habẽs, illud

mente

καὶ εἶναι τὸν αὐτὸν θεὸν ἀληθῶς, καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως, ἐν ὑποστάσει μιᾷ, καὶ δυσὶ φύσεσιν· ἑκουσίως τε πάντα παθεῖν καὶ σταυρωθῆναι σαρκὶ, τῆς θεότητος ἀπαθοῦς μεινάσης· καὶ ταφῆναι, καὶ τριήμερον ἀναστῆναι, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθῆναι· καὶ ἥξειν ἐν δόξῃ, μέλλοντα κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ τὴν κατὰ σάρκα τοῦτον τεκοῦσαν παρθένον, ἁγίαν Μαρίαν παρθένον καὶ μείνασαν μετὰ τόκον παρθένον, κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον καὶ πιστεύω καὶ λέγω, καὶ ὡς κατὰ ἀλήθειαν μητέρα θεοῦ ἐνανθρωπήσαντος· καὶ διὰ τοῦτο κυρίαν καὶ δέσποιναν ἐν χάριτι γεγεννημένην πάσης τῆς κτίσεως, προσκυνῶ καὶ τιμῶ. καὶ τὸν παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς μυστικῶς ἱερουργούμενον ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, ὧν ἐν ταῖς θείαις τελεταῖς μεταλαμβάνουσι, πείθομαι καὶ ὁμολογῶ καὶ πιστεύω σῶμα καὶ αἷμα κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τοῦ κυρίου Ιησοῦ Χριστοῦ, μεταβαλλόμενα τῇ ἐκείνου θεϊκῇ δυνάμει, νοερῶς τε καὶ ἀοράτως, ὑπὲρ πᾶσαν φυσικὴν ἔννοιαν, ὡς οἶδε μόνος αὐτός· καὶ οὕτω κἀγὼ μεταλήψεως τούτων συντίθεμαι, ὡς κατὰ ἀλήθειαν ὄντων σαρκός τε καὶ αἵματος αὐτοῦ, καὶ εἰς ἁγιασμὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ ζωὴν αἰώνιον, καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν μεταλαμβανομένων, τοῖς αὐτῶν ἐν πίστει τελείᾳ μετέχουσι. καὶ τὸ ἅγιον τοῦ Χριστοῦ βάπτισμα μετὰ καθαρᾶς καὶ ἀδόλου ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ πίστεως εἰλικρινοῦς, ἐπιζητῶ δέξασθαι, πληροφορούμενος ἀληθῶς, κάθαρσιν

αὐτὸ νοητὴν εἶναι, καὶ ἀναγέννησιν ψυχῆς τε καὶ σώματος. καὶ τὸν σεβάσμιον δὲ σταυρὸν τοῦ αὐτοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν, ὡς οὐκέτι φθορᾶς καὶ ἀρᾶς ὄργανον, ἀλλ' ἐλευθερίας καὶ ζωῆς αἰωνίου, καὶ σημεῖον τῆς κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ θανάτου νίκης. ἔτι δὲ καὶ τὰς σεβασμίους εἰκόνας, τῆς τε κατὰ σάρκα πρὸς ἀνθρώπους ἐπιφανείας τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ τῆς ἀφράστως αὐτὸν τεκούσης ἁγνῆς παρθένου καὶ θεομήτορος, καὶ τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων, καὶ τῶν ἁγίων ἁπάντων, ὡς σύμβολα τῶν πρωτοτύπων, καὶ δέχομαι καὶ τιμῶ καὶ ἀσπάζομαι. καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱεροὺς ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἁγίους ἅπαντας, τοὺς τῷ θεῷ εὐαρεστήσαντας, ὡς δούλους ἐκείνου καὶ πιστοὺς θεράποντας, τιμῶ καὶ σέβομαι, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον τιμήν. καὶ οὕτως ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ προαιρέσεως ἀληθοῦς, προσέρχομαι τῇ πίστει τῶν Χριστιανῶν. εἰ δὲ μεθ' ὑποκρίσεως καὶ δόλου ταῦτα φημὶ, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως ὁλοψύχου, καὶ καρδίας τὸν Χριστὸν ἀγαπώσης, εἴη μοι ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα, καὶ ἡ ψυχή μου ταχθείη μετὰ τοῦ σατανᾶ καὶ τῶν δαιμόνων:-

mente perceptibilem purificationem eſſe, animique pariter & corporis regenerationem. Sed & venerabilem crucem eiusdem veri Chriſti Deique noſtri, vt quæ non amplius corruptionis & exſecrationis, ſed libertatis & vitæ æternæ inſtrumentum, victoriæque aduerſus diabolum ac mortem ſignum ſit: præterea & venerabiles imagines, & [ſalutiferæ] illius Dei Verbi apud homines in carne apparitionis, & eius quæ ineffabiliter iſtud peperit caſtæ virginis Deique matris, diuinorumque Angelorum, & Sanctorum omnium, vt primitiuorum ſymbola, & accepto, & honoro atque exoſculor. Sed & ipſos ſacros Angelos, Sanctosque omnes, qui bene Deo placuere, vt ſeruos illius, fidosque miniſtros, propter honorem illi habitum, honoro & veneror: atque ita toto animo & corde, veroque animi propoſito, ad Chriſtianorum fidem accedo. Si vero cum ſimulatione ac dolo hæc dico, & non ex ſolida totius animi fide, Chriſtumque amanti corde, ſit mihi anathema & catathema, animaque mea collocetur cum ſatana & dæmonibus.

EX

EX THEOPHANIS MONACHI CHRONOGRAPHIA.

κόσμου ἔτη ͵ϛρκβ'	τῆς θείας σαρκώσ. ἔτη χκβ'	Ῥωμ. βασιλεὺς Ἡράκλειος ἔτη κα'	Περσῶν βασιλεὺς Μωάμεδ ἔτη θ'

Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπεβίω Μουάμεδ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς [καὶ] ψευδοπροφήτης, προχειρισάμενος τὸν Βουβέκερ, συγγενῆ αὐτοῦ. καὶ πάντες ἐφοβήθησαν. οἱ δὲ πεπλανημένοι Ἑβραῖοι, ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν· ὡς καί τινας τῶν προεχόντων αὐτῶν, προσελθεῖν αὐτῷ, καὶ δέξασθαι τὴν αὐτοῦ θρησκείαν, καὶ ἀφῆσαι τὴν τοῦ θεόπτου Μωΰσέως. ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν δέκα οἱ τοῦτο πεποιηκότες· καὶ σὺν αὐτῷ διῆγον ἄχρι τῆς σφαγῆς αὐτοῦ· θεωρήσαντες δὲ αὐτὸν ἐσθίοντα ἀπὸ καμήλου, ἔγνωσαν ὅτι οὐκ ἔστιν ὃν ἐνόμισαν, καὶ ἠπόρουν τί πρᾶξαι, καὶ ἀφῆσαι αὐτοῦ τὴν θρησκείαν. δειλιῶντες οἱ τάλανες, ἐδίδασκον αὐτὸν ἀθέμιτα καθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν· καὶ διῆγον σὺν αὐτῷ. ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι περὶ τῆς τούτου γενεᾶς διηγήσασθαι. Οὗτος μιᾶς γενικωτάτης φυλῆς κατήγετο, ἐξ Ἰσμαὴλ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀπόγονος, πατὴρ πάντων αὐτῶν ἀναγορεύεται. οὗτος γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μουώδαρον καὶ Ἀραβίαν. Μουώδαρος γεννᾷ Κουράσον καὶ Καΐσον, καὶ Τεμίμην

καὶ

καὶ Ἄσαδον, καὶ ἄλλους ἀγνώστους. οὗτοι πάντες ᾤκουν τὴν Μαζιανῖτιν ἔρημον, καὶ ἐν αὐτῇ ἐκτηνοτρόφουν, ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ ἐνδότεροι αὐτῶν, μὴ ὄντες τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Ιεκτάν, οἱ λεγόμενοι Αμανῖται, τουτέστιν Ὁμηρῖται. ἐπραγματεύοντο δέ τινες αὐτῶν ἐν ταῖς καμήλοις αὐτῶν. ἀπόρου δὲ καὶ ὀρφανοῦ ὄντος τοῦ προειρημένου Μουάμεδ, ἔδοξεν αὐτῷ εἰσιέναι πρός τινα γυναῖκα πλουσίαν, συγγενῆ αὐτοῦ οὖσαν, ὀνόματι Χαδιγᾶ, μίσθιον ἐπὶ τὸ καμηλεύειν, καὶ πραγματεύεσθαι ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ. κατ' ὀλίγον δὲ παρρησιασάμενος, ὑπεισῆλθεν τῇ γυναικί, χήρᾳ οὔσῃ· καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γυναῖκα, καὶ ἔσχεν τὰς καμήλους αὐτῆς καὶ τὴν ὕπαρξιν. ἐρχόμενος δὲ ἐν Παλαιστίνῃ, συνανεστρέφετο Ἰουδαίοις καὶ Χριστιανοῖς, καὶ ἐθηρᾶτο παρ' αὐτῶν τινα γραφικά. ἔσχεν δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. καὶ νοήσασα ἡ τούτου γυνή, σφόδρα ἐλυπεῖτο, ὡς εὐγενὴς οὖσα καὶ τῷ τοιούτῳ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρῳ ὄντι, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. προσποιοῦται δὲ αὐτὸς θεραπεῦσαι αὐτὴν, οὕτω λέγων, ὅτι, Ὀπτασίαν τινὰ ἀγγέλου λεγομένου Γαβριὴλ θεωρῶ· καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν τούτου θέαν, ὀλιγωρῶ καὶ πίπτω:- αὕτη δὲ, ἔχουσα μοναχόν τινα διὰ κακοπιστίαν ἐξόριστον ἐκεῖσε οἰκοῦντα, φίλον αὐτῆς, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου· κἀκεῖνος, θέλων πληροφορῆσαι αὐτὴν, εἶπεν αὐτῇ, ὅτι, Ἀλήθειαν εἴρηκεν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ ἄγγελος ἐκπέμπεται πρὸς πάντας

προ-

& Aſadum, & alios ignotos. hi omnes habitabant Madianiten heremum, & in ea nutriebant pecora, in tabernaculis conuerſantes. Sunt autem & his interiores, qui non ſunt de tribu ipſorum, ſed ex Iectan; videlicet hi qui vocitantur Ammanitæ, id eſt Homiritæ. quidam ſane ipſorum negotiabantur in camelis ſuis. Cum autem inops & orphanus prædictus eſſet Moamet, viſum eſt ſibi ad quandam introire mulierem locupletem & cognatam ſuam, nomine Chadigam, mercenarius, ad negotiandum cum camelis apud Ægyptum & Palæſtinam. paulatim autem fiducia penes ipſam percepta mulierem quę vidua erat, accepit eam vxorem, & habuit camelos illius atque ſubſtantiam. cumque veniret in Palæſtinam, conuerſabatur cum Iudæis & Chriſtianis: capiebat autem ab eis quaſdam ſcripturas. Porro habebat paſſionem epilepſiæ. quo comperto, huius coniux oppido triſtabatur; vtpote nobilis, & quę ſe huiuſmodi copularit, egeno ſcilicet & epileptico. procurat vero ipſe placare illam taliter, dicens, *Quia viſionem quandam angeli Gabrielis dicti contēplor; & non ferens huius aſpectum, mente deficio & cado.* ipſa vero cum haberet & alterum quendam propter infidelitatem ibidem exſulem habitantem amicum ſuum, indicauit ei omnia, & nomen angeli. at ille volens eam reddere certam, dixit ei, *Veritatem locutus eſt: etenim ipſe angelus mittitur ad cunctos Pro-*

Prophetas. Ipſa ergo prima, ſuſcepto pſeudomonachi verbo, credidit ei, & prædicauit id aliis mulieribus cumtribulibus ſuis, prophetam eum eſſe: & taliter ex feminis fama venit ad viros: primo dumtaxat ad Abubacharum, quem & ſucceſſorem dimiſit: & tenuit hæreſis eius partes Æthribi: poſtremo per bellum. nam primum quidem occulte, annis decem; & bello ſimiliter decem, & manifeſte nouem. Docuit autem auditores ſuos, quod qui occidit inimicum, vel ab inimico occiditur, in paradiſum ingrediatur. Paradiſum vero carnalis cibi ac potus & commixtionis mulierum perhibebat: fluuiumque vini ac mellis & lactis; & feminarum non præſentium, ſed aliarum: & mixturam multorum annorum futuram, & affluentem voluptatem. nec non & alia quædam luxuria & ſtultitia plena. compati tamen inuicem, & auxiliari patienti. Porro eodem anno natus eſt in Oriente Dauid filius eius: eademque die natus eſt Heraclius, filius Heraclii iunioris, qui & Conſtantinus appellatus eſt; & baptizatus eſt a Sergio patriarcha.

Año imperii Heraclii viceſimoſecundo Modeſtus Hieroſolymitanus habetur antiſtes, & Abubacharus dux Arabum; qui tribus principatus eſt annis. Perſæ vero inſurrexerunt inuicem, & ſeſe mutuo debellarunt. Per idẽ quoq; temporis, rex Indorũ mittit congratulatoria Heraclio;

in

προφήτας· αὕτη δὲ πρώτη δεξαμένη τὸν λόγον τοῦ ψευδαββᾶ [ὀνόματι Σεργίου κακοδόξου,] ἐπίστευσεν αὐτῷ, καὶ ἐκήρυξεν ἄλλαις γυναιξὶν ὁμοφύλοις αὐτῆς, προφήτην αὐτὸν εἶναι. καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἦλθεν εἰς ἄνδρας, πρῶτον εἰς Βουβέκερ, ὃν καὶ διάδοχον κατέλιπεν· καὶ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθρίβου διὰ πολέμου τὸ ἔσχατον· πρώην μὲν, κρυπτῶς, ἔτη δέκα· καὶ διὰ πολέμου, ὁμοίως δέκα· καὶ φανερῶς, ἐννέα. ἐδίδαξε δὲ τοὺς ἑαυτοῦ ὑπηκόους, ὅτι ὁ ἀποκτέννων ἐχθρὸν, ἢ ἀπὸ ἐχθροῦ ἀποκτεννόμενος, εἰς παράδεισον εἰσέρχεται. τὸν δὲ παράδεισον, σαρκικῆς βρώσεως καὶ πόσεως καὶ μίξεως γυναικῶν ἔλεγεν· ποταμὸν τε οἴνου καὶ μέλιτος καὶ γάλακτος· καὶ γυναικῶν οὐ τῶν παρόντων, ἀλλ' ἄλλων· καὶ τὴν μίξιν πολυχρόνιον εἶναι, καὶ διαρκῆ τὴν ἡδονήν, καὶ ἄλλα τινὰ ἀσωτίας καὶ μωρίας μεστά. συμπαθεῖν δὲ ἀλλήλοις, καὶ βοηθεῖν ἀδικουμένοις.

ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔτει, Ινδ. δ', μηνὶ Νοεμβρίῳ ιζ', ἐγεννήθη Ἡρακλείῳ ἐν τῇ ἀνατολῇ [Δαβὶδ] ὁ υἱὸς αὐτοῦ· καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ Ἡρακλᾶς ἐτέχθη, υἱὸς Ἡρακλείου τοῦ μικροῦ τοῦ καὶ Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου τοῦ μεγάλου· καὶ ἐβαπτίσθη ἐν Βλαχέρναις ὑπὸ Σεργίου [τοῦ] πατριάρχου, τῇ ε' Ινδ. μηνὶ Νοεμβρίῳ, γ'.

Ἀράβων ἀρχηγὸς Βουβέκερ, ἔτ. γ'. Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Μόδεστος, ἔτ. β'. ,ςρκγ'. χκγ'. κβ'. α'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐπανέστησαν Πέρσαι κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐπολέμησαν ἑαυτούς. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ὁ βασιλεὺς τῶν Ινδῶν πέμπει συγχαρίκια τῷ Ἡρακλείῳ

ἐπὶ τῇ τῶν Περσῶν νίκῃ, μαργαρίτας καὶ λίθους τιμίους ἱκανούς. ἦν δὲ περιπλουτήσας ὁ Μουάμεδ· ὃς ἦν στήσας δι' ἀμηρέως τοῦ πολεμεῖν τοὺς ἐξ Ἀράβων γένους Χριστιανούς. καὶ ἦλθον κατέναντι Μουχέων, κώμης λεγομένης· ἐν ᾗ ὑπῆρχεν Θεόδωρος ὁ βικάριος, θέλοντες ἐπιρρίψαι κατὰ τῶν Ἀράβων τῇ ἡμέρᾳ τῆς εἰδωλοθυσίας αὐτῶν. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ βικάριος παρά τινος κουρασίου Κουτάβα λεγομένου, καὶ μαρθίου αὐτοῦ γενομένου, συνάγει πάντας τοὺς στρατιώτας τῶν παραφυλάκων τῆς ἐρήμου· καὶ ἀκριβωσάμενος παρὰ τοῦ Σαρακηνοῦ τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἔμελλον ἐπιρρίπτειν, αὐτὸς ἐπιρρίψας αὐτοῖς ἐν χωρίῳ ἐπιλεγομένῳ Μόθους, ἀποκτέννει τρεῖς ἀμηρέους, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ. ἐξῆλθεν δὲ εἷς ἀμηρᾶς, ὁ Χάλεδος, ὃν λέγουσιν τὴν Μάχαιραν τοῦ θεοῦ. ἦσαν δέ τινες τῶν πλησίων Ἀράβων λαμβάνοντες παρὰ τῶν βασιλέων ῥόγας μικράς, πρὸς τὸ φυλάξαι τὰ στόμια τῆς ἐρήμου. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ἦλθεν τις εὐνοῦχος, διδῶν τὰς ῥόγας τῶν στρατιωτῶν. καὶ ἐλθόντες οἱ Ἄραβες κατὰ τὸ ἔθος λαβεῖν τὴν ῥόγαν αὐτῶν, ὁ εὐνοῦχος κατεδίωξεν αὐτοὺς, λέγων ὅτι, Ὁ δεσπότης μόγις τοῖς στρατιώταις δίδωσι ῥόγας· πόσῳ μᾶλλον τοῖς κυσὶ τούτοις; θλιβέντες οὖν οἱ βάρβαροι, ἤγουν οἱ Ἄραβες, ἀπῆλθον πρὸς τοὺς ὁμοφύλους· καὶ αὐτοὶ ὡδήγησαν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν χώραν Γάζης, στόμιον οὔσης τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος, πλουσίας σφόδρα. Περσῶν βασιλεὺς Ὁρμίσδας ἔτη ια'.

κό-

in Perſarum victoria: margaritas ſcilicet, & lapides pretioſos multos. Mortuus autem Moamet erat; qui ſtatuerat quattuor amiræos, expugnandi Chriſtianos qui ex Arabum genere fuerant. & venerunt contra Mucheas caſtellum, in quo erat Theodorus Bigarius, volens irruere in Arabes die quo idolis immolaturi erant. Comperto autem hoc Bigarius collegit omnes milites eorum qui heremum obſeruabant; & diligenter ſciſcitatus a Saraceno diem & horã qua erant in illos aggreſſuri, ipſe irruens in eos in prædio quod dicebatur Mothus, occidit tres amiræos, plurimamque populi partem. exiliuit autem vnus amiras, Chaledus ſcilicet, quem *Gladium Dei* dicunt. Erant autem quidam Arabum iuxtapoſitorum, qui accipiebant ab Imperatoribus rogas pauxillas ad cuſtodiendum ſtomia heremi. Eodem vero tempore venit quidam ſpado daturus militum rogas. & cum veniſſent Arabes ſecundum conſuetudinem accepturi rogam ſuam, eunuchus impulit, dicens; *Quia dominus vix dat militibus rogas, quanto minus canibus iſtis?* Videntes ergo Arabes hoc, abierunt ad ſui generis viros; & ipſi duxerunt eos in regionem Gazæ, quæ aditus erat heremi contra Sinæon montem, locuples valde.

Digitized by Google

Mundi anno VICXXIIII. Diuinæ incarnationis anno DCXXIIII, anno imperii Heraclii viceſimotertio, cum miſiſſet Abubacharus prætores quattuor, qui ducti fuerant (vt prætuli) ab Arabibus, venerunt atque cœperunt Ran, & totam regionem Gazæ. tandemque aliquando cum veniſſet a Cæſarea Palæſtinæ . . . cum militibus paucis, inito bello perimitur primus cum exercitu, qui tricentorum erat virorum: & multis captiuis acceptis, & exuuiis plurimis, reuerſi ſunt cum victoria ſplendida. Porro eodem anno terræmotus factus eſt in Palæſtina, & apparuit ſignum quod dicitur docites, in celo contra meridiem; prænuntians Arabum potentatum. Perdurauit autem diebus triginta, extenſum a meſembria vsque ad arctum: erat autem in modum gladii.

Anno imperii Heraclii viceſimoquarto, Alexandrinus Cyrus, & almus Sophronius Hieroſolymitanus habetur antiſtes. quo anno Abubacharus moritur; qui principatus eſt annis duobus atque dimidio: & ſumit principatum Hamarus: qui deſtinat exercitum aduerſus Arabiam, capitq; Boſtra ciuitatem, vna cum aliis ciuitatibus. Profecti ſunt autem vsq; Gabetha. Cum his bellum aggreſſus Theodorus Imperatoris Heraclii frater, victus eſt, & ad Imperatorem Hedeſſam venit. aſt Imperator ordinauit alium

præ-

κό-σμου ἔτη	τῆς θείας σαρκώσ. ἔτη	Ῥωμ. βασιλεὺς Ἡράκλειος	Ἀράβων ἀρχηγὸς Ἀβουβάχαρ
,ςρκδ'	χκδ'	ἔτη κγ'	ἔτ. β'

Τούτῳ τῷ ἔτει ἔπεμψεν ὁ Βουβέκερ στρατηγοὺς τέσσαρας· οἳ καὶ ὁδηγηθέντες ὡς προέφην ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἦλθον καὶ ἔλαβον τὴν Ἥραν καὶ πᾶσαν χώραν Γάζης. μόγις δὲ ἐλθὼν ποτε ἀπὸ Καισαρείας Παλαιστίνης Σέργιος σὺν στρατιώταις ὀλίγοις, καὶ συμβαλὼν πόλεμον, κτείνεται πρῶτος σὺν τοῖς στρατιώταις, τριακοσίοις οὖσι· καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες, καὶ λάφυρα πολλὰ, ὑπέστρεψαν μετὰ πολλῆς νίκης. αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ σεισμὸς ἐγένετο κατὰ τὴν Παλαιστίνην· καὶ ἐφάνη σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ μεσημβρίαν, ὁ λεγόμενος δοκίτης, προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτησιν. ἔμεινεν δὲ ἡμέρας τριάκοντα, διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως ἄρκτου. ἦν δὲ ξιφοειδής:- Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Σωφρόνιος, ἔτη γ'. Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Κύρος, ἔτη ι'.

,ςρκε'.	χκε'.	κδ'.	γ'.

Τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Βουβέκερ τελευτᾷ, ἀμηρεύσας ἔτη β'· καὶ παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ Ἄμαρος· ὃς παρέλαβεν Βόστραν τὴν πόλιν μετὰ καὶ ἄλλων πόλεων. ἀπεδήμησεν δὲ μέχρι τοῦ Γαμιθᾶ. τούτοις συμβαλὼν Θεόδωρος ὁ τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου ἀδελφὸς, ἡττήθη, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐν Ἐμέσῃ ἔρχεται. ὁ δὲ βασιλεὺς προχειρίζεται ἕτερον στρατη-

στρατηγὸν ὀνόματι Βαάνην, καὶ Θεόδωρον σακελλάριον μετὰ Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως πέμπει κατὰ τῶν Ἀράβων. παραγενόμενος δὲ εἰς Ἔδεσσαν, συναντᾷ πλῆθος Σαρακηνῶν· καὶ ἀποκτείνας αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμηρεύοντα αὐτῶν, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπελαύνει ἄχρι Δαμασκοῦ· κἀκεῖ παρὰ τὸν Βαρδανάσιον ποταμὸν παραστρατεύει· ὃν καλοῦσιν Σαρακηνοὶ Βαραδέν. Ἡράκλειος δὲ τὴν Συρίαν καταλιπὼν ὡς ἀπελπίσας, ἄρας καὶ τὰ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπῄει. Βαάνης δὲ ἀπὸ Δαμασκοῦ εἰς Ἔδεσσαν στρέφει, καὶ Θεόδωρον σακελλάριον, ἔχων στρατὸν χιλιάδας τεσσαράκοντα· καὶ διώκουσι τοὺς Ἄραβας ἀπὸ Ἐμέσης ἕως Δαμασκοῦ.

κόσμου ἔτη	τῆς θείας σαρκώσ. ἔτη	Ῥωμ. Βασιλ. Ἡράκλειος	Ἀράβων ἀρχηγὸς Οὔμαρος
,ϛρκϛʹ	χκϛʹ	ἔτ. κϛʹ	ἔτ. αʹ

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐστράτευσαν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν Ἀραβίαν ἐπὶ τὰ μέρη Δαμασκοῦ, πλῆθος ὄντες ἄπειρον. Βαάνης δὲ μαθὼν, πρὸς τὸν βασιλικὸν σακελλάριον ἀποστέλλει, ἵνα καταλάβῃ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ στρατοῦ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, διὰ τὸ πλῆθος εἶναι τοὺς Ἄραβας. κατέλαβεν δὴ ὁ σακελλάριος πρὸς Βαάνην· καὶ ἀπάραντες ἀπὸ Ἐμέσης, συναντῶσι τοῖς Ἄραψι· καὶ συμβολῆς γενομένης τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, ἥτις ἦν γʹ τῆς ἑβδομάδος, κγʹ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, ἡττῶνται οἱ περὶ τὸν σακελλάριον. στασιάσαντες δὲ οἱ τοῦ Βαάνους, Βαάνην προχειρίζονται βασιλέα, καὶ Ἡράκλειον ἀπεκήρυ-

prætorem, nomine Bahanem: & Theodorum ſaccellarium, cum virtute Romaica: & aduerſus Arabes mittit. cumque veniſſet Hemeſam, occurrit multitudo Saracenorum. quibus occiſis vna cum eo qui principabatur in eis, reliquos abigit vsque Damaſcum: & illic iuxta Bardaneſium fluuium latebras fouet. Heraclius autem, Syria derelicta in deſperationem ruens, ſublatis quoque pretioſis lignis, ab Hieruſalem Conſtantinopolim abiit. Bahanis autem a Damaſco Hemeſam redit vna cum Theodoro ſaccellario, cum haberent exercitus quadraginta milia; & inſequuntur Arabes ab Hemeſa vsque Damaſcum.

Mundi anno VI CXXVI. Diuinæ incarnationis anno DCXXVI. anno vero imperii Heraclii viceſimoquinto, Saraceni aciem direxerunt in Arabiam contra partes Damaſci, cum eſſent multitudinis infinitæ. Quo Bahanes comperto, ad Imperialem ſaccellarium mittit vt veniret cum exercitu ſuo in auxilium ſibi, cum plurima eſſet Arabum copia. venit ergo ſaccellarius ad Bahanem. qui profecti ab Hemeſa, occurrunt Arabibus: & conſilio facto, prima die, quæ tertia feria hebdomadis erat, menſis Loi die viceſima tertia, ſuperantur hi qui circa ſaccellarium ſunt inuēti. Simultate aūt facta, hi qui cū Bahani erāt, Bahanē prouehunt Imperatorem, & Heraclium

reſpuunt. tunc hi qui cum ſaccellario fuerant diſceſſerunt: & Saraceni, aditu reperto, bellum ineunt. Inter hæc vento noto contra Romanos ſpirante, non valentes inimicis in faciem occurrere propter puluerem, ſuperantur, & ſemetipſos immittentes in artas vias Hiermuchtham fluminis, illic penitus perierunt. erant autem vtriusque prætoris milia quadraginta. Tunc Saraceni ſplendide triumphantes, contra Damaſcum veniunt, & hanc capiunt, & regiones Phœnicis; & habitant illic, & in Ægyptum aciem dirigunt.

Digitized by Google

κήρυξαν. τότε οἱ περὶ τὸν σακελλάριον ὑπεχώρησαν· καὶ οἱ Σαρακηνοὶ, εὑρόντες ἄδειαν, συμβάλλουσι [μετὰ Βαάνου] πόλεμον. ἀνέμου δὲ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων [βιαίου] νότου, μὴ δυνηθέντες ἀντωπῆσαι τοῖς ἐχθροῖς διὰ τὸν κονιορτὸν, ἡττῶνται· καὶ ἑαυτοὺς βαλόντες εἰς τὰς στενόδους τοῦ Ερμοχθᾶ ποταμοῦ, ἐκεῖ ἀπώλοντο ἄρδην. ἦσαν δὲ ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν χιλιάδες τεσσαράκοντα. τότε οἱ Σαρακηνοὶ νικήσαντες λαμπρῶς, ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν ἔρχονται, καὶ ταύτην παραλαμβάνουσι, καὶ τὰς χώρας τῆς Φοινίκης, καὶ οἰκίζονται ἐκεῖ, καὶ στρατεύουσι κατ' Αἰγύπτου:-

RERVM SARACENICARVM ET TVRCICARVM SYNOPSIS, AD EXPEDITIOREM HARVM hiſtoriarum cognitionem,

A Ioanne Iacobo Beurero concinnata.

ANNO Chriſti 613 primum notus & celebris factus eſt in Arabia pſeudopropheta Moameth. de cuius blaſphemiis & ſpurciſſimis atque inſulſiſſimis legibus auctor Elenchi noſtri, aliique quam plurimi.

Porro ad maiorem perſpicuitatem, obſeruandum eſt: totam hanc Chriſtomachorum nationem & factionem diſtingui in SARACENOS & AGARENOS, qui & ISMAELITAE, & eos qui iam vſitatiſſimo vocabulo TVRCAE appellantur. De Saracenis prius.

SARACENI, Arabicus populus, nomen a Sara Abrahami vxore ducunt: & promiſſiones Abrahamo factas, ad ſe pertinere putant; præſertim quod ad imperium totius orbis occupandum attinet.

Hi ergo anno Chriſti 623 ex Arabia, duce & principe Moamedo, erumpentes, incredibili hominum multitudine cõtracta, plurimos mortales, partim armis, partim ſpurciſſimis Corani legibus, per defectionem a religione Chriſtiana ſibi adiunxerunt.

Anno Chriſti 623 moritur pſeudopropheta Moameth, annum agens ætatis quadrageſimum; ſepultus in Mecha Perſidis vrbe. Poſt cuius mortem, Saraceni principes ſuos AMIRAS appellarunt. Horum principum nomina, & ingentes victorię, deſcribuntur in hiſtoriis (de quibus poſtea) vſque ad annum Chriſti 870, per annos 247. Geſſerunt enim grauia bella, multa prælia fecere, & victoria potiti ſunt aduerſus Conſtantinopolitanos Imperatores, alioſq; reges ac principes. Subiecerunt ſibi Perſiam, Babyloniam,

Syriam,

Digitized by Google

Syriam, vrbem Hieroſolymam; magnisque victoriis potiti ſunt in Aſia & Africa. Quibus in locis principes ſuos SVLTANOS, & CALIPHAS nominarunt, hoc eſt, ſummos principes, & belli duces. Irruperunt tandem etiam in Italiam, Hiſpaniam, & Galliam, & omnia quæcumque potuerunt, ſpoliarunt, vaſtarunt, & incredibilem prædam abduxerunt. Tandem ex Hiſpania pulſi ſunt per Ferdinandum magnum, anno Chriſti 1487. Ex Africa autem pulſi ſunt anno Chriſti 1517. Sed in eorum locum Turcæ ſucceſſerunt. Selymus enim Turcicus Imperator, Saracenos Africa expulit, & deleuit.

In hoc ſecundo rerum Saracenicarum curſu, memorabile cum primis eſt BELLVM SACRVM, a principibus Chriſtianis contra Chriſtomachos Saracenos ad recuperandam Palæſtinam vrbemque Hieroſolymam fortiſſime ſuſceptum, & ſingulari exemplo conſtantiæ, fortitudinis, pietatis, religionis, zeli vere Chriſtiani, duodecim expeditionibus maximis iteratum & repetitum, ab anno Chriſti 1094 vsque ad annum 1291. Durauit ergo BELLVM SACRVM annos 196: nec vllum ſimile in hiſtoriis memoratur.

1 Expeditio prima aliquot millium Chriſtianorum, qui vltro nomẽ huic militiæ dederant, duce Petrô Eremita, Anno Chriſti 1095.

2 Expeditio, ducibus Volcomaro & Godeſcharo ſacerdotibus, An. eodem.

3 Expeditio in Aſiam, ducibus Gotofredo Bullionio, & Balduino, equitibus 100000, pedit. 300000, Anno Chriſti 1096.

4 Expeditio Gulielmi Pictonum Ducis, qui cum 100000 hominũ ſacram militiam ſuſcepit, Anno Chriſti 1101.

5 Expeditio ingens Conradi III Imperatoris, Ludouici regis Francorum, Friderici Sueuiæ, & Welphonis Bauariæ Ducum, Anno Chriſti 1147.

6 Expeditio Friderici Barbaroſſę Imperatoris, Philippi Francorum regis, Richardi R. Angliæ, Anno Chriſti 1189.

7 Expeditio regum Galliæ & Angliæ, Anno Chriſti 1191.

8 Henrici F. Friderici Barbaroſſæ,

baroſſæ, Anno Chriſti 1198.

9 Expeditio quam Honorius 3, ſummus Pontifex, procurauit, An. Ch. 1222.

10 Expeditio Friderici ſecundi Imperatoris, felix & proſpera, Anno Chriſti 1228.

11 Expeditio Ludouici Gallorum regis, cum ſuis fratribus Roberto & Carolo, infelix, Anno Chriſti 1248.

12 Expeditio Ludouici regis in Africam contra Saracenos, infelix, An. Chriſti 1270.

Atque hæc quidem breuiſſime de rebus Saracenicis, & Chriſtianorum aduerſus eoſdem expeditionib. conſtanter & fortiter ſuſceptis: ad Agarenos ſiue Turcas venio.

TVRCAE (quæ vox peregrinum & erronem ſignificat) quos Græci AGARENOS & ISMAELITAS nominant: ſunt Parthorum ſiue Tatarorum ſoboles, Gogi & Magogi poſteri: qui anno Chriſti 764 e ſuis finib. per Caſpias portas eruperunt, & ſedes in Aſia poſuerunt. Et primum quidem a Saracenis conducti, ſub iiſdem ſtipendia fecerunt, eandemq; cum Saracenis ſectam Mahomethi amplexi ſunt, cum antea neſcio quæ idola coluiſſent, vt eſt in principio Elenchi noſtri. Poſtea rebus bellicis aucta eorum fortuna, circa annum Chriſti 1051, proprios ſibi principes crearunt, Chriſtianis non minus infenſos quam Saracenorum vnquam fuiſſent. E quibus

I. OTHOMANNVS, Anno Chriſti 1300. quem paſtorem fuiſſe nonnulli perhibent. Ab hoc orti ſunt omnes Turcarum Principes & Imperatores, qui hactenus imperium obtinuerunt. idem longe lateque imperium ſuum propagauit, & Chriſtianos Græcos, qui ſub imperio Conſtantinopolitano agebant, ingentibus damnis affecit, profligauit, occidit.

II. ORCHANES, Anno Chriſti 1328. hic patris veſtigia ſecutus, Chriſtianos grauiter afflixit: Nicæam obſedit, cepit, & horribiliter in Chriſtianos ſæuiit.

III. AMVRATES primus; Anno 1350. hic mari tranſmiſſo Hadrianopolin, Seruiam, & Bulgariam cepit. Chriſtianos ipſum expellere conatos miſere multauit.

IV. BAIAZETES, Anno 1373. Conſtantinopolim annis

Digitized by Google

nis octo grauiter obſedit. Auxilia a Chriſtianis miſſa ad Nicopolin cecidit.

V. Mahometh, Anno 1409. Sigiſmundum Hungarorum regem ingenti prælio vicit; Chriſtianos valde afflixit.

VI. Amvrates ſecundus, Anno 1416. Hic Ladislao Hungariæ regi bellum fecit; quo Ladislaus miſere periit.

VII. Mahomethvs ſecundus, Anno Chriſti 1450. Hic propter res geſtas magnvs, & primus Tvrcarvm caesar ſiue imperator nominatus eſt; propterea quod imperium quod a tempore Conſtantini Magni annis 1121. in Chriſtianorum poteſtate fuerat, illis fortiter ereptum, Turcarum poteſtati ſubiecit, capta Conſtantinopoli imperii ſede.

IIX. Baiazetes ſecundus, Anno Chriſti 1481. irrupit hic in Vallachiam & Hungariam, & ad Morauam fluuium Chriſtianis profligatis, captiuis contumeliæ cauſſa nares abſcidit. Bellum aduerſus Venetos geſſit per Sanderum Baſſam. multa quoque alia immaniter & crudeliter contra Chriſtianos perpetrauit.

IX. Selimvs, tertius Cæſar ſiue Imperator, Anno Chriſti 1512. Hic Saracenos (auctores ſuæ ſectæ) & Mamaluchos deleuit, & poſtremum eorum Sultanum Tomumbecũ ſuſpendit. Et ſic Turcici principes tribus maximis imperiis potiti ſunt, Trapezuntino, Conſtantinopolitano, & Ægyptiaco.

X. Solimannvs quartus Cæſar Turcicus, Anno Chriſti 1519. Hic cepit Belgradum, ſeu Albam Græcam, munitiſſimam vrbem, & totius Hungariæ clauem. Idem Rhodum obſedit, & in poteſtatem redegit: Ludouicum Vngariæ Regem cum omnibus copiis profligauit, & occidit: Viennam obſedit: Budam cepit, & tandem Zigethum.

XI. Selimvs ſecundus, quintus Turcarum Cæſar, Anno Chriſti 1566. Hic Cyprum cepit, horribiliter & perfide in Chriſtianos graſſatus. Hoc imperante Turcica claſſis ad Naupactum memorabili victoria diſſipata & profligata eſt, anno Chriſti 1571.

XII. Amvrates tertius, ſextus Turcarum Imperator. Hic quo minus in Chriſtianos ſæuierit per annos aliquot Perſarum bellis diſtentus fuit.

Digitized by Google

HISTORICI TVRCORVM EX IOANN. BODINI METHODO HISTORICA.

Andreæ Cambini li. de Origine Turcorum, Italice.

Gulielmi Poſtelli Barentonii de moribus, religione, & R. P. Turcorum li. 3. Gallice. clar. anno 1550.

Ordinatio politiæ Turcorum, incerti autoris.

Laonici Chalcondylæ hiſtoriæ de reb. Turcorum. claruit 1490.

Chriſtophori Richerii Thorignęi, de reb. Turcorum lib. 5. claruit 1530.

Martini Barlitii de rebus geſtis aduerſus Turcas, & Scanderbegi regis Epirotarum vita lib. 13. comprehenſa. claruit 1488.

Pauli Iouii lib. XII, XIII, XIV, XV, XVI, & cæteri. claruit anno Domini 1540.

Henrici Peniæ de bellis inter Iſmaelem & Selimum geſtis. claret hoc anno 1594.

Hiſtoria MVSVLMANA Ioannis Leunclauii, V. CL. opus exactiſſimũ; cui ſimile nullum in hoc genere hactenus in lucem prodiit.

Itẽ Annales eiusdẽ Turcici.

Quib' porro fundamentis Turcicum Imperiũ ſtare ac florere; & contra, quibus ex vitiis ad fatalem periodũ inclinare videatur, idẽ Leunclauius prçfatione in hiſtoriam Muſulmanam, luculenta demonſtrat antitheſi.

HISTORICI SECTÆ ARABICÆ.

CORANVS, ſeu FVRCANVS, ex omnibus Coranis qui Muhamedis nomine circumferebantur collectus, anno poſt Muhamed. cx.

Hunc refutauit Auctor Elenchi noſtri.

item Nicetas Byzantinus.

item Ioann. Cantacuzenus orationibus quatuor.

Nicola' de Cuſa, Cardinalis.

Richard. Florentinus, Prædicatorii ordinis monachus; in Græcum quoq; ſermonem a Demetrio Cydonio conuerſus.

Hieronymus Sauonarola.

Raphael Volaterranus.

Ioannes Ludouicus Viues libr. De veritate Chriſtianę religionis, & alii complures.

Omniũ autẽ exactiſſime & accuratiſſime Philippus Mornæus Pleſſæus.

Digitized by Google

IN SARACENICA SEV MOAMETHICA NOTÆ.

FRIDERICI SYLBVRGII.

PRimus libellus qui Ἔλεγχος τῶν Ἰσμαηλιτῶν inſcribitur, abſque auctoris nomine legitur etiam in Palatinæ bibliothecæ quodam codice ſatis vetere, hoc titulo, Κατὰ Σαρακηνῶν, οἳ καὶ Ἰσμαηλῖται καλοῦνται. in tribus aliis Euthymio Zigabeno adſcribitur: quippe in cuius Πανοπλίας δογματικῆς vno conſenſu eſt τίτλος κη΄ κατὰ Σαρακηνῶν. itidemq; in eadem Panoplia illum agnoſcit Latinus eius interpres Petrus Franciſcus Zinus Veronenſis; tituli tantum ordine diuerſo, nẽpe ſecundæ partis titulo XXIIII. Deinde in iisdem Palatinis poſt ſupradictũ titulum Κατὰ Σαρακηνῶν, ſubtexitur hæc expoſitiuncula, οἳ καλοῦνται Ἰσμαηλῖται μὲν, ὡς ἀπὸ τοῦ Ἰσμαὴλ καταγόμενοι (υἱὸς δὲ ἦν οὗτος τοῦ Ἀβραὰμ, γεννηθεὶς αὐτῷ ἐξ Ἄγαρ τῆς παιδίσκης Σάῤῥας) Ἀγαρηνοὶ δὲ, ἀπὸ Ἄγαρ τῆς μητρὸς Ἰσμαήλ· Σαρακηνοὶ δὲ, ἀπὸ τοῦ τὴν Ἄγαρ εἰπεῖν πρὸς τὸν ἄγγελον, ὅτε ἀπελαθεῖσα παρὰ τῆς κυρίας αὐτῆς, ὥδευε κατὰ τὴν ἔρημον ἐπιφερομένη τὸν Ἰσμαήλ, ὅτι, Σάῤῥα κενήν με ἀπέλυσεν, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν:- quæ expoſitio iisdem verbis exſtat etiam in quarto illo Palatino, variante tantum initio, hoc modo; Οὗτοι μὲν Ἰσμαηλῖται καλοῦνται:- vbi notandum, ſynonyma ſtatui, *Iſmaelitas, Agarenos, Saracenos*: & cum Σάῤῥα gemino ρρ ſcribatur, Σαρακηνοὺς tamen vno tantum ρ exarari: excepto quarto, in quo, v. 5, duplicato ρ legitur, Οἱ Σαῤῥακηνοί. Sunt autem, vt hoc quoque præmoneam, primus, quartus, & ſecundus Palatinus, vetuſtiores; tertius, recentior, annorum circiter octoginta. ac ceteri quidem in charta; ſecundus, in membrana, littera minutiſſima. deinde quartus ordine nonnihil variat, & aliquot etiam capita omiſit, velut quedam epitome. Quorum collationem cum Ioannis Iacobi Beureri apographo vt deinceps pertexam, ea quæ ſingulis locis maxime propria & pecu-

peculiaria ſunt, in hoc libello exponã; quæ vero generalia ſunt, & potiſſime ad nomenclaturam ſeu lexicographiam pertinent, Indicibus, prout commoditas feret, intexam. Igitur vt paucis inſtitutum perſequar, v.5, incluſa μὲν, addita e Palatinis. V. 8, iidem ἐπωνόμαζον γλώσσῃ, tempore præterito. V.13, iidem ἀπορφανισθεὶς, compoſite: & v.15, παραμείψας, actiua forma. V.17, Pal.tert. αὐτῆς, genit. caſu non male. V. 18, incluſa καὶ, a Palatinis abeſt. V. 20, Pal. ſec. breuius, Ἀρζανοῖς καὶ Νεστοριανοῖς.

P.2, v.1, Palatini πύρεσιν, accuſ. caſu. V.8, Beur. ἐπέχουσα: ego κατέχουσα cum Palatinis malui. V.12, articuli τὰ & τῆς, additi e Palat. ſec. & tert. V. 13, Palat. omnes plur. num: γνώσεις: & ſeq. v. poſſeſſiue, ἄνδρα τοῦ σοῦ: & mox, μέγαν προφήτην, poſitiuo gradu. V. 18, Beur. ἐκ γυναικός: plur. γυναικῶν Palatini & Zinus: itemq; inf. 97, 4. Ibid. mox Pal. quart. πρὸς τοὺς ἄνδρας: &, οὗτος ὁ λόγος: & v.21, διασύρειν. Incluſum διαδοθεὶς v.19, agnoſcit cum trib. Pal. etiam Zini verſio, *a fœminis ad viros delata*. V.27, Pal. prim. & quart. εἰσῆλθον: itemque tert. qui & cum articulo εἰς τὴν Μαρίαν.

P.5, v.1, commation iſtud καὶ Ἀαρὼν, abeſt a Pal. tert. & qu. Seq. v. Pal. tert. τὸν Ἰησοῦν τὸν Χρ. gemino articulo. V. 3, γεγονότα abeſt a P. quarto: ſequentia incluſa, abſunt a ſec. & tert. In vetere Corani verſione eſt, 37, 8, *ſeq; Chriſtum Mariæ filium Dei nuncium peremiſſe perhibẽt. Sed nequaquam eum; immo ſui ſimilem ſuſpendentes, interfecerant.* V. 9, Pal. omnes, εἴπας, aor. 1. Corani vetus verſio ita hæc effert: *Deo dicenti, O Ieſu Mariæ fili, tu perſuades hominibus vt Dei loco te matremq; tuam duos deos habeant & venerentur:- reſpondit Ieſus, Nolit Deus vt ego quid præter verum dicam. & ſi ego protuli, tu noſti: quia tu omnium ſecreta cordium noſcens, mei cordis arcanum penetras; ego vero nequaquam tui. Tu ſcis itaque me nil hominibus niſi mandata tua dixiſſe; ſcilicet quod te Deum meum atq; ſuum inuocent & adorent: quorum, quãdiu tibi placuit, teſtis aſſui. nunc autem tu, qui es teſtis omnium, poſtquam ab illis ad te me ſublimaſti, eorum cognitor exſiſtas.* Breui et eadem attinguntur infra 61, 14: & rurſum 82, 13. V.13, Palat. tres, συγγραφῇ, compoſite. V. 15, iidem plur. num. τοὺς μαθητὰς, itemque quartus P. & Zinus. V. 17, P.

17,P.quart. προήγγειλαν. V.19,Beur. πλαστήσας: ego πλάσας cum Palatinis malui. V.24,iidem Pal.interrogatiue, τίνες προεφήτευσαν; vti & Zinus, *quis prophetarum eum Saracenis mittendum prædixit?*

P.6,v.3,Pal.pr. θεοσημείων, fœm.genere: tert. σημείων, ſimplici figura. V.9,Pal.pr.& qu. ἔπεσεν, ſimplici figura, vt in ſeq. V.10,Pal.pr. εἰκὸς ἑαυτῷ: melius εἰκὸς γοῦν. V.15,P.qu. ὀνείρους λέγει, *ſomnia narrat.* V.17,P.omnes, παράφορα καὶ ὀνειρώδη κατὰ τὸ ψεῦδος, *ob falſitatem ſuam delira & ſomniis ſimilia eſſe:* Zinus, *ineptam & falſis ſomniis plenam eſſe.* V.19,iidem P. αὐτὸν μαρτύρων: itemque v.26, χωρὶς μαρτύρων. ſic & Zinus vtrobique, *ſine teſtibus.* In verſione, v.3, melius, *legemq; accepit:* & v.4 a fine, *rem viliſſimam:* Zinus pluraliter, *quæ parui momenti res ſunt.* Pal. pr. comparatiuo gradu, τὸ εὐτελέστερον, *rem antedictis viliorem.*

P.9,v.4, ὑπολειφθῇ etiam P. qu. reliqui tres ὑπολειφθείη; opt.modo. V.11,P.omnes ψευδόπεμπτον, vt & Zinus, *ad illam falſo miſſam Scripturam.* Seq. v. P. pr. ἐναγαγεῖν, *inducere.* Ibidem Beur.margo cum trib.Pal. συλλογιστικὴ ἀπόδειξις περὶ τοῦ λόγου καὶ θεοῦ: itemque Zinus, *Demonſtratio de Verbo & Deo:* melius P.pr. συλλ. ἀπ. περὶ τοῦ θεοῦ λόγου, *de Deo Verbo.* V.15,Beur. παυσάμενον: futurum παυσόμενον agnoſcit cum Pal. etiam Zini verſio, *eiuſmodi vt aut initium habuerit, aut finem ſit habiturum.* Ibid. P. om. ἀεὶ ὤν, ἀεὶ τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἔχει ἐξ αὐτοῦ τε γεννώμενον- & Zinus, *ſed cum ſemper ſit, ſemper habet Verbum ſuum ex ſe genitum, & in ſe manens:* & v.19, ἐκ τοῦ νοῦ γεννώμενον, οὔτε δι' ὅλου ὁ αὐτός ἐστι: itemque Zinus, *ex mente genitum, neq; omnino idem eſt cum mente.* V.26, iidem P. γέννησιν ἔχει, præſ. tempore: Zinus ambigue, *ex quo genitum eſt.*

P.10,v.1,Pal.ſec.& tert. κατὰ φύσιν, absque articulo: & mox τὸν υἱὸν: ſed τὸν λόγον agnoſcit cum ceteris etiam Zini verſio, *Oportet vt Verbum habeat Spiritum.* Ibid.Beur. margo & P.omnes; Ἑτέρα ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος: item & Zini verſio. V.3,Pal.tert. αὐτῷ, dat.caſu: genitiuũ agnoſcit Zinus quoque, *actionem eius.* Pal.qu. φανερὰν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν δεικνύον; *qui actionem eius euidentem oſtendat.* V.5,P.tert. φωνὴ λέγεται, *vox dicitur:* primus breuius, φωνὴ γίνε-

τος, τȣ̃ λόγου ἡμῶν φανερȣ̃ντα τὴν δύναμιν, *vox ſit, verbi noſtri vim pateſaciens.* V.7, Pal. ſec. ἀέρος ἐστὶν εἰσοχὴ, *aeris eſt influxus.* V.10, incluſa, addita e P. ſecundo & quarto, res ipſa poſtulat, & probat Zini verſio; *In Deo autem, quemadmodum Verbum, non vt noſtrum eſt, ſed eſſentia ſubſiſtit, eiusdemq; cum Patre eſſentia eſt atq; natura; ſic & Spiritus ſanctus, eſſentia ſubſiſtit, eiusdemq; cum Deo eſſentia eſt atq; naturæ & perfectionis; cum & a Patre procedat & in ipſo ſit.* Sed parum bene Zinus συμπαρμαρτυρῶν & hic & initio paginæ vertit, *teſtimonium perhibens*, cum ſit, *ceu aſſecla comitans.* niſi forte legit συνεπιμαρτυρῶν, vt infra 57, 18. V.14, Pal. ſec. & tert. ἐκφωνητικὸν αὐτȣ̃. V.19, Palatini rurſum ψιλὸν ἐπιμελȣ̃ν, itemque Zinus, vt ſupra 9, 11. Ex eisdem ſeq. v. addita γὰρ. V.21, Beur. διὰ χιλίων, itemque Pal. tertius: rectius ceteri δισχιλίων, vti & Zinus, *duo annorum milia.* nam exitus Iſraelis ex Ægypto, ab Euſebio ponitur circa mundi annum 3690: Chriſti natalis, circa 5199. Seq. v. P. qu. τȣ̃ Χριστȣ̃. V.27, αὐτȣ̃ additum e trib. Pal. Latini textus v. 6 a fine, Græca ſonant, *non exceſſit menſuram vitæ illarum mulierum quæ tunc ipſius tempore fuerunt.* & v. penultimo. *Et quomodo Dauid inter Chriſti maiores, ſecundum humanam eius naturam, computari queat.*

P.13, v.10, P. prim. & qu. οὐχὶ ἡ σκιὰ, intenſiore negatione. V.13, Pal. omn. βρύον ἰάσεις, ea conſtructione qua ſupra 2, 1. V.17, iidem οὐδὲ γὰρ ἐπίσταντο ζώντες. V.19, Pal. ſec. & tert. ἀγνοεῖν ὅτι ὁ Χρ. & v. 22, qu. πῶς οὐκ ἂν εἴη. V.25, præpoſ. παρὰ agnoſcit cum Pal. etiam Zini verſio, *coram Deo mentiretur.* Lat. textus v.15, Gr. ſonant, *& ſanationes ſcaturiginis inſtar edit, multorumq; miraculorum teſtimonio Chriſti eſſe comprobatur.*

P.14, v.2, incluſa καὶ abeſt a Pal. V.10, iidem ὀνειδίζετε, act. forma. Seq. v. P. ſec. & tert καλȣ̃σι. V.15, haud ſcio an dicere velit, τὸ Βαχχὰ τὸ εἰς τὸ Μάκεχ (vel τὸ εἰς τὸ Βαχχὰ ἢ Μάκεχ) καλούμενον εἴδωλον: vt infra 82, 25. vbi Μάκεχ eſt quæ in Latina hiſtoria *Mecha* dicitur. in Moamethi origine, maiores eius decedentes, heredibus ſuis reliquiſſe dicuntur arcam Iſmaelis, vexillum Nizaris, omniaq; armaria Mechæ & inſignia. V.16, in Pal. ſecundo alia lectio, ἀ-

πιρ

-παρ' αὐτοῖς-- ὀνομάζῃ. V. 19, Pal. tres, ἐκ τῶν σεβασμίων εἶναι, *ex Dei venerabilibus eſſe*, id eſt in veneratione aliqua haberi a Deo; vt infra 78, 24. Seq. v. Pal. ſec. & tert. τοῖς ἠπατημένοις παρ' αὐτοῦ. Sed pr. v. 21 minus recte μικρὸν, *paruum*. eadē narratio infra 85, 2. V. 23, Pal. tres, εἰς Χελπανοῦ &c. Lat. text. v. 16, Gr. ſonant, *Capitis ſculpello formati effigiem.*

P. 17, v. 5, Beur. marg. Ἐκ τῶν Εὐοδίου τοῦ μοναχοῦ: vti & Zinus, *Ex Euodii monachi ſcriptis:* Pal. pr. Ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου Εὐοδίου. quaſi ex ſ. Euodii monumentis hæc ſequentia deſumpta ſint; vt tota fere Panoplia e veterum Patrum ſcriptis concinnata eſt. Seq. v. Pal. ſec. & tert. τεισκαίδεκα, vt infra 50, 21. In Latino Corano Roberti Angli, ſunt capitula CXXIIII. V. 9, articulus τὴν abeſt a Palatinis. Simili porro ſententia & Iuſtinus martyr ait, τὸ γὰρ διὰ πλειόνων ἐλέγξαι πρόδηλον ψεῦδος, ναρκῶδες καὶ τῷ γράφοντι καὶ τῷ ἀναγινώσκοντι, vt Beur. not. V. 12, καὶ ὅσα, vſurpatum pro ὅσα δηλαδὴ; *quæ videlicet omnino magis neceſſaria ſunt.* aut extrinſecus ſubaudiendum ἐκτιθέμεθα, vel aliud eiuſmodi verbum. V. 15, videri queat auctor ſcripſiſſe ὁλόσφαιρον. ſed ὁλόσφυρον agnoſcit cum Palatinis & hic & infra 86, 14, etiam Nicetas Choniates, Chronographiæ pag. 108; vbi & hoc addit, Theodoſium, principis ſedis antiſtitem, cum doctiſſimis quibusque ſacerdotii proceribus, a Manuele Comneno Imperatore cōſultos in quæſtione de nō damnando Moamethi deo, inter alia reſpondiſſe, ſe μὴ συνιέναι ἀκριβῶς ὁποῖόν τι ἐστὶ τὸ ὁλόσφυρον. ad verbum ea vox ſonat, *totus malleo cuſus:* qui & σφυρήλατος, *malleo ductus ſeu cuſus*, infra 86, 17: id eſt ναστὸς, στερεὸς, *ſolidus:* ad differentiam eorum quæ interiore ſui parte ſunt inania, vel leuiori quapiam materie differta. vt Moamedus eo nomine ſignificaſſe videatur μονοπρόσωπον θεὸν, oppoſitū Chriſtianorū τριάδι ſeu trinitati; ſicut in Corani azoara LXXXII legitur, *Nec aliquem Deo ſublimi, nec filiū nec mulierē habenti, participem ponimus:* & rurſum azoara 122, *Cōſtanter dic illis, Deū vnū eſſe, & incorporeū; q nec genuit nec generatus eſt, nec habet quemquā ſibi ſimilē.* iteq; apud noſtrū ſupra 2, 25, ex eadem theologia: εἷς θεός ἐστι, ποιητὴς τῶν ὅλων, μήτε γεννήσας μήτε γεννηθείς. V. 18, Pal. tres, κατὰ πρωτοῦς, diuiſe: & v. 26, ἐφήμιζεν ἑαυτὸν-

P.18,v.1,Pal.ſec.& tert. σὺκ εἶχέ μοι ἄψαυξ, ſtructura Latina magis quam Græca. αὐτὸς ſeq.v.additum e Pal.itemque articulus τῶν v.5. Iidem P. Μασσαλιανῶν habent vno σ, vti & Zinus. Numeralem notam quæ ſequitur, ιζ κεφάλαιον, agnoſcit idem Zinus, *caput decimumſeptimum*. in tribus Palatinis Panopliæ codicibus, titulus κατὰ Μασσαλιανῶν, eſt ordine κϛ', id eſt xxvi. V.8, pal. pr. ὅτι Ἰσραὴλ- & mox P.tert. ἐστὶν υἱὸς, abſque articulo. V.10, P.pr. στομάτων, vti & Zinus, *ex proprio ipſorum ore profecta*. V. 21, incluſum ὅτι, abeſt a Pal. & contra, πάλιν ſeq.v.ex eiſdem additum eſt; legiturque idem & Ioann.12. Præcedens locus, exſtat Matt. 3: is qui ſequitur, Matth. 13. V. 25, incluſa καὶ melius cum P.aberit: niſi malis, καὶ τοῦ θεοῦ, *etiam Deo*.

P.21,v.3,P.omn. τούτων πάντων: vt & Zinus, *poſt hos oēs*. V.7, maſc. αὐτὸν agnoſcit cum Pal.etiam Zinus, *timentibus eum*. V.10, iidem alia diſtinctione, παραγέγονεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὸ εὐαγγέλιον ὁδήγησιν- itidemque Zinus, *Si Chriſtus venit vt ea impleret quæ ante ipſum fuerant, hoc eſt quæ ſunt antiquæ Legis; & Euangelium hominibus attulit veram viuendi rationem*. V.12, Palat. tres, παραδέδωκεν: quartus, παρήγγελκε. V.13, Pal. omn. interrogatiue, σοὶ τί περιλέλειπται συνεισενεγκεῖν τοῖς ἀνθρώποις; vti & Zinus, *quid tibi reliquum eſt quod hominibus conferas?* V.15, iidem, ἐναντίωσιν τῶν ἀληθινῶν δογμάτων: & Zinus, *quæ veris decretis contraria ſunt*. V.19, articulus ὁ additus e P.pr. Seq. v. P. omn. ἰδαμάσαμεν αὐτοὺς δάμασιν, vt ſupra 2,1: & 13,13.

P.22, v.1, Pal. omn. ἔλαβον, vti & Geneſ.cap.6. V.3, P. pr. προσαγορεύσεις: & mox, οὕτω γὰρ ἐκεῖνος ὠνομάσθη, vt & ſec.ac tert. V.4, iidem, τὴν θεάρεστον, *Deo placentem*. V. 6, P.pr. & tert. καθηγημένας: non male. V.9, locus ex Il.γ. V.12, P.tres, ἐπελέξατο: & mox ὑμῶν, ſecunda perſona, diſtinctione ante idipſum pronomen poſita; vti & Zinus, prima tamen perſona; *Elegit Dominus filios noſtros*. V.16, Pal.ſec. & tert. numero plene expreſſo, τὸν ἑξηκοστὸν ἔνατον μῦθον: & mox cum iiſdem etiam primus, τοῖς τοῦτο ὑπολαμβάνουσι, dat.caſu, pl. numero. Videtur porro hic dicere Moámed, eſſe quidem angelos fœminei ſexus; ſed eos non eſſe filias Dei. Sexum tamen in Spiritus non cadere, agnouerunt etiam

iam Perſarum magi; qui vt τὰ ξόανα damnarunt, ita etiam eos qui ἄῤῥενας εἶναι θεοὺς καὶ θηλείας aſſeuerabant; vt Diogenes Laert. teſtatur initio librorum qui ſunt de vitis Philoſophorum.

P.25, v.4, φουλκὶ agnoſcit cum Palatinis etiam Zini verſio, *per phulci phulcorum*. quo vocabulo neſcio an innuat Furcanum: de quo ſic Latini Corani cap. 5, *Deus pius atque miſericors, ſcilicet viuus & altiſſimus, præter quem non eſt alius: qui prius Teſtamentum, deinceps Euangelium rectas vias hominibus tradidit; poſtremum librum veraciſſimum, videlicet Alfurcan, veſtræ Legis confirmatorem, vobis deſuper præbuit.* *Dictum autem Alfurcan*, (vt eſt in Doctrina Muchumeti, pag. 190) *quia ſunt diſcretæ ſententiæ & figuræ eius. Nec enim ſimul* (inquit) *deſcendit ſuper me verbum Dei; quemadmodum ſimul data eſt Lex Moyſi, Pſalmi Dauidi, & Euangelium Chriſto.* vt iuramentum ſit *per furcanum furcanorum*, i. per furcanum omnium abſolutiſſimum; ea nimirum forma qua *Rex regum, Dominus dominantium*, pro Rex & Dominus omnium maximus. προσθίσματα Zinus vertit *acceſſiones*. maluerit fortaſſe aliquis προσθιαπίσματα. V. 6, P. tres λιχμεῶντα: quartus, μὰ λιχμεῶν τῶν λιχμεώντων: Zinus, *per lambitiones lambitionum*. Beureri apographum aliã ſcripturã innuit, μὰ λικμοῶντα λικμοώντων, *per vannantia vannantum*; ſeu, *per ventilantia ventilantum*. Pertinent huc iſta, Latini Corani cap. 61, *Per ventos ſufflantes, attractasque nubes ponderoſas, & naues æquore currentes, angelosq; nuncios.* & rurſum cap. 87, *per dæmones licitorum & illicitorum diſcretores.* V. 7, Pal. εὐθείας, vt & Zinus, *per currentes rectas*: & v. 8, γραφὴν στιχαδουμένην, *ſcripturã in verſus digeſtam*: Zinus, *per ſcripturam verſibus incedentem.* V. 9, ὀσπήτιον cum Pal. idem Z. agnoſcit, *per hoſpitium habitatum*: & Suidas, οἰκία, τὸ ὀσπήτιον. V. 11, Pal. omn. ἄλλα τοιαῦτα βαρβαρικά: itemque Zinus, *& eiusdem generis alia barbara.* V. 14, Latini Corani ca. 78 eſt, *Per calamum & lineas atq; ſcriptum.* Videtur autem myſticum calamũ intelligere: quem (191, 39) fabulatur eſſe de luce clariſſima, longitudine itineris quingentorum annorum, octuaginta dentes habentem, qui non ceſſent ſcribere quidquid in mundo fit, vsque

Digitized by Google

ad diem iudicii. V.15, incluſum *καὶ*, additum e Pal. qu. V. 17, P. pr. & qu. *χωρηϲάϲας*, tempore aoriſto: & mox tert. ac qu. *μνήμην ἀπολογητικήν*: vti & Zinus, *memoriam defenſionis*. V.20, idem qu. *κολυμβούϲας κολύμβημα*. Sequens commation, *προλαβούϲας προλάβωμα*, agnoſcit & Zini verſio, *anteuertentes anteuerſionem*. alioqui malit fortaſſe aliquis, *προλοβέουϲας προλόβωμα*, reſpiciendo ad aurium λοβοὺς, de quibus ſupra, 17,1. Ad ſequens commation pertinēt iſta Latini Corani ca.109, *Die qua mouenda eſt tellus, omnes ſuas res ponderoſas eiiciet*. Ad v.22, hæc, cap.95, *Per cælum ſigniferū, placitiq; diem, & teſtantes ac teſtificatos*. at ϲυντελείας ἡμέρα, forsan nouiſſima illa; de qua 78,10: & 42,24. V.26, Pal. pr. tert. qu. *τρυπητὴς*, *Stella perforatrix*. Lat. Corani cap. 96, *Per cælum ſtellamq; currentem lucidam*.

P.26, v.2, Pal. ſec. tert. qu. *ἐφαπλοῦται*, indic. modo. Pertinent huc iſta Lat. Corani c. 99, *Per auroram noctesq; decē, per paſcha biduumq; præcedens, noctisq; transitum*. & rurſum cap. 103, *Per diluculum atq; crepuſculum*. Ad ſequentia pertinent iſta ca.104, *Per ficos & oliuas, montemq; Sinai, iſtamque tellurem impauidam*. V.5, Pal. ſec. & tert. *τὰς δακρυούσας*. V.7, Pal. omn. *ὑδροϲτάτημα*: & mox, *ἀλάζιρ*: vti & Zinus, *per Alazer*. V.10, Pal. omn. *θέλων δόξαι*, *volens illis videri multa didiciſſe*; ſeu, *volens apud eos videri multarum diſciplinarum peritus*. V.12, incluſa abſunt a P. pr. & qu. alteri duo habent, *πόθεν οἶδας τί ἐϲὶ τὸ ἀκκά*; vt & Zinus, *Quî enim ſcire poſſis quid Acca ſignificet?* V.17, P. pr. & ſec. *καὶ ἀϲτέρων*. itemque tertius; qui ſequentia ſic diſtinguit, *καὶ ἀϲτέρων καὶ λαμπυρίδων, ζώων ϲ κινῶν ὀρ*. ſed conuenientior altera diſtinctio; vt ſit, *per ſtellas & cicindelas ſeu noctilucas, animalia ſic dicta*. V.22, reſpicit epiſt. ad Hebr. c.6.

P.29, v.1, P. qu. *οἰκοδομηθῆναι*, dempta præpoſitione: & mox pr. *ἔπω γινόμενον*. V.3, articulus *τὸ*, a P. primo abeſt. idemque mox cum ſec. & qu. *κεχριϲμένην* habet: vt ſit, *lapidis vnctionem, factam ſolummodo ad erigendam Deo ſtelam*. V.9, P. ſec. & tert. *ϲυνερχομένους*, compoſite. V.11, omnes quatuor, *ῥυπαίνει μᾶλλον, ἀλλ᾽ οὐ καθαίρει*. Seq. v. in tert. & qu. ſunt veſtigia etiam alterius lectionis, *ὕδατος ψιλοῦ*, *per nudam aquam*. V.13, ſec. & tert. *ψυχὰς αὐτῶν*, mutato pro-

nomine.

nomine. V.16, P.tres, ὡς θαυμαστὴ ἐς ἡ θυσία: vt & Zinus, *Quam admirabilis immolatio!* V.18, iidem numero plene exarato, ἀπὸ τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου — μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἕκτου. Ex eiſdem additum πάντα ſeq.v. V.20, iidem ἀναπτεραμμένα, præt.temp.

P.30, v.1, Pal.omn. σωφρογγὸς. Lat.Coranus, 120, 1, de Salomone, *Garritus auium notitiam didicit.* & mox, *Deinceps ille ſuis cum exercitibus, tum dæmonum tum hominum, tum auium ipſum glorificantium, ad locum formicarum vſq; peruenit.* Et Richardi Coranus per Demetrium Cydonium verſus, 100, 18, φησὶ τὸν σκώληκα σημᾶναι τὸν θάνατον τοῦ Σολομῶντος τοῖς δαίμοσιν: & mox, οἱ δὲ τούτῳ δουλεύοντες δαίμονες, ὁρῶντες αὐτὸν ἑστῶτα, ἐπίστευον ζῆν. V.5, Pal.omn. τοῦτον διδάσκαλον: vti & Zinus, *illius præceptorem*; Salomonis videlicet. V.10, ſec.& tert. pluraliter φασὶν, *aiunt.* Seq.v. omnes, τῆς ἑσπέρας: vt & Zinus, *ad finem veſperæ.* V.18, ſec. ἐφ' ἵππους: ceteri tres compoſite ἐφίππους. V.25, pr. & tert. ἐν βδέλλας, more Dorico: & mox qu. λέγουσι, plur.num. qui etiam v. 27 poſt τὸ δίκτυον addit, πάντα ταῦτα φλυαρίαι καὶ μῦθοι.

P.33, v.5, Pal. ſec. tert. qu. ἐξακολουθῆτε: primus imper. modo, ἐξακολουθεῖτε. Seq.v. quartus, Σατανᾶ δὲ δηλονότι καλεῖ. Ab eodem abeſt incluſum ὑμῶν v.12: item & incluſa ſequentia. ὑμῶν εἰσι σκεπάσματα, genitiuo caſu agnoſcit etiam Zinus, *veſtra ſunt vela*: alioqui congruentius fere, ὑμῖν εἰσι, *vobis ſunt*, vt in ſeq. cōmatio, αὐταῖς ἐστε, *ipſis eſtis.* V.18, idem qu. breuius, ἕως ἑσπέρας, καὶ συνάχθητε ἐν τῷ προσκυνητηρίῳ. V.20, P. omnes, ἐστὶ νόμος, absque articulo. Sic articulus τὸ ab eiſdem abeſt ſeq.v. Iidē v.22 ἐσθίειν habent pro διάζειν: Zinus ambigue, *vt per totam noctem te crapulæ dedas atq; libidini.* V.24, Pal. tres νεατός: itemque ſeq. v. ξεατοὺς. a quarto totum hoc caput abeſt.

P.34, v.1, pronomen σῆς a trib. P. abeſt: itemq; ὑμῶν v.4, a primo & quarto. Idem quartus ſeq. v. δευτέρῃ τρέφειν. quæ polygamiæ conſuetudo Perſis quoque vſitata fuit, vt poſt Herodotū, Strabonē & alios, teſtatur etiam Ammian. Marcell. lib. 23, his verbis, *pro opibus quisque adſciſcere matrimonia plura vel pauca, ægre contenti multitudine pellicum.*

V.12,Pal.tres,ἐπαναστρεψάτω: quartus ἐπαναστρέψῃ. Idem qu. ſeq. v. αὐτὴν, caſu ad infinitiuum conformato. V.15, omnes,τῆς ἀπολύσεως: vti & Zinus, *& eo vult repudium expiari.* Seq.v. poſt ὀρεγόμενος quartus addit hoc epiphonematiõ,καὶ τῆς τυφλώσεως. V.18,Pal.poſteriores σπουδὴν συναντήσετε: prim⁹,συναντήσητε,ſubiũct.modo,vtBeur.ſed ὁ σπουδὴν &ipſe,vt ἐπιδὴν- Seq.v.oẽs τίνος ἔγεκεν- V.20,iidẽ,ἢ πάντως ἵνα μὴ- & ſeq.v.ἀσεβέστατα.id eſt,*Num vtiq; vt ne ſana mente perpenſo negotio,impiiſſima & deſpuenda dogmata tua coarguant?* Zinus, *An, ne a nobis edocti & admoniti, reſipiſcant,& exſecranda atq; nefaria decreta tua coarguant?* V.23, Pal. omn. εἰς τὸ- mutata præpoſitione. Sequens articulus τοῖς a qu.abeſt. V.25,qu. ἀφρεῖν τοὺς ὤμους κατ᾽ αὐτῶν χωρευῶσι.

P.37,V.3, Pal.poſteriores,τῶν κερδῶν,plurali numero:primus etiam præpoſitione aſſumpta, ἐκ τῶν κερδῶν. ſenſus eſt,*Oportebat enim vt qui Chriſtianorum delendorum eis auctor fuit,etiam lucri cum eis eſſet particeps.* Incluſa quæ ſequuntur,a qu.abſunt. V.8, melius Palatini τῆς αὐτοῦ ἐξουσίας: iidemque initio periodi poſt εἰ μὲν, addunt γὰρ- Eſt autem ἑαυτοὺς non ad Chriſtianos ſed ad Saracenos referendum, hoc ſenſu: *ſi enim Chriſtiani, facta reconciliatione, in Saracenorum partes cõceſſerint* (ſeu, *Saracenis ſe dediderint*) *& poſt,ab eorundem poteſtate ſe abgregare auſi fuerint, bellum contra eos conflari & iugulari eos vult: at ſi eandem religionem amplexentur, in fratrum numerum recipi.* V.12,P. qu.οὐκ ἀναγκάσετε: ceteri tres, οὐκ ἀναστήσετε, *non inſtigabitis.* V.14,ὑμᾶς etiam P. pr. ceteri tres ἡμᾶς, prima perſona. Ibid. mox Beur.ἀπαρέσδεκτος: ſed verius εὐπαρέσδεκτος vno conſenſu P.omnes. id eſt, *perſpicuum eſt noſtram fidem Deo acceptam eſſe, ceteris religionibus repudiatis tamquam lubricis.* Zinus, *Quam accepta ſit Deo noſtra fides,perſpicuum eſt ex falſa aliarum improbitate, cum tamquam falſa reiecta ſint.* V.20,Pal.tres αὐτοῦ,ſingulari numero: & incluſa quæ ſequuntur, a primo ac tertio abſunt. V.23, incluſum τε nullus P.agnoſcit. V.27,ſec. & tert. ἐπαγαλλομένοις, *iactitantibus.*

P.38,V.1,P.omn.τοιαῦτα; Zinus ταὐτά,*eadem.* V.3, arti-

culus

Digitized by Google

culus τ͂ abeſt a P.quarto:ſequens καὶ,etiam a ceteris. V.4, omnes ἀμφοτέροις, datiuo caſu: ſed retineri cum Beur. etiam accuſatiuus poteſt, vt apud Chryſoſt. homilia in ſ.Cœnam; τὸν σύνδουλον μόνος ἐχθραίνων. V.7, melius Palatini, Οὐαὶ ὑμῖν οἰκεῖοι γραφῶν: & v.9, Οὐδὲν, ὄφελος δηλονότι. quartus adhuc liquidius, Οὐδὲν ὑμῖν ἔσται ὄφελος δηλονότι. atque ita etiam Zinus, ſed expoſitiuncula tranſpoſita: *Deinde Chriſtianorum ſimul & Iudæorum vicem ita commiſeratur: Væ vobis domeſtici Scripturarum: Nihil vobis erit, (nempe vtilitatis) quoad legem ſequemini & Euangelium.* phraſis autem illa, οἰκεῖοι γραφῶν, vſurpata etiam ſupra 21,8:& infra 45,2. at locus ad quem nos remittit, ſupra eſt 21,4. V.13,P.omn. φανερώτερον. V.17,P.ſec. ἐπιδιορθώσει, vno vocabulo. V.19, αὐτῶν additum e Pal.conſenſu. V. 27, τοῦ πολέμου, additum e P.quarto: qui & v. præced. τὴν δὲ ἄλλην. Porro ſacræ cameli crebra mentio etiam in Lat. Corano: nec immerito: quia per καμηλείαν ad tantum apud ſuos faſtigium euectus eſt Moamed, vt infra docetur 57,5.

P.41,v.1, articulus τ͂ additus e P.ſec.tert.quarto: demonſtratiuũ ταῦτα v.6, ex conſenſu omnium. Ibid. qu. συνδυασμοῦ: & mox, γεγόνηται. V.8, incluſa, addita ex ſec.& ter. agnoſcit etiam Zinus. V.12, pr. & qu. πότε: alteri duo, ποτε: Zinus ſimpliciter τὸ cum Beur. Seq. v.P. omn. γνησίως. Articulus τοῦ v.14, additus e pr. V.15, ſec. & tert. ὑμῖν, dat.caſu: & v.19, τῆς πασκερίσεως, rara compoſitionis forma. V.20, pr. διαγαθλῶαι: ſed καταδιαγαθλῶαι confirmat altera narratio 61,12. V.22, incluſa καὶ τ͂, abeſt a ſec. & tert. Ibidem mox priores tres, περισταγροδίσαντες, temp. præterito.

P.42, v.1, præpoſ. ἐξ addita e P. conſenſu. V.3, iidem plur.nu. πιττάκια τοῖς τραχήλοις αὐτῶν περιδεδεμένα: itemq; infra 62,1. Seq.v.pr.& qu. εἰσενεχθῆναι. V.6, pr. τῆς προφητείας Μωάμεδ. V.9, qu. συνουσιάσεως ἢ φλυαρεῖ ὁ αὐτὸς καὶ γυναιξί. V.15, Beur.& P.tert. ἀποζέσῃ, ambigue. ego cum ceteris ἐποζέσῃ malui, vt & infra eſt, 62,14. atque ita & Zinus, *ne paradiſus (vt ipſi dicunt) fœteat.* Articulus τὸ v. 16, a P. abeſt. Ibid. ſec. & tert. καταγέλαστα καὶ ἀπαράδεκτα πάντη, poſtpoſito aduerbio. V.17, omnes, μυθικὰ καὶ ἀσύστατα:

vt & Zinus, *fabuloſa atq; pugnantia.* V.23, incluſa abſunt a trib. Palatinis. iidemque v.26, τὸ τούτων δόκιμον ἢ ἀδόκιμον: & Zinus, *vtrum recta probaq; ſint, an contra.* V.26, ſec. & tert. αἴτησον, actiua forma: quartus totum hoc caput omiſit, vti & ſequentia vſque ad 49, 20.

P.45, v. 2, ſec. & tert. τὴν θεόπνευστον. V.7, P. tres, προστίθησι: & v.10, διὰ ἀδικίας, vt & Zinus, *propter peccata ipſorum.* Lat. Corani c.11, hæc ita leguntur, *Illis te precaturis vt ſuper eos liber de cælo deſcendat, dic, quosdam a Moyſe maius hac rogatiiſſe: videlicet vt ipſe Deum eorum oculis monſtraret; & ob hoc cæleſte fulgur eos percuſſit.* V.13, P. tres, ζητεῖν αὐτὸν, *petere a ſe:* & v.17, ἀνύποιστον. V.20, pr. καὶ πίστιν: & mox tertius, ἐν τοῖς δόγμ. Sequens ἵνα additum e P. conſenſu. V. 24, ſec. & tert. προεξεινηκότα, ſine augmento, vt παρεγγυήσαντο 61,7.

P.46, v.4, Pal. tres, καταστροφῆς αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι, *euerſionis eis cauſam fuiſſe:* & v. 9, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μόνου θεοῦ: vt & Zinus, *vero & ſoli Deo.* V.17, iidem, οὐκ εἶ ἀπόστολος: itemq; Zinus, *Tu non es apoſtolus.* V.18, incluſa abſunt a pr. V. 20, in Beur. indicia ſunt etiam alterius lectionis, ἐμοὶ μὲν- & ὑμῖν δὲ- dat. caſu, vt & in Zini verſione.

P.49, v.1, P. tres, ἐροῦσί σοι, *dicent tibi:* & ſeq. v. εἰ γὰρ ἦς ἀληθὴς, ἄγγελον ἂν κατήγαγες: vti & Zinus, *ſi enim verax eſſes, angelum vtiq; deduxiſſes.* V. 3, iidem, τοῦ μὴ δεῖν καταβῆναι: itemque Zinus, *cauſas affert cur angelum deſcendere non oportuerit.* V.5, ſenſus eſt, *Et ſi angeli deſcendiſſent; totum negotium per eos transactum eſſet: & quænam hominibus eo nomine foret gratia?* vti & Zinus, *Et angelus deſcendentibus, rem totam perfici; ac nullam hominibus gratiam relinqui.* V.7, Pal. ordine inuerſo, τῆς ἀσθενείας καὶ ἀπορίας σου: Zinus, *Atqui verbis his tuam tegis imbecillitatē atq; haſitationem.* Seq. v. ſec. & tert. ἐπὶ τὴν γῆν, mutata præpoſitione. V. 11, γὰρ a primo abeſt: & mox omnes tres, ἀστροτοξίας, vt v. 16. V.14, incluſa, ex eisdem addita agnoſcit etiam Zini verſio, *Ante te profecto nemo iſtud docuit.* V. 16, iidem, χάρ εἰσιῶντα: & ſec. ac tert. ſingulari numero ἀστροτοξία. Rurſus ibidem omnes, αὐτὸς φῇς, *ipſi ais;* ſecunda perſona: & ſeq. v. primus, ἐκπεμπόμενον, relatione ad ἀστροτοξίαν facta. Græca por-

ea porro hic ita magis ad verbum ſonant: *Neque enim iſta ſunt ſtellarum ſagittatura, quæ, vt ipſe ais, contra dæmonem emittuntur; ſed ſcintillationes a ſtellis emiſſæ.* V. 19, ſec. & tert. ἐκπυρσινίσεως: & mox omnes, ἀποπέμπει. V. 21, P. tres, ὑπὲρ αὐτοῦ, præpoſ. diuerſa, ſententia eadem.

P. 50, v. 2, Pal. tert. καὶ μανιώδη, *& furioſa.* V. 4, omnes quatuor αὐτοῦ, relatiue, non reciproce. Ibidem Beur. πρὸ ὑμῶν, *ante vos:* πρὸς ὑμᾶς cum Palatinis agnoſcit etiam Zinus, *Ego ſum Dei apoſtolus ad vos.* V. 8, iidem vnanimi conſenſu πάντας: & mox v. 10, ἐπιστάμεθα, prima perſona: item ὁπουδήποτε: tertio excepto, in quo minus apte ſcriptũ ὁπωσδήποτε. Zinus, omiſſo commatio intermedio, *Omnes enim Chriſti ſermones plane cognitos & perſpectos habemus.* V. 11, ſec. & tert. ποι pro που. Articulus τὴν ſeq. v. a pr. abeſt. V. 15, Zinus vertit, *inſcribitur* PARCAM. Seq. v. P. tres, γοητικὰς: & ſeq. v. διαφαύματος, absque σ in medio. a quarto caput hoc abeſt. V. 19, ſec. & t. ἐκτείνεται, vt & Zinus, *cum extenditur.* V. 20, P. tres vno ore, κόμβους: Zinus, *e malo ſputorum in nodos.* & rurſum, κακοῦ φθονοῦντος: itemque Zinus, *ex malo inuidentis.* Lat. Corani azoara 123, *In nomine Dei, domini circuli viſibilis, te ſanctifica, poſtulans ipſum vt ab opere peſſimo, maliſq; tenebris noctis, magorum & inuidorum & faſcinantium nocumentis, te protegat.* V. 21, τεσσαρακοστὸν τρίτον etiam ſec. ac tert. primus per notas numerales, καὶ τὸ ρ ζ ιγ. & mox omnes, καὶ αὐτὸ ὁμοίως ἐστὶν ἐπῳδή. V. 24, incluſa, e Palatinis addita, agnoſcit & Zinus, *Dic Parcam in dominum hominum, regem hominum.* vbi vt absque diſtinctione *Dic Parcam*, ita in P. pr. εἰπὲ Φείσομαι, & hic, & paulo ante v. 17. Contra, incluſum ἐκ κακοῦ ſeq. v. nec Palatini agnoſcunt, nec Zini verſio, *Deus hominum ex malo murmure dæmonum.* V. 26, Pal. tres, ὁ ψιθυρίζεται εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων: niſi quod ſecundus & tertius in clauſula, ἐκ τῶν δαιμόνων τῶν ἀνθρώπων. Lat. Corani azoara 124, *In nomine Dei pii & miſericordis, te ſanctificando, omnium gentium dominum, omnium regem, omnium Deum, iugiter atq; ſuppliciter exora, vt a Diabolo humana corda penetrante, hominibuſq; diabolicis atq; peruerſis, te defendat & liberet.*

P. 53, verſ. 1, Palat. tres, ὁ γένος καὶ δαιμονικῶς λέγεται πλάστης

καὶ μυστικὰς (primus μαγικὰς) κακοτεχνίας. Ex eiſdem addita incluſa v. 6. V. 8, pro ὑιὸν θεοῦ melius P. quatuor ἐκ θεοῦ, *ex Deo*: vti & Zinus, *Dicunt Iſmaelitæ Deum Iſmaeli quoque benedixiſſe*. V. 11, τοῦτο additum e ſec. ac tertio: alteri duo, τοῦτον, maſc. gen. V. 13, τοῦτον ex omnium conſenſu additum. Sequens articulus τοῦ abeſt a pr. Exſtat autem Iſmaelis benedictio Geneſ. cap. 17, his verbis; περὶ δὲ Ισμαὴλ, ἰδοὺ ἐπήκουσά σου· καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκα αὐτὸν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα. δώδεκα ἔθνη γεννήσει, καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα. τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ισαὰκ, ὃν τέξεταί σοι Σάῤῥα. vbi diſerte Iſmael e fœdere Abrahamico excluditur. V. 16, epilogus iſte, in ſolo quarto exſtat, præfixo nomine Μαρκίου, vt ſupra Εὐοδίου nomen adſcriptum notauimus ad 17, 5. V. 27, cum τῇ ψυχῇ ſubaudiri poteſt præpoſitio σὺν ſeu ἅμα. quamquam & ſine illa ſenſus conſtat, quatenus illatio ſignificatur; *qui anima etiam corpus ſuum exitio dant*.

P. 54, v. 12, hiſtoriola *De Saracenorum principe Moametho*, in quodam Palatinæ bibliothecæ codice, abſque auctoris nomine legitur, nec admodum vetuſto, & perplexe vitioſeque paſſim, & quidem in charta bibula, exarato. e cuius labyrinthis vt me extricarem, alios hiſtoricos conſului: tandemque narrationem iſtam eiſdem pene verbis reperi & in mſ. Ioannis Siculi Chronico, & apud Georgium Cedrenū, editionis Xylandreæ 346, 50. Vt ergo & hic exemplarium diſcrepantiam annotem, priores quinque verſus e Ioanne Siculo deſumpti ſunt: archetypi noſtri ἀκέφαλον eſt initium, hoc, Καὶ γὰρ ἐπὶ αὐτοῦ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγός. V. 18, γενικωτάτης verti *generaliſſima*, vt Anaſtaſius infra 92, 25. ſi quis *generoſiſſima* velit, ſimile inueniet exemplum in Dionyſii Halicarn. tomo Rhetorico, 69, 23: 109, 37. ſignificare videtur ampliſſimam, populoſiſſima numeroſiſſimaque propagine auctam & dilatatam, ſecundum promiſſionem Abrahamo de Iſmaele factam, vt ad præced. pag. v. 13, annotatum eſt. Incluſa quæ ſequuntur, abſunt a Siculo: Cedrenus eam narrationem ſequitur quam Theophanes infra 93, 22. in Cyrilli chronica epitome, quam mſ. ante aliquot annos dono accepi a c. v. Andrea Schotto, ſecundus Iſmaelis filius dicitur Κήδαρ: & Νίζαρος, τοῦ Ισμαὴλ ἀπόγονος,

vt &

vt & hic & in Theophanis narratione 93,24. quod Anaſtaſius Bibliothecarius infra 92,27, vertit *pronepos*. ſed ἀπόγονος & *nepos* latiore ſignificatione hic accipienda erunt: quia in libello cui titulus eſt *De generatione Machumet*, (204,22) Nizar decimus ab Iſmaele ponitur: ac pater quidem Nizaris, Machat dicitur: filius, Muſar: nepos, Alicz: pronepos, Madraca; nominibus a Græcorum hiſtoria plane diſcrepantibus. nam in Cyrilli quoque Chronico ſupra dicto, Νίζαρος γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μουώδαρον καὶ Ἀραβίαν· ἐκ τούτων δὲ πολλοὶ ἐγένοντο, καὶ ᾤκησαν τὴν Μαδιανῖτιν ἔρημον, ἐμπραγματευόμενοι δὲ ἐν τοῖς καμήλοις αὐτῶν.

P.57, v.1, Cedr. 347,15, οἱ λεγόμενοι Ἀμανῖται, τουτέστιν Ὁμηρῖται, οἱ καὶ ἔμποροι: vt & Theophanes fere 94,5. Seq. v. Siculus, τοῦ προμνημονευθέντος Μωάμεθ: & mox ſtructura planiore, συνέβη μισθωτεύσαι αὐτὸν γυναικὶ πλουσίᾳ καὶ συγγενίδι αὐτοῦ. quomodo & Cyrillus, εἰσῆλθε πρὸς γυναῖκα πλουσίαν, συγγενῆ αὐτοῦ, ὀνόματι Ταδιγᾶν, μισθιὸς ἐπὶ τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι. itemque Cedrenus: apud quem, μισθωτὸς ἐπὶ τῷ- eodem ſenſu: & Χαδιγᾶ, rectius, vt & in Theophanis narratione 94,9: & Anaſtaſii verſione 95,10. ita enim & Speculum hiſtoriale, *cuius prouincia domina, Cadiga nominabatur.* V.8, S. ὑπελθὼν, melius: vt & Cyrillus, ὑπεισῆλθε τῇ γυναικὶ, *ſubrepſit mulieri*: itemque Theophanes 94,12. V.11, δὴ addita e S. Seq. v. Ced. καὶ ἔφερεν ἐξ αὐτῶν τινὰ γραφικά: vti & Cyrillus & Theoph. 94,15. Seq. v. ἔχει Cyrillus quoque ac Theophanes: at Sic. εἶχε, melius. V.19, S. συμψευδομαρτυροῦντος αὐτῷ ὀρφανοῦ τινος. V.27, idem, καὶ οὕτως ἡ γυνὴ ἀπατηθεῖσα, καὶ ἄλλαις γυναιξὶ συντυχοῦσα ὁμοφύλοις αὐτῆς, ἐκήρυξε προφήτην αὐτὸν εἶναι.

P.58, v.5, S. μαθοῦσα. Incluſa quæ ſequuntur, ab eodem abſunt, itemque a Cedr. V.12, in archetypo, quantum e δυσαναγνώστοις ſcripturæ veſtigiis colligere potui, eſt παχώμιος. quod nomen quia hic ſuſpectum eſt, omittere malui quam inſerere. in Cyrilli Chronico exſtat eadem hiſtoria, ſed omiſſo nomine; ſic: ἐπ' αὐτοῦ δὲ (Ἡρακλείου videlicet) ἀνεφάνη Μωάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς, ἐκ τῆς Αἰθρίβου ἀνελθών· καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπαντήσας μετὰ πλήθους, καὶ προσπεσὼν αὐτῷ, τόπον αἰτησάμενος εἰς κατοίκησιν, τετύχηκε τῆς ἐφέσεως.

memi-

meminit & Zonaras 70,60:ſed nec ipſe conſiliarium illum nominat:quem Theophanes infra 97,2,non Pachomium, ſed Sergium appellat,vt & Raphael Volaterranus,& alii. V.17, incluſa, addita e Siculo: qui & v.21 compoſite ἀνθρωπολατρείαν,vt ſupra 1,23. ita vt fortaſſe aliquis hic malit ἀνθρώπου λατρείαν,*hominis cultum*;ſingulari numero. V.24 Cedr. τὸν δὲ Χριστὸν- *Chriſtum vero-* Incluſa quæ ſequuntur, addita ſunt e S.& Cedr.

P.61,v.1, S.& Cedr. τῷ γεννήτορι, *genitori*, vt ſupra 10,10: item συμπόσια & ὁμοούσια, plurali numero; velut de duabus perſonis;vti ſupra quoque 1,22: & 2,26. V.4,incluſa δὲ, abeſt a Siculo: & contra ex eodem addita καὶ v.8. V.7, περιγενήσεται abſque augmento etiam S. & v. 10 χρᾶσθαι, eodẽ modo quo noſtrũ archetypon:at Cedr. παρηγγύησας & χρῆσαι,vſitatius. V.15,incluſa,addita e S.& C. V.17,S. περιτρέψαι, nõ ineleganter. Ex eodem addita καὶ v.18. V.21 idem, καὶ ὡς τοῦ παντὸς αὐτοῦ ἔθνους-& v.23, κληδοῦχοι χρηματίσαι.

P. 62, v. 3, S. ἐπονομάζεσθαι: & v.5, Cedr. φλυαρεῖ pro φησί. V.6,idem C. μετ᾽ ἐξουσίας: & ſeq.v. ἐμπιπλᾶσθαι, more circumflexorũ,vti & S. V.9,S. παντοίοις,nempe *omnis generis blandimentis.* V.13,Cedr. πρὸς τὸ ἐκφέρειν τὴν κάθοδον αὐτοῦ ἐκ τοῦ παραδείσου,ὅπως μὴ ἐπιζήτηῃ ὁ π. In S.ſunt & tertiæ lectionis veſtigia, ἐπιζήτοι. V.17, Cedr. ὁ θεοστυγὴς καὶ παμμίαρος:& ſeq.v. ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. V.25, Cedr. διαρκῆ ἀπάτην: & ſeq.v. μᾶλλον δὲ- vti & S.

P.65,v.1,incluſum θρησκείαν a Cedr.abeſt. V.5, S. πλανοπυργίαν. V.7, ἐθνικοὺς ex eodem additum. Idem mox alio commatum poſitu, καὶ βδηλοὺς καὶ λήρους κενοφωνίας. Idem v.8, καταθέλγονται: & ſeq. v. ὑποθεῖναι. a Cedreno hæc periodus abeſt. V.12,S.& C. καταψηφιζόμενοι, alia præpoſitione. V.16,Cedr. δυσσεβοῦς καὶ παραπαίοντος,*impio & veſano*. V.20,articulus τοῦ a S.& Cedr.abeſt. V.23, Cedr. Χριστὸν τὸν θεὸν ἀρνοῦνται, *Chriſtum deum negant:* & ſeq. v. ὑπ᾽ αὐτῶν μνημονευόμενον. V.25,incluſa καὶ a S. abeſt: & abeſſe poteſt, niſi accipias epitatice pro *etiam, vel.* V.27, S. ἀνώνυμοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δυσώνυμοι: Cedr. ἀνόσιοι καὶ δυσώνυμοι, omiſſis ceteris. paronomaſia expreſſu hic difficilis eſt: ideo liberiore vſus ſum periphraſi.

P.66,

P.66,v.5,Cedr.breuius, *ἀναφανδὸν διδάσκει τὸν θεὸν ὑπάρχειν* omiſſis intermediis. V.8, idem cum S. copulatiue, *σωτηρίας καὶ ἀπωλείας*. V.12, incluſa, a Cedr. abſunt: & contra ex eodem additum *αὖ* v.15. V.18,S.& Cedr. *ἀποφαίνονται*, paſſ.forma. Sequens locus reſpicit epiſt.ad Rom.c.12. V.24, incluſa *καὶ*, a S. & C. abeſt: & contra, eadem ex eiſdem addita v.26.

P.69,v.4, S. & Cedr. *εἰς οἷον χαλεπὸν*· vt mox v.7. Seq. v.S. *κατηκοντίσθησαν*, a iaculis petita metaphora. V.12,S.& C. *πῶς οὐ καταινοοῦσι*. V.14,S. *τοὺς οὕτως ἄφρονας*, *tam amentes homines*. Ex eodem addita *καὶ* ſeq.v.& articulus *τὸ* v.20. contra pronomen *αὐτὴν* ab eodem abeſt v.18. Cedrenus hic mutilus, e noſtris interpolari poteſt. V.25, incluſa *καὶ*, ex S.& C. addita. Iidem v.26, *μέχρι καὶ τήμερον*.

P.70,v.7, Cedr. *καὶ τὸν ἀστέρα ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι μυθολογοῦσιν· ἣν δὴ καὶ Κουβὰρ τῇ ἑαυτῶν κακεμφάτῳ γλώττῃ ἐπονομάσαντες, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, διέμειναν ἕως ἄρτι τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες.* qua de re ſupra quoque 1, 7: & inf. 85, 20. V.13, Siculus, *τὸ ἀνόσιον μυστήριον*: & mox, *ἔχει γὰρ*. V.20, incluſum *πάντα* ex S. & C. additum: & mox Cedr. *ἐπικεκρυμμένως*. Ab eodem Cedr. abſunt incluſa v.22 & ſeq. V.26, *ἡμῖν* additum e Siculo.

P.73,v.3, incluſa, a Siculo abſunt: & contra, *τούτων* ex eodem additum v.6. Sequens *ἐπικράτησιν* agnoſcit & Theophanes infra 101,15. Cedr. habet *ἐπικράτειαν*. V.13, Siculus, *κατ' αὐτῶν ἐξώρμησαν*, *contra eos eruperunt*: & mox, *συμβολῆς γενομένης*, vt infra 102,24. V.22, idem S. *διὰ τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ κρίματα*.

P.74,v.1, catecheſis iſta Saracenorum ad Chriſtianam fidem accedentium, e mſ. Palatinæ bibliothecæ libro ſatis vetere deſumpta eſt: in quo multæ ſunt eiuſmodi conſtitutiones ſiue ordinationes, ſuper iis qui ab hæreſi aliqua, gentiliſmo, Iudaiſmo, & ſimilibus, ad Chriſtianam religionem ſeſe aggregant: quam & Nicetæ Choniatæ temporibus ſub Manuelis Comneni imperio in vſu fuiſſe, infra docebitur ad 86,17. V.23, poſt *πίστιν* ſubaudiendum *λέγε*, vel ſimile quid. ſacerdos enim hic baptizando verba ſolemni more præit.

P.77.

Digitized by Google

P.77, v.5, in Conſtitutionibus illis quæ ſ. Apoſtolorum eſſe perhibentur, p.133, ſimilis formula eſt, Εὔξασθε οἱ κατηχούμενοι· καὶ πάντες οἱ πιστοὶ κατὰ διάνοιαν ὑπὲρ αὐτῶν προσευχέσθωσαν, λέγοντες, Κύριε ἐλέησον. id eſt, *Orate catechumeni, omnesq; fideles animo ac mente ſua pro eis precentur, dicentes, Domine miſerere.* Et rurſum 134,b, Εὔξασθε οἱ φωτιζόμενοι· ἐκτενῶς οἱ πιστοὶ πάντες ὑπὲρ αὐτῶν παρακαλέσωμεν· ὅπως ὁ κύριος καταξιώσῃ αὐτοὺς μυηθέντας εἰς τὸν τοῦ Χριστοῦ θάνατον, συναναστῆναι αὐτῷ, καὶ μετόχους γενέσθαι τῆς βασιλείας αὐτοῦ· καὶ κοινωνοὺς τῶν μυστηρίων αὐτοῦ, ἑνώσῃ καὶ συγκαταλέξῃ αὐτοὺς μετὰ τῶν σωζομένων ἐν τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. σῶσον καὶ ἀνάστησον αὐτοὺς ἐν τῇ σῇ χάριτι. id eſt, *Orate illuminandi* (h. e. baptizandi:) *Enixe omnes fideles pro eis obſecremus, vt Dominus eos in Chriſti mortem initiatos, cum eodem reſurgere, regniq; ipſius participes fieri dignetur; & in communionem myſteriorum ipſius receptos, vniat atq; annumeret iis qui in ſancta ipſius eccleſia ſeruantur. Serua & ſuſcita eos* [Domine] *in gratia tua.* additurque hic epilogus, καταφραγισάμενοι τῷ θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, κλίναντες εὐλογείσθωσαν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου. hoc eſt, *Obſignati Deo per Chriſtum ipſius, flexis genibus & ceruicibus ab Epiſcopo benedicantur.* additur & εὐλογίας formula quam epiſcopus eis imprecari debeat. Multum etiam lucis huc affert caput illud quod in eodem noſtro mſ. inſcribitur, Πῶς χρὴ δέχεσθαι τοὺς ἀπὸ αἱρέσεων τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ προσερχομένους. quamobrem illud cum Latina verſione hic ſubiungere placuit: Προηγουμένως μέντοι χρὴ, ἡνίκα μέλλουσι προσάγεσθαι τῇ ὀρθῇ πίστει, νηστεύειν αὐτοὺς ἡμέρας μὲν δέκα, ἢ δεκαπέντε· καὶ σχολάζειν ταῖς εὐχαῖς, πρωΐας καὶ δείλης, μανθάνοντας ψαλμοὺς, ὡς κατηχουμένους· καὶ τότε ἀξιοῦσθαι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. ἵστησι δὲ ἕκαστον αὐτῶν ὁ ἱερεὺς ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας κολυμβήθρας· καὶ λέγει αὐτῷ ταῦτα· Εἰπὲ, Ἀνάθεμα τῷ δεῖνι, καὶ τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ, καὶ τοῖς συνδοξοῦσιν αὐτῷ, καὶ τοῖς φρονοῦσι τὰ αὐτοῦ. ἀποτάσσομαι γὰρ αὐτῷ, καὶ παντὶ αἱρετικῷ δόγματι· καὶ πιστεύω εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν ὀρθοτομησάντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας:- καὶ ἀποκρίνεται πρὸς ἕκαστα ὁ μετερχόμενος. καὶ λοιπὸν ἐρωτᾷ αὐτὸν τοῦτον ὁ ἱερεὺς, Πιστεύεις εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα;- καὶ ἀποκρίνεται, Πιστεύω:- καὶ ἐπικλίναντος τοῦ προσερχομένου τὴν κεφαλὴν,

ποιεῖ

ποιεῖ ὁ ἱερεὺς εὐχὴν, λέγων οὕτως· Ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὁ βουλόμενος πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, πρόσδεξαι τὸν δοῦλόν σου τόνδε, τὸν μόλις ἀνανήψαντα ἐκ τῆς πλάνης, καὶ ἐπιποθήσαντα εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν τῆς ἀληθείας. σὺ γὰρ εἶπας κύριε, Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν· καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι· καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν:- ποίμανον τοίνυν αὐτὸν ἐν τῇ δόξῃ σου εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἁγίων σου ἐνδόξων ἀποστόλων· καὶ καταξίωσον αὐτὸν τῆς σφραγῖδος τοῦ ἁγίου μύρου, καὶ τῆς μεταλήψεως τοῦ τιμίου σου αἵματος· καὶ ἀνάδειξον αὐτὸν τέλειον δοῦλόν σου· ἵνα τῇ ποίμνῃ σου συγκαταριθμηθῇ καὶ αὐτὸς, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον τῆς μεγαλωσύνης σου:- Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς [αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν] καὶ χρίει αὐτὸν τῷ μύρῳ, καθὰ καὶ τοὺς νεοφωτίστους, τὴν αὐτὴν ἐπίρρησιν καὶ ἐπ' αὐτῷ ποιούμενος:- καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν εὔχεται, λέγων οὕτως· Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ καταξιώσας τέλειον ἀναδεῖξαι τὸν δοῦλόν σου τόνδε, διὰ τῆς εἰς σὲ ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τῆς σφραγῖδος τοῦ μύρου τοῦ ἁγίου σου· σὺ δέσποτα τῶν ἁπάντων, τὴν εἰς σὲ πίστιν ἀληθῆ ἐν αὐτῷ διατήρησον, αὔξων αὐτὸν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ πᾶσι τοῖς παρὰ σοῦ χαρίσμασι κατακοσμῶν:- εἶθ' οὕτως κοινωνεῖ, καὶ λαμβάνει παραγγελίαν ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις ἐκείναις κρέα μὴ φαγεῖν, μηδὲ νίψασθαι τὴν ὄψιν· ἀλλὰ, καθὼς οἱ βαπτιζόμενοι, οὕτω διατελεῖν· καὶ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀπολύεται:- *Id eſt; Primo tamen oportet eos, cum ad rectam fidem adducendi ſunt, ieiunare dies decem aut quindecim; & vacare precibus, mane ac veſperi, diſcentes pſalmos, tamquam catechumenos; ac tum demum dignos haberi orthodoxa fide. Statuit autem vnumquemlibet eorum Sacerdos ante ſanctam piſcinam, & dicit ei hac:* Dic, Anathema illi N. & dogmatibus eius, & illis qui eum approbant, & idem cum eo ſentiunt: renuncio enim illi, & omni hæretico dogmati; & credo in ſanctam coeſſentialemque Trinitatem, ſecundum expoſitionem ſanctorum Patrum qui recte nobis ſecuerunt verbum veritatis. *Et ad ſingula reſpondet is qui accedit. Deinde illum ipſum interrogat Sacerdos,* Credis in ſanctam coeſſentialemque Trinitatem? *& reſpondet,* Credo. *Tum eo qui accedit, caput inclinante, Sacerdos preces facit, in hæc*

verba: Deus Seruator noſter, qui vis omnes homines ſeruari, & ad veritatis cognitionem venire, accepta iſtunc ſeruum tuum, qui vix tandem ex errore reſipuit, & ad veritatis cognitionem venire deſiderauit. Tu enim dixiſti Domine, *Et alias oues habeo quæ non ſunt ex caula iſtac: etiam illas me adducere oportet: vocemque meam audient: & fiet vnus grex, vnus paſtor:-* Paſce igitur eum in gloria tua ad cognitionem veritatis, ſecundum expoſitionem ſanctorum glorioſorumque Apoſtolorum tuorum: & dignare eum ſignaculo ſancti vnguenti, ſumptioneque pretioſi ſanguinis tui: & redde ipſum perfectum ſeruum tuum, vt & ipſe gregi tuo adnumeretur, ad gloriam laudemque maieſtatis tuæ. Quia tuum eſt regnum & potentia & gloria, Patris, Filii, & Spiritus ſancti, nunc & ſemper, & in omnia ſecula. Amen. *Et vngit eum vnguento, quemadmodum & recens illuminatos [id eſt, baptizatos:] & eandem etiam ſuper ipſo addit verborũ formulam. Poſt hæc rurſum precatur, in hæc verba:* Domine Deus noſter, qui dignatus es perfectum reddere iſtunc ſeruum tuum, per orthodoxam in te fidem, & ſignaculum vnguenti Sancti tui: tu domine omnium, veram in te fidem in eo conſerua, augens eum in iuſtitia, & omnibus eum gratiæ tuæ dotibus exornans. *Atque ita deinde communicat, & præceptum accipit, ne ſeptem illis diebus carnes comedat, nec faciem lauet, ſed quemadmodum ii qui baptizantur, ita perſeueret: & die octaua ſe abluit.* In eandem ſententiam quædam leguntur etiam in ſupradictis Conſtitutionibus Apoſtolorum nomine vulgatis, 113, b. nam & ibi epiſcopis & preſbyteris hoc baptizandi præceprum datur, χρίσεις δὲ πρῶτον ἐλαίῳ ἁγίῳ· ἔπειτα βαπτίσεις ὕδατι· καὶ τελευταῖον σφραγίσεις μύρῳ· ἵνα τὸ μὲν χρίσμα, μετοχὴ ᾖ τοῦ ἁγίου πνεύματος· τὸ δὲ ὕδωρ, σύμβολον τοῦ θανάτου· τὸ δὲ μύρον, σφραγὶς τῶν συνθηκῶν. εἰ δὲ μήτε ἔλαιον ᾖ, μήτε μύρον, ἀρκεῖ ὕδωρ καὶ πρὸς χρίσιν καὶ πρὸς σφραγίδα, καὶ πρὸς ὁμολογίαν τοῦ ἀποθανόντος, ἤτοι συναποθνήσκοντος. πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος, νηστευσάτω ὁ βαπτιζόμενος. καὶ γὰρ καὶ ὁ κύριος πρῶτον βαπτισθεὶς ὑπὸ Ἰωάννου, καὶ εἰς τὴν ἔρημον αὐλισθεὶς, μετέπειτα ἐνήστευσεν. id eſt, *Primum vero vnges oleo ſancto: deinde baptizabis*

aqua

aqua: & poſtremo ſignabis vnguento: vt olei quidem inunctio, ſit participatio Spiritus ſancti: aqua vero, ſignum mortis: at vnguentum, ſignaculum fœderis. Si vero nec oleum nec vnguentum ſuppetat, aqua ſufficit & ad inunctionem & ad obſignationem confeſſionemque mortis, mortis inquam [a Chriſto iam] obitæ, & nobis cum [eodem] obeundæ. Ante Baptiſmum vero ieiunet is qui baptizandus venit. nam & Dominus primum a Ioanne baptizatus atque in deſertum ſubductus, poſtea ieiunauit. Inſtitutionis huius ratio redditur etiam in Quæſtionibus & Reſponſionibus ad Orthodoxos, Iuſtini nomen præferentibus, cap. 137. in Apologia tamen Iuſtini, ſimplicior baptiſmi expoſitio eſt, absque vlla olei vnguentique mentione, 73, 33. myſtice Paulus 2 Corinth. 1, ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, Θεός· ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. de quo τῆς σφραγῖδος myſterio & Clemens noſter 249, 13: apud quem etiam aurium obſignatio per ignem facta, 346, 49. Diabolū quoque in ſuis myſteriis hos ritus imitatum eſſe, ſcribit Tertullianus libro De præſcriptionibus hæreticorum, vbi de diabolo inter alia dicit, *Tinguit & ipſe quosdam vtiq; credentes & fideles ſuos; & ſic adhuc initiat Mithra: ſignat illic in fronte milites ſuos. celebrat & panis oblationem, & imaginem reſurrectionis inducit.* V. 20, qui Απουπίκερ & Κουβίκερ hîc dicitur, is (opinor) eſt, qui ſupra 58, 5, & in Ioannis Siculi Chronico mſ. Βουβάρχας: infra Αβουβάχαρος 101, 3: (itemq; 92, 9: 96, 5, 26: 100, 3, 20: necnon in Cedreni Annalibus paſſim, vti & in Conſtantini Thematibus a Bonauentura Vulcanio editis, 29, 22) & Βουβίκερ 97, 5, 24: 101, 4, 21: primus nempe Moamethi ſucceſſor: vt Οὔμαρ qui ſequitur, tertius a Moametho princeps ſtatuitur 102, 15. vnde & 101, 22, pro ὁ Ἄμαρος legendum videatur Οὔμαρος ſeu Οὔμαρος. Sed in ſequentium ſerie diſſentit Theophanes: quippe apud quem Vmari ſucceſſor eſt Οὐθμάν: Vthmani, Μαυίας: Mauiæ, Ἰζίδ, filius eius: Izidi, Αβδλλᾶς, filius Zuber: Abdelæ, Μαρούας: poſt quem Αβιμέλεχ, & deinceps alii. ita vt Talchar & Apupacres ex ſymmy-

 ſtarum,

ſtarum, non ex ſucceſſorum numero eſſe videri queant: quod & de Zeite ac Saite ſentire liceat; cum eorum mentio in principatus ſucceſſoribus non inueniatur. V. 21, τὸν Παδούκην incertum eſt ſit ne gentile, an cognomen quodpiam.

P. 78, v. 14, reſpicere videtur ad azoaram 62, in qua eſt, *De fructibus omnimodis vobis datis, optimoq; victu comedite, atq; bibite:* & mox, *Super veſtium ſtramenta formoſiſſima pro modo veſtro ducumbite, ducturi virgines decentiſſimas, cum oculis immenſis atque pudibundis, nuſquam niſi tantum ad maritos ſuos flectendis.* & rurſum, *Illis fructus & carnes pro ſui voti modo multiplicaturi.* De ſequentibus fontibus, azoara 86, *Ex vaſe camphora condito, & ex aperto fonte homines Dei potabunt.* Et paulo poſt, *ibidem cum vaſis vitreis & argenteis optima compoſitionis, illis potus, velut Zinziber ſaporifer, ex fonte Zelzebil adminiſtrabitur.* V. 20, congruentius τεσσαρακονταπήχεα, vel contracte τεσσαρακονταπήχη: vt non ad homines ſed ad membra eorum referatur. ſic enim & præcedentium & ſequentium aptior erit cohærentia. Ibidem mox in mſ. eſt συνθυσιαζόντων, nihil ad rem. V. 24, pro Τζάφα ſupra eſt Τζιτζαφά, 14, 18. V. 26, de prophetis iſtis & apoſtolis, ſupra 45, 25.

P. 81, v. 3, poſt χαφῆς deſideratur προσφέρεται, aut aliud huiusmodi verbum. V. 20, plenius ſupra 34, 3, 9.

P. 82, v. 14, de Chriſti negatione ſupra quoque 5, 10: 61, 15. V. 24, pro futuro ἐλεύσεται requiritur præteritum ἐληλύθεται aut ἐλεύεται, vt ſupra 29, 1. V. 27, poſt προσπέσωσι ſubaudiendum ἵνα, vel ſimilis particula.

P. 85, v. 3, in archetypo eſt ſpatium vacuũ, duodecim circiter litterarũ capax. narratio eadẽ ſupra 14, 15, 20. V. 20, de Lucifero & Venere ſupra 1, 7: 70, 5. V. 26, ἀρνηταὶ Chriſtianos appellare videtur, vel ob Petri negationẽ, vel ob negationẽ Chriſti ſupra 5, 10: 61, 15: 82, 14. at κοινωνηταὶ & ἑταιριασταὶς, quod Chriſtum Deo communionis ſocium credunt 41, 22: 61, 16: 82, 20: partim etiam quod ſanctorum & inter ſe, & cum Chriſto capite ſuo, communionem profitentur.

P. 86, v. 3, de purificatione per humum, ſupra 29, 9: De fictura hominis, v. 7, ſupra 30, 25. V. 8, belle huc faciunt quæ

Digitized by Google

quæ a Niceta Choniate narrantur de Manuele Comneno Imperatore Conſtantinopolitano, & Theodoſio patriarcha, inſignioribusque ſacerdotii proceribus, 108, 21, ἔγκειται τῷ κατηχητικῷ πυκτίῳ μεθ' ἑτέρων ἀφορισμῶν καὶ τὸ ἀνάθεμα τῷ θεῷ τοῦ Μωάμετ· περὶ οὗ λέγει ὡς οὔτε ἐγέννησεν οὔτε ἐγεννήθη, καὶ ὅτι ὁλόσφυρός ἐστι. τὸν τοιοῦτον τοίνυν ἀναθεματισμὸν ἀπαλεῖψαι τῶν ὅλων κατηχητηρίων βίβλων προὔθετο, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ πυκτίδος ἀρξάμενος. καὶ ἡ πρόφασις ὡς μάλα εὐπρόσωπος. ἔφασκε γὰρ ὡς εἰς σκάνδαλον πρόκειται τῶν μετατιθεμένων Ἀγαρηνῶν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς θεοσεβῆ πίστιν, τὸ βλασφημεῖσθαι ὅλως θεόν. οὐκοῦν μετάκλητον τίθησι τὸν μέγιστον Θεοδόσιον, ὃς διεῖπε καὶ ἐκόσμει τηνικαῦτα θρόνον τὸν πρώτιστον, καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐνδημούντων ἀρχιερέων τοὺς λόγῳ καὶ ἀρετῇ διαπρέποντας· καὶ κοινοῦται τούτοις τὸ σκέμμα μετ' ὀγκηρῶν προεισοδίων τῆς ὑποθέσεως. ἀνανεύοντας δὲ πάντας εὗρεν, καὶ μηδ' ἀκριβῶς παραδεχομένους ὡσεὶ τὰ εἰσηγούμενα, ὡς ἀπόφημα, καὶ τῆς εἰς θεὸν ἀληθεστάτης δόξης ἀπάγοντα· ἐξηγουμένους δὲ θεοφιλῶς τὸ εἰς σκάνδαλον δῆθεν καὶ πρόσκομμα κείμενον· καὶ διασαφοῦντας μὴ ὅλως θεὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς ποιητὴν καθυποβάλλεσθαι ἀναθέματι, ἀλλὰ τὸν παρὰ τοῦ λήρου καὶ δαιμονιώδει Μωάμετ ἀναπλαττόμενον ὁλόσφυρον θεόν, καὶ μήτε γεννηθέντα μήτε γεννήσαντα. παρὰ Χριστιανοῖς μὲν γὰρ δοξάζεσθαι πατέρα θεόν· αὐτὰ δὲ τὰ ἀπόβλητα τοῦ Μωάμετ ληρήματα, τοῦτο ἀπαγορεύειν ὅλως· καὶ ἄλλως δὲ μὴ συνιέναι ἀκριβῶς ὁποῖόν τί ἐστι τὸ ὁλόσφυρον. id eſt, Hieronymo Volſio interprete; *Exſtat inter ceteras catechetica tabula ſanctiones, anathema in Moameti deum; quem nec genuiſſe, nec genitum, ſed holoſpyron eſſe affirmat. Id anathema ex omnibus catecheticis libellis aboleri voluit, ab ipſa magna eccleſia tabula auſpicatus; idq; ratione probabili ſcilicet. Aiebat enim blaſphemiis in Deum qualibuscumq; offendi Agarenos, qui ad piam noſtram religionem deſiterent. Proinde accerſito maximo Theodoſio, qui tunc principem ſedem curabat atque ornabat, & primariis ſacerdotibus qui tum in vrbe erant, eloquentia & virtute praſtantes, quaſtionem cum tumido exordio proponit. Sed omnes refragabantur, nec vllo modo illa admittebant, vt abſurda & a vera de Deo ſententia abducentia: atq; anathema illud offenſionis ſcilicet plenum, pie explicabant. nec enim Deum cæli & terra conditorem vllo modo*

 anathe-

anathemate notari; ſed holoſphyron illum Deum, quem delirus & furioſus Moametus nec genitum nec gignentem confingeret. nam apud Chriſtianos Deum Patrem celebrari; quod deteſtandis Moameti nugamentis plane prohibeatur. deinde ſe non ſatis intelligere quid ſit illud holoſphyron. vbi etiam nota libellum hunc appellari κατηχητικὸν πυκτίον, ſeu κατηχητήριον βίβλον, nempe Catecheſin eorum qui a Saraceniſmo ad Chriſtianam fidem ſeſe aggregant. eundemque ſuperioribus duobus tempore non inferiorem, ſed æqualem aut etiam antiquiorem eſſe. quippe quod Euthymii Panoplia ſub Alexio Comneno ſcripta ſit; hæc vero Catecheſis, etiam Manuelis Comneni temporibus in vſu fuerit: quadraginta circiter annis poſt Alexium, vt patet ex Conſtantinopolitanorum Imperatorum catalogo, editionis noſtræ 897, 29. ceterum Imperator in eo ſacri ordinis reſponſo non acquieuit, ſed ſuapte auctoritate codicillum edidit, in quo ſuperiores Imperatores atque Antiſtites taxauit, vt qui minus conſiderate permiſiſſent verum Deum anathemati ſubiici; vt fuſius ibidem Nicetas refert. V. 19, mallet forte aliquis θεοῦ τῶν Χριστιανῶν: ſed locutio illa, θεοῦ τοῦ Χριστοῦ, repetitur in archetypo noſtro etiam aliquanto poſt, folio 105, in catecheſi eorũ qui a Iudaiſmo ad Chriſtianam fidẽ ſeſe conferunt; vbi & ſequentia eiſdem verbis exſtant.

P. 89, v. 7, in prędicta illa Iudęorum catecheſi & Iudaiſmi anathematizatione, eodem folio 105, altera facie, auerſa ſcilicet, breuius eſt, καὶ τὴν κατὰ σάρκα τοῦτον τεκοῦσαν ἁγίαν παρθένον Μαρίαν, καὶ μείνασαν μετὰ τόκον παρθένον, *Et ſanctam virginem Mariam, quæ hunc ſecundum carnem peperit, & poſt partũ virgo manſit.* V. 14, annotanda hic illa Chryſoſtomi de ſacræ cœnæ myſterio; ὁ τὴν τράπεζαν διακοσμήσας ἐκείνην, οὗτος καὶ ταύτην διακοσμεῖ νῦν. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ποιῶν τὰ προκείμενα γενέσθαι σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· ἀλλ' αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν Χριστός. σχῆμα πληρῶν ἕστηκεν ὁ ἱερεὺς τὰ ῥήματα φθεγγόμενος· ἡ δὲ δύναμις καὶ ἡ χάρις, τοῦ θεοῦ ἐστι. Τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, φησί. τοῦτο τὸ ῥῆμα, μεταρρυθμίζει τὰ προκείμενα. καὶ καθάπερ ἡ φωνὴ ἐκείνη ἡ λέγουσα, Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν:- ἐρρέθη μὲν ἅπαξ, γίνεται δὲ ἔργον κατὰ χρόνον, δυναμοῦσα τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν πρὸς παιδοποιΐαν·

οὕτω

οὕτω καὶ ἡ φωνὴ αὕτη, ἅπαξ λεχθεῖσα, καθ' ἑκάστῃ τραπέζῃ (ſeu καθ' ἑκάστην τράπεζαν, aut, παρ' ἑκάστῃ τραπέζῃ) ταῖς ἐκκλησί-αις, ἐξ ἐκείνου μέχρι σήμερον, καὶ μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας, τὴν θυ-σίαν ἀπηρτισμένην ἐργάζεται).id eſt, *Is qui illam* (nempe in qua cum Apoſtolis cœnā peregit Chriſtus) *menſam adornauit, is etiā hanc nūc adornat. nec enim homo eſt qui appoſita illa* [panem & vinū] *corpus & ſanguinē Chriſti fieri faciat; ſed ille ipſe qui pro nobis crucifixus eſt Chriſtus. Sacerdos cū ver-ba illa pronunciat, geſtum* [dumtaxat] *ibi ſtans implet: at fa-cultas & gratia, Dei eſt. Hoc eſt corpus meum; inquit. id ver-bum, transfigurat appoſita illa. Et quemadmodum vox illa, qua dicebat, Creſcite ac multiplicamini, & implete terram: ſemel quidem dicta eſt, ſed per temporum vices opus redditur.* (ſeu in effectum perducitur) *natura noſtra ad ſobolis pro-creationem vires addens: ſic etiam hæc vox, ſemel enunciata, apud vnamquamq; menſam in eccleſiis, ex eo tempore vſque in hodiernum diem, atq; adeo vſque ad reditum eius, inte-grum conſummatumq; reddit illud ſacrificium.* Quo pene modo & Epiphanius 463, 23, in ſermone de pane myſtico & aqua myſtica, καὶ βρῶσις μὲν ὁ ἄρτος· ἡ δὲ δύναμις, ἐν αὐτῷ (nempe τῷ Χριστῷ) εἰς ζωογόνησιν. i. *ac panis quidem, comedi-tur: at vis & facultas panis, in Chriſto eſt, ad viuificationem.* Quale vero ſacrificium, quale epulum intelligat Chryſoſto-mus, ipſe mox indicat. exhortationi enim iſti, μηδεὶς τοίνυν ἔστω Ἰούδας ἐκεῖ, μηδεὶς ἰὸν ἔχων πονηρίας, ſubiicit hæc: τροφὴ γάρ ἐστι πνευματικὴ ἡ θυσία· καὶ καθάπερ ἡ σωματικὴ τροφὴ, ὅταν εἰς γαστέρα χυμοὺς ἔχουσαν πονηροὺς ἐμπίπτῃ, πλέον ἐπιτείνει τὴν ἀρρωστίαν, οὐ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς γαστρός· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν μυστηρίων τῶν πνευματικῶν εἴωθε. id eſt, *Nullus igitur iſtic Iudas eſto, nullus improbitatis vene-num in ſe habens. ſpirituale namq; alimentum eſt iſtud ſacrifi-cium. Et quemadmodum corporale alimentum, cum in ven-trem prauos ſuccos habentem inciderit, inualetudinem magis intendit, non ſua natura, ſed propter ventris imbecillitatem: ſic etiam in ſpiritualibus ſacramentis fieri conſueuit.* Audiamus & Iuſtinū. is in Apologetico ſecundo, 76, 49, οὐ γὰρ, inquit, ὡς κοινὸν ἄρτον, οὐδὲ κοινὸν πόμα, ταῦτα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὃν τρό-πον διὰ λόγου θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν,

καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔσχεν· οὕτω καὶ τὴν δι' εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαριστηθεῖσαν τροφήν, ἐξ ἧς αἷμα καὶ σάρκες κατὰ μεταβολὴν τρέφονται ἡμῶν, ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι. id eſt, *Nec enim vt communem panem communemque potum hæc ſumimus: ſed quemadmodum per Verbum Dei caro factus Ieſus Chriſtus ſeruator noſter, & carnem & ſanguinem pro noſtra ſalute habuit: ita & per precationem verbi ab eo prolati, gratiarum actione conſecratum alimentum, ex quo per mutationem ſanguis & carnes noſtræ aluntur, iſtius incarnati Ieſu carnem ac ſanguinem eſſe edocti ſumus.* In Conſtitutionibus Apoſtolorum nomine vulgatis, 114, b, ἔτι εὐχαριστοῦμεν ὑπὲρ τοῦ τιμίου αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐκχυθέντος ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τοῦ τιμίου σώματος· οὗ καὶ ἀντίτυπα ταῦτα ἐπιτελοῦμεν, αὐτοῦ διαταξαμένου ἡμῖν καταγγέλλειν τὸν αὐτοῦ θάνατον. id eſt, *Præterea gratias agimus pro pretioſo ſanguine Ieſu Chriſti qui pro nobis effuſus eſt, & pro ſancto ipſius corpore: cuius etiam figuram ac ſignum hoc myſterium peragimus, ſicut ipſe nobis mandauit vt mortem ſuam annunciaremus.* Et in canone apud Ambroſium lib. 4 De ſacramentis, cap. 5, *Fac nobis hanc oblationem rationabilem, acceptabilem; quod eſt figura corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Sed & noſtra hæc catecheſis v. 27, pulchre νοητὴν εἶναι κάθαρσιν τὸ ἅγιον βάπτισμα, declarat. Et quemadmodum hęc catecheſis myſticum alimentum percipi ait ab iis qui ἐν τελείᾳ πίστει αὐτῶν μετέχουσιν: ita Iuſtinus proxime ante locum citatum, 76, 45, de ſacra euchariſtia; ἧς οὐδενὶ ἄλλῳ μεταχεῖν ἐξόν ἐστιν, ἢ τῷ πιστεύοντι ἀληθῆ εἶναι τὰ δεδιδαγμένα ὑφ' ἡμῶν, καὶ λουσαμένῳ τὸ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ἀναγέννησιν λουτρὸν, καὶ οὕτως βιοῦντι ὡς ὁ Χριστὸς παρέδωκεν. id eſt, *quā participare nulli alii licitum eſt, quam ei qui credit vera eſſe quæ a nobis docentur, quiq; lauacro quo ad remiſſionem peccatorum & in regenerationem lauari ſolemus, ablutus fuerit, atq; ita viuit vti Chriſtus tradidit.* Ceterum vt noſtra hæc catecheſis v. 14, μυστικῶς ἱερουργούμενον ἄρτον καὶ οἶνον, ita Paulus epiſt. ad Rom. cap. 15, myſtice item, εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

P. 90, v. 6, in ſeptimo etiam concilio œcumenico damnantur qui τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὄψιν ἀφέλοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας: & πάντα τὰ ψευδοσυγγράμματα τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γενόμενα, deferri iubentur in epiſcopium Conſtantinopolitanum. De quibus quę Gregorii Papæ fuerit ſententia, declarant hæc eius verba, Epiſtolarum lib. 7, cap. 109, ad Serenum epiſcopum Maſſilienſem; *Præterea indico dudum ad nos perueniſſe, quod fraternitas veſtra quoſdam imaginum adoratores aſpiciens, easdem eccleſiæ imagines confregit atque proiecit. Et quidem zelum vos, ne quid manufactum adorari poſſit, habuiſſe laudauimus: ſed frangere easdem imagines non debuiſſe iudicamus. Idcirco enim pictura in eccleſiis adhibetur, vt hi qui litteras neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illas ſeruare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit, quatenus & litterarum neſcii haberent unde ſcientiam hiſtoriæ colligerent, & populus in pictura adoratione minime peccaret.* Regum quarto libro, c. 18, Ezechias dicitur feciſſe τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου: & mox ſubiicitur, καὶ αὐτὸς ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ, καὶ συνέτριψε πάσας τὰς στήλας, καὶ ἐξωλόθρευσε τὰ ἄλση, καὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, ὃν ἐποίησε Μωυσῆς, ὅτι ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ. id eſt, vt vetus interpres vertit, *Ipſe diſſipauit excelſa, & contriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confregitque ſerpentem æneum quem fecerat Moyſes; ſiquidem vſque ad illud tempus filii Iſrael adolebant ei incenſum.* Theodorus Ancyrę epiſcopus, Sanctorum formas ac ſpecies e materialibus coloribus formare, non tam decorum cenſuit, quam virtutes eorum quæ per ſcripta ſunt traditæ, ceu viuas quaſdam imagines, repræſentare: quippe ex quibus ad ſimilium imitationem ac zelum peruenire poſſimus. Clemens Alexandrinus, 15.37, ἡμῖν δὲ, οὐχ ὕλης αἰσθητῆς αἰσθητὸν, νοητὸν δὲ τὸ ἄγαλμά ἐστιν, ὁ θεός, ὁ μόνος ὄντως θεός. id eſt, *Nobis verò non è ſenſili materia ſenſile, ſed intelligibile ſimulacrum eſt, Deus, Deus inquam ille qui ſolus vere Deus eſt.* & Paulus epiſt. ad Roman. cap. 14 ex Eſaiæ 45, ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. quamobrem Apocalypſeως 22, itemq; 19, cum Ioannes ante pedes angeli futura ſibi præmonſtrantis procideret,

cideret, atque adorare vellet, angelus vetuit, his verbis, Ὅρα μή· σύνδουλός σου γάρ εἰμι, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου. τῷ Θεῷ προσκύνησον. id eſt, *Vide ne feceris: conſeruus enim tuus ſum; & fratrum tuorum prophetarum, & eorum qui ſeruant verba prophetiæ libri huius. Deum adora.* Sic Epiphanius Panarii lib. 3, titulo Aduerſus Antidicomarianitas, 445, 22, reprehendens Mariæ deiperæ cultum in Arabia, πέρα τοῦ δέοντος, inquit, οὐ χρὴ τιμᾷν τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ τιμᾷν τὸν αὐτῶν δεσπότην. παυσάσθω τοίνυν ἡ πλάνη τῶν πεπλανημένων. οὔτε γὰρ θεὸς ἡ Μαρία, οὔτε ἀπ' οὐρανοῦ ἔχουσα τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐκ συλλήψεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός. id eſt, *Vltra debitum ſanctos honorare non oportet, ſed Dominum eorum honorare. ceſſet igitur error errantium. nec enim Deus eſt Maria; nec e cœlo corpus habet, ſed e cõceptione viri & mulieris.* Et rurſum ſequenti titulo Aduerſus Collyridianos, 449, 13, ἐν τιμῇ ἔστω Μαρία· ὁ δὲ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα, προσκυνείσθω· τὴν Μαρίαν μηδεὶς προσκυνείτω. οὐ λέγω γυναικί, ἀλλ' οὐδὲ ἀνδρί, Θεῷ προστέτακται τὸ μυστήριον. οὔτε ἄγγελοι χωροῦσι δοξολογίαν τοιαύτην. i. *In honore ſit Maria: at Pater & Filius & Spiritus ſanctus, adoretur: Mariã nemo adoret. Non dico mulieri, immo ne viro quidẽ, ſed Deo dicatũ hoc myſterium. neq; Angeli talis glorificationis ſunt capaces.* Et mox v. 20, καὶ εἰ καλλίστη ἡ Μαρία, καὶ ἁγία, καὶ τετιμημένη· ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ προσκυνεῖσθαι. id eſt, *Et licet pulcherrima ſit Maria, & ſancta atq; honorata; at non tamen in id vt adoretur.* Et ſeq. pag. v. 3, in concluſione, ἀρκείσθω τὰ εἰρημένα ἡμῖν· ἡ Μαρία, ἐν τιμῇ· ὁ κύριος, προσκυνείσθω. id eſt, *ſufficiant quæ a nobis dicta ſunt: Maria in honore ſit: at Dominus adoretur.* V. 19, ἀνάθεμα & κατάθεμα quid differant, declarant Quæſtiones & Reſponſiones ad Orthodoxos Iuſtini nomine vulgatæ, his verbis, 366, 7: ἀνάθεμα λέγεται τὸ ἀνακείμενον καὶ ἀφωρισμένον θεῷ, καὶ εἰς κοινὴν χρῆσιν μηκέτι λαμβανόμενον· ἢ τὸ ἀπηλλοτριωμένον θεοῦ, διὰ κακίαν. κατάθεμα δέ ἐστι τὸ συνθέσθαι τοῖς ἀναθεματίζουσι. ita vt ἀνάθεμα hic ſit *deuotio ſeu exſecratio*: κατάθεμα vero, *exſecrationis iſtius approbatio cũ aſſenſionis quodã ſuffragio.*

P. 93, v. 1, addere hic placuit quæ in Theophanis Chronologia de Moamedicæ ſectæ origine præcipuisq; dogmatibus

tibus leguntur; quia ſuperiorem hiſtoriolam de Saracenorum principe Moamede, partim confirmant, partim illuſtrant,& alicubi etiam ſupplent; præſertim cum auctor hic nondũ typis ſit vulgatus. quamobrem eadem & Latine ex vetere interprete Anaſtaſio bibliothecario,e regione apponere libuit: vtraq; fideliter e mſſ. Palatinæ bibliothecæ codicibus deprompta. Inſtitutum ergo curſum vt perſequar, & Theophanem cum Cedreno potiſſimum,Anaſtaſium cum Theophane, e quo ſua deſumpſit, vt conferam, incluſa καὶ v.9, a Cedreno abeſt; minus recte. Ibid. mox Ced. προεχειρισάμενος Ἀβουβάχαρ τὸν συγγενῆ αὐτοῦ: de quo ſupra quoque ad 77,20. V.10,omiſſum eſt cõmation, vt & ipſa ſententia & Anaſtaſii verſio arguit. Anaſtaſii exemplar habuiſſe videtur, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ χρόνῳ (vt inf. 97,18,27) ἦλθεν ἀκοὴ αὐτοῦ, ἐ πάντες διεφοβήθησαν, vt ſignificet, cũ fama percrebuiſſet Moamedem morientem Saracenis ſucceſſorẽ pro ſe deſignaſſe Abubacharum cognatum ſuum, omnes metuiſſe: quippe qui ſectam iſtam ac tyrannidem cum auctore ſuo intermorituram ſperauerant. V.13. Cedr. τινὰς προύχοντας αὐτῶν, *quosdã inter ipſos præ ceteris eminentes.* noſtri mſ. lectionẽ ſecutus eſt etiã Anaſtaſ. V. 16, annotata in mſ. etiã altera lectio, τῷ ἀριθμῷ, dat. caſu. V.19, in diſtinctione conſentiũt mſ. ſed verior fortaſſe lectio, καὶ ἀφῆσαι αὐτῶν τὴν θρησκείαν δειλιῶντες: itẽq; in Anaſtaſii verſione, *& religionẽ eorũ dimittere formidantes*- vt ſignificet Iudęos illos perplexos, ne plane a ſua religione deficerent, ei nefaria quædam dogmata contra Chriſtianos ſuggeſſiſſe. Iam vt & cetera Anaſtaſii paucis attingã, v.7, *qui & Arabum*; Græco more, τῶν καὶ Ἀῤῥάβων, ſ. λεγομένων, i. *qui & Arabes nominãtur.* V.13, incluſum *eorũ*, ab alia manu additũ eſt mſ. codici, vti & *reor* v.24. V. antepenult. melius *dicitur*. in Gr. enim eſt ἀναγορεύει). Seq. v. mſ. *Mudarum*: & mox *Mundarus*, cum alterius quoq; ſcripturæ veſtigio, *Muidarus*. in ceteris mſ. veſtigia ſecuti ſumus, licet a Gr. non parum diſcrepantia. apud Cedr. eſt, Μούδαρον καὶ Ῥαβίαν: & mox, ὁ δὲ Μούδαρος, τίκτει Κούσαρον καὶ Καΐτον, καὶ Θεμίνην καὶ Ἄσαδον. viſe & 55,23.

P. 94, v.5, Cedr. breuius, Ὁμηρῖται, οἱ καὶ ἔμποροι, omiſſis ſequentibus. V. 12, in mſ. eſt & alia lectio, ὑπεδέξατο τὴν

γυναῖκα

V. 23, Anaſtaſii exemplar habuiſſe videtur plenius, ὃς ἐπιστρατεύσας τῇ Ἀραβίᾳ, παρέλαβε Βόστραν. V.24, Cedr. καὶ ἦλθε μέχρι τοῦ Γαβιθᾶ. vbi etiam nota β pro μ, vt Anaſtaſius quoque, *vsq; Gabetha*. In Anaſtaſii verſione, v.5, in *Ra*, omiſſa eſt princeps littera, vt ſupra 92,29, in *Rhabia*. Ἥραν enim cum Theophane habet & Cedr.353,29. *almus* v. 19 quid ſibi velit nondum intelligo.

P.102, v.3, Cedr. εἰς Ἔμεσαν: itemque paulo poſt, v.11, atque ita etiam Anaſtaſius. V.6, idem Cedr. εἰς τὸν Βαρδανήσιον. V.12, idem accuſ caſu, ἔχοντα: Anaſtaſ. & numero & caſu diuerſo Βαάνης δὲ-- καὶ Θεόδωρος σακελλάριος, ἔχοντες στρατὸν χιλ. V.17, Anaſtaſius videtur legiſſe genit. caſu, τῆς Ἀραβίας. alioqui ante vel poſt τὴν Ἀραβίαν inſerendum fuerit καταλιπόντες, aut ſimile quodpiam participium. Cedr. habet, ἐπεστρατεύκασιν οἱ Σαρακηνοὶ μετὰ πλήθους Ἀράβων. vt ſit, *Saraceni cum Arabum multitudine aciem direxerunt contra partes Damaſci*. V.21, ſenſus eſt, πολὺ πλῆθος εἶναι, vt indicat Anaſtaſii verſio. In eadem Anaſtaſii verſione, v. 7, neſcio an auctor ſcripſerit, *latebras fodit*. V.24, videtur in Gr. legiſſe συμβουλῆς. nam συμβολῆς γενομένης ſonat *conflictu facto*, ſeu *conſertis manibus*, *prœlio inito*. Seq. v. pro *Loi* Gr. hab. Ἰουλίου. Suidas λῶον Macedonum lingua Auguſtum menſem dici tradit. *Bahanes* & *Bahanis*, *Bahane* & *Bahani* variante flexione habet etiam mſ. in quo & conſtanter *ſaccellarius* gemino *cc*, vti & *mercennarius*.

P.105, v.3, incluſa, e Cedr. addita, itemq; ſeq. v. V.6, idem C. τοὺς στενωπούς: &, τοῦ Ἱερμουχθᾶ, vti & Anaſtaſ. apud quem rectius ſcribemus *Hiermuchtha*. Seq. v. Cedr. breuius, διεφθάρησαν αἱ μ' χιλιάδες.

Digitized by Google

IN SARACENICA INDEX VERBORVM ET PHRASEΩN NOTABILIORVM.

ἀββᾶς: viſe ψευδαββᾶς.
ἀδιάγνωστα πρόσωπα 45,22
ἀδιακελευσία 66,17
ἀθεΐας ἀνάπλεως 53,5
ἀληθοποιῆσαι 21,4,8:50,5.
ἀληθοποιηθῆναι 38,9
ἀμέτοχοι μυήσεως 65,19
ἀμηρέοι 98,3,14: ἀμηραῖοι Anaſtaſius 99,3,13: Cedr. ἀμηρεῦδες. εἰς ἀμηρεῦς 98,15. τῶν ἀμηρευόντων αὐτοῦ 102,4: Cedr. τῶν ἀμηρευῶν αὐτῶν.
ἀνάδοχος in baptiſmo 77,2
ἀνεπαισθήτως νοσοῦντες 73,1
ἀνθρωπολατρεία Neſtoriana 1,23: Pal.tert.& quart. ἀνθρωπολατρεία: diuiſe 58,21
ἀνυπόστατος & ἀνύποιστος αὐγή 45,15
ἀξιοπιστία 45,20
ἀπαραδέκτα τοῖς Χρ. 42,17
ἀπλούατζ, & ἀπλώματα 25,16:26,2
ἀποζυγή 26,1
ἀποκαραδοκουμένη ζωή 69,23
ἀποκεκρυμμένως λαλοῦσι 70,20: Cedr. ἐπικεκρυμμ.
ἀπόκρυφος διδασκαλία 81,12
ἀποσυνθηρεύσας 49,17
ἀποτασσόμενος αὐτοῖς, συντάσσομαι τῷ θεῷ 86,18
ἀποτύπωσις κεφαλῆς 14,14
ἀποτυφλώττειν ἐναργῶς 65,13
ἀπόφασις ſentent. 21,20
ἀρρητουργίαι ἀθέμιτοι 53,3
ἀσέβαστα δόγματα † 34,21
ἀστεροτοξίαι & ἀστροτοξίαι 49,11,16:50,18
ἀσωτεία 97,16
αὐτεξούσιος τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἢ ἀπωλείας 66,8
ἀφίλωμα † 25,19
ἀφῆσαι pro ἀφεῖναι 93,15,19
βαπτιστήριον, locꝰ in quo baptizantur Chriſtiani 74;15
βικάριος, vicarius 98,8
βόλισμα 25,24
βοσκηματώδεις ἄνθρωποι 69,14
βρύον ἰάσεσι 13,13: Pal.omn. ἰάσεις: & tert. βρύον.
γαλουχεῖν τὸ βρέφος 22,26
γανοῦσα, lætans 58,5
γεννικωτάτη φυλή, N.ad 54,18
γεννῆς pro γεννήσεως 41,23
ἐγγλυφίδος 14,14: Beur. ἐγγλυφίου.
γουῦδαι 30,2. Suid. Γοῦνδος, τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον γουνδίον. neſcio an Spiritꝰ pumilionū ſpecie hominib. miniſtrātes, *Henriculi* vulgo dicti.

χαι-

γραικίζειν, Grȩce loqui 77,1
γραφικαὶ ῥήσεις 57,12. γραφικά τινα ἐθηρᾶτο 94,16
δαιμονιζόμενος εἰ 49,1. δαιμονιώδεις φλυαρίαι 30,9
ἐδαμάσαμεν αὐτοὺς δαμάσει 21,20: Pal. tres δάμασιν.
τὰ δηλοποιηθέντα πρὸς σὲ 46,13
διαπρευσίως χρησμωδεῖ 66,6: mſ. διαπρεισίως: & alterũ διαπρεπσίως: illud, a διαπρεπίω: hoc, Ion. a διαπρεπέω.
διαρρήξαντα τ' ἀπάτης 62,25
διαπράξεις περὶ ψυχῶν 86,3
διαφαύσματα Not. ad 50,17
διδῶν pro διδοὺς 98,19
διότι, P. pr. δι' ὅτι 14,4
δισχισμένη γραφὴ † 25,8
δοκίτης ἀνὴρ 73,5:101,14
δρομικοὶ κύνες 26,17
δύσφραστα καὶ ἀνόητα 26,14
ἐγγάστριον ἄχθος 22,25
τὰ ἔθιμα αὐτῶν 85,15
εἴπας pro εἴπες Pal. 5,9
εἰστείνεσθαι, Not. ad 50,19
ἐκπυρώσεις Not. ad 49,19
ἐκφαντικὸν αὐτοῦ 10,14: Pal. ſec. & tert. ἐκφωνητικόν.
ἐκφόρια 62,13
ἐκψηφιζόμενος τ' χειρός. 65,12
ἐμπίπλασθαι 62,7: Io. Sic. & Cedr. ἐμπιπλᾶσθαι.
ἐνηχούμενος ἐκ δαίμονος 66,11
ἐνθέλγεσθαι πρὸς ὕθλους 65,8
ἐνυπόστατος 61,1
ἐξοπλίζειν, ad arma excitare 34,22
ἐξόριστος γενόμενος 2,5
ἐπεξουσίως μετέχει 62,6: Ced. μετ' ἐξουσίας.
τὴν ἐπικράτησιν τ' Ἀράβων 73,6:101,15: Cedr. ἐπικράτειαν.
ἐπιφανέντα ἀγγέλου 2,10:57,16: ἡ τοῦ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιφάνεια, apparitio in carne 90,7
ἐποζέσαι, olêre 42,15:62,14
ἐρανίσασθαι πανταχόθεν 58,18
ἐσχατόγηρων 13,7, etiam P. pr. at ceteri tres ἐσχατόγηρον.
ἐφίππους εἶναι Not. ad 30,18
ἐχθραίνειν: Not. ad 38,4
θεϊκῇ δυνάμει 89,18
θεοβράβευτος πίστις 65,2
θεοειδεῖς ἄγγελοι 90,9
ἡ θεομήτωρ 90,8
τὸ θεομίμητον αὐτοῦ 22,4
θεομύστης ἐξοχώτατος 65,25
θεοπαράδοτα λόγια 66,4
θεοπάροχοι λόγοι 65,8
θεόπεμπτος γραφή 9,11
θεόπνευστοι γραφαί 50,11
θεοσημεῖα & θεοσημίαι 6,3
διαθρυλλῆσαι 2, 23: Pal. qu. vno λ, vt & Etymol.
καβαλλάριοι 81,11: ἔφιπποι Not. ad 30,18
καιρὸς ἀπολογίας 6,13
κακεμφάτῳ γλώσσῃ 62,9: & Cedr. at Io. Sic. mſ. κακοφάτῳ, vt Heſych.
κακοπιστία exilio multata 2,5:57,20:94,23
κακόπλαστον ψεῦδος 10,25
καμηλεύειν 57,5:94,10
κατάθεμά μοι εἴη 90,19

κατα-

καταχτυπεῖν τὰς ἀκοάς 26,14
καταλαβεῖν, aduenire 102,20
καταπτερανῶς, Not.ad 17,18
κέρασμα ἐκ πηγῆς 78,18
κιόνια τῶν ἁγίων 54,15
κολυμβήθρα ſacra 74,17
κουράτιον, puer 98,8
κτέννειν & ἀποκτέννειν 97,10
κτηνωδία Saracenorum 62,27
λαόπλανος δαίμων 66,11
λικμοῦνται † 25,6
λόγος θεοῦ 9,2,14:10,8
οἱ μαθητευόμενοι αὐτῷ 26,15
μαρθίον † 98,9
μάστημα 86,10
μεμβράνῳ λιτῷ 25,9: Pal.qu. βεμβράνῳ.
μέχρι τῆς σήμερον 69,26: Io. Sic.& G.Cedr. μέχρι τῆς σήμερον.
μισθαπέδοται αὐτῇ 57,4
μοναρχία, Hebræorum, id eſt, vnum eſſe Deum qui regat omnia 1,22:58,19
μονή, monaſterium 57,21
ναιτός, habitaculum 33,24: Pal.omn. νεατός.
ναὶ μὴν οὐδὲ 13,18. ναὶ μὴν οὔτε- 46,23
νοσήσαντος παρέσει μελῶν 2,1: Palatini πάρεσιν.
οἱ οἰκεῖοι τῆς γραφῆς 21,8:38,7:45,3
οἰκονομία τῆς σαρκώσεως 86,22
ἡ ὅλη, ſumma 78,1
ὀλιγωρῶ, animo delinquo 57,18:94,22
ὁλόσφυρος θεός, Not.ad 17,15
ἐξ ὁλοψύχου πίστεως 90,18
ὁμοούσιος πατρί 18,15:61,1
ὀνειδίζεσθαι ἡμῖν 14,10: Pal. omn. ὀνειδίζετε actiua forma.
ὀνειρωδικός, Not.ad 6,17
ὁπουδάν, Not.ad 34,18
ὀρθινοῦ ἀπολύσαι 25,15
ὀρφανισθείς 1,13: Pal.omnes ἀπορφανισθείς.
ὀστήπον, Not.ad 25,9
οὐχ ἡ σκιά 13,10: Pal.pr.& q. οὐχὶ ἡ σκιά, vt & 58,25
τῆς παγκοσμίου κρίσεως, & τῆς πανκρίσεως, Not. ad 41,19. ſic 42,24
ἡ παντουργὸς τριάς 37,25
παραμειψάμενος ἡλικίαν 1,15: Palatini παραμείψας.
παραφθέγγεται ὁ κοιμώμενος 6,14
παραφοστατεύειν 102,6
παραφύλακες τῆς ἐρήμου 98,10
πάρεσις μελῶν & παράλυσις idem 2,1. idem ἐπιληψία 94,16
εἰς πίστωσιν τῶν δογματιζομένων 42,27
πιττάκια τῷ τραχήλῳ περιδεδεμένα 42,3:62,1:81,17. *pittacion* apud Cornelium Celſum lib.3, cap.10, accipitur pro panniculo qui medicamento illitus, parti affectæ imponitur.

πλα-

πλαστολογία, 65,5
πλαστουργεῖν ἐκ πηλοῦ 82,7
πληροφορεῖν, fid. fac. 45,5. πληροφορούμενος αὐτὸ κάθαρσιν εἶναι 89,27
τῶν πλησίων Ἀράβων 98,16: Ced. πλησίον.
εἰς ποῖον χαλεπὸν χάος 69,4: Io. Sic. & Cedr. οἷον, vt v. 7.
ἐπολέμησαν ἑαυτοὺς 97,26. ſic 98,3
προθέσματα † 25,4
προλάβωμα, † 25,20
προάξενον παραδείσου 66,25. προξενῶν αὐτοῖς ὄλεθρον 38,1. ſic 45,24
προσένεξις, oblatio 37,4
προσευκτήριον Sarac. 14,22
προσκύνημα παρατηρήματος 14 16. προσκυνητήριον 33,19: 82,26
προχειρίζεται βασιλέα, promouet ad Imperium 93,9: 102,27
τὸ πρωϊνὸν ἄστρον 85,19
πυροβολία, 26,5
ῥήσεις γραφικαί 57,12
ῥόγαι militares 98,17: 99,17: Suidæ ἡ τῶν βασιλέων εὐσέβεια ἢ ἡ φιλοτιμία: ab erogando.
σεβάσμια θεοῦ 78,24. σεβάσμιοι εἰκόνες 90,6
στένοδοι, artæ viæ 105, 6: Cedr. στενωποί.
τὰ στιχίζοντα 25,14. τὰ στιχιζόμενα, N. ad 25,8
τὰ στόμια τῆς ἐρήμου 98,18,26: aditus eremi 99,25
στρατηγός, prætor 102,1: 103,1: 104. 8: 105,7
συγγραφή pro γραφή N. ad 5,13
συγχαρείκεια, congratulatoria 97 28: Cedr. συγχαρεῖα.
συμβαλὼν πόλεμον 101,9: 105,5
σωδδιασμός, Not. ad 41,6
συχνάζειν ἐν τῷ ἱερῷ 33,19
σφυρήλατος θεός, Not. ad 17,15
ταλανίζειν, miſerũ prædicare 38,6
τεύξονται ζωῆς αἰωνίου 69,25
τοῦτό ἐστι P. tres pro τουτέστι 18,10
τρεισκαίδεκα N. ad 17,6. ſic τρεισκαιδέκατον 50,21.
τρονώσασθαι, eluctari 57,16. τρόπου θεραπεῦσαι αὐτὴν 94,19
τὸ ὑδρόστεμμα 26,7: Pal. omnes ὑδροστέτημα.
ὑλιστὸν μέλι 42,9: 78,10
τῶν ὑπαρχόντων αὐτῇ 1,17: Pal. tert. αὐτῆς.
ὑπέστηλθε τῇ γυναικί N. ad 94,12
ὑπερηφανευόμενος δοῦλος καλεῖται 82,17
ὑποφθαρέντες εἰς τέλος 69,9
φαίνακος pro φένακος 66,6: 69, 8: itemq; Io. Sic. mſ. & Heſ.
φοσσατεύειν & παραφ. 102,6
φουλκί ſeu φουλκοί † 25,4. ſi φέλεκ legam⁹, ſignificabit, Circulum circulorum, id eſt Cælum omnes céleſtes ſpheras ambiens, vt in Corani azoara 123, Dominus circuli viſibilis.
φύλαρχος ἀνήρ 58,4
χαιρεσίκακοι 65,8
χοιρώδεις ἄνθρωποι 69,24
ψευδαββᾶς 58,1: 97,2: Ced. 347 32: pſeudomonachus 96,1
ψευδόπεμπτος, Not. ad 9,11
ψευδώνυμος θεός 46,8.

IN SARACENICA SEV MOAMETHICA INDEX RERVM ET VERBORVM memorabilium.

Abraam an templum Deo ædificarit 82, 25. Ἀβραάμ fere vbiq; in mſſ. aſpiratur.

Abubacharus, Not. ad 77,20.

Acca 26,12.

Adellas Iſmaelita 77, 22

Adoramen obſeruationis 14,16

Adoratorium obſeruationis 82,26

Æthribus op. 58,3,9:97 7

Aiſe Moamedis vxor 77,25

Alezer 26,7: Pal. omnes ἀλάζιρ, id eſt. Potens ille.

Alim, gener Moamethi 77,18

Alla, Saracenis Deus 69,15

Altaric, ſeu Via 25,25

Amiræi Arabum 99,3, 13. amiras Arabum 99,17

Ammanitæ pop. 57,2: 94,5

Anathematizatio Moamethiſmi 74,24: 77, 9

Angeli a Moamede confićti 78,23: fœminei ſexus an ſint 22,8. angelos ad teſtificandum a Deo mitti negat Moamed 49,2. Angeli & Angelorũ imagines, in veneratione cur habiti 90,9, 12

Animalium ſolo porco abſtineri voluit Moamed 33,1:61,8

Apoſtolus Dei, Moamed 46, 6, 12, 20: 74, 26: 77,16. Apoſtolus Dei, Ieſus: poſt Ieſum Moamed 50,4. Apoſtoli Moamedis fictitii 78,26: & 45,21. Apoſtolatus ſigna 46, 23.

Apupacres Iſmaelita 77,21

Apupiker, Not. ad 77, 20

Arabes olim qui nunc Saraceni 73, 10: 92,8: Chriſtianos bello inuadunt 99,3. Arabum potentatꝰ quo ſigno prænunciatus 73,6. Arabicum vocabulum 85,21

Arabias Iſmaelita 54, 23: Not. ad 93,27. & 101,24.

Arbores paradiſi 78,14

Arrianum dogma 1,22 58,19.

Aroth angelus 78,23

Artus pro Arctus 104,6

Aſadus Iſmaelita 54, 24:94,1

Baanes or. cop. dux 102 1. idem Bahanes 103, 1: & Banes 73,12: cum ſuis interit 105,8:

Baccha iſmakech 14,15

Bacche ſeu Mecha 82, 25

Bahanes & Banes: viſe Baanes.

Baptiſmus reiectus a Moamede 61,4. ad baptiſmum quomodo admittãtur Saraceni 74,9. baptiſma purificatio mente perceptibilis 89,25

Baraden ſeu Baradan fl. 102,7. idem Bardanaſius 102,6: Bardaneſius Anaſtaſ. 103,6: & Cedr. 350,35

Baſiliſcus, orient. dux 73,12

Belial Dei mandato non obœdit 86,12

Bello & armis deleri Chriſtianos iubet Moamed 34,17,22. bellũ aduerſus Chriſtianos, via in Paradiſum Saracenis 85, 27

Benedictio Iſaaco qualis, qualis Iſmaeli data 53,8

Bigarius pro Vicarius 99,6,8

Boſtra capitur 101,28

βεχχθὰν lapis 14,3: P. prim. & qu. βαχθάν: ſec. & tert. βαχθᾶν.

Bubarchas Not. ad 77, 20

Bube-

Bubeker, Not. ad 77,20
Cælum turritum 25,22
Caiſus Iſmaelita 92,29 93,27. idem Caitus 54,24
Calliſtrati monaſterium 57,21
Camelorum miniſterio exercita negotiatio 57,5: 94,10. camelinas carnes eſitauit Moamed 93,18. camelus ſacra 38,21: 85,16
Canes appellantur Arabes 98,23
Caphuræ fons 78,16
Captiuorum quinta pars Deo & apoſtolo eius Moamedi ſacra 34,26
Caput Veneris in lapide effictum 14,12: 85,4
Ceruicis inclinatio in precatione 14,27
Chabar, Venus 1,8: 85,21. Beureri cod. Γαβάρ. Gabar: eadem Κουβάρ 70,9,17
Chaddiga Iſmaelitis 57,5. eadem Chadiga 94,9
Chaledus, Sarac princeps 98,15: 99,14: Ced. Χάλιδος.
Chaſanes Moamethi F. 77,19
de Chriſto quæ docuerit Moameth 2,26: 58,24: 82,4,19. Chriſtus naſcens, matrem alloquio ſolatus 29,25: apud Deum quæ negarit ſecundum Moamedem 5,8: 13,21 82,13: an de Moamede propheta prædixerit 50,7. Chriſtus verus Deus & verus homo, in vna perſona, & duabus naturis 89,1: Filius Dei quomodo 18,9,24: in quẽ finem a Deo miſſus 21,1: vere paſſus 13,10. viſe Ieſus.
Chriſtiani Negatores, Communicatores & Sodalitiarii appellantur a Moamede 85,23: miſeri cur Moamedo 38,6: cur damnandi 41,22: æterni ignis eſca 42,12: 62,11: ope omni excluduntur a Moamede 37,23: occidi iubentur 34,18. Chriſtianorum ſanguine gratum Deo ſacrificium fieri docuit Moamed 34,23. Chriſtianorum iugulatio, via Dei, ſecundum Moamedem 85,26. in gratiam eos recipi quo pacto voluerit Moamed 37,5
Chriſtianę religionis initia, precatio dominica & ſymbolum fidei 74,13
Chuſanes Moamethi F. 77,19
Cibo & potu an & poſt reſurrectionem viſuri ſimus 69,20
Circumcidi mares pariter & fœminas voluit Moamed 38,14: 58,23
Congratulatoria munera 96,29
Conſtans Conſtantini filius, Heraclii nepos 54,12
Conſtantinus, idem & Heraclius minor 97,21
Contribules, ὁμόφυλοι 96,8
Coranus: viſe Curan.
Crux, & crucis adoratio, Saracenis abominabilia 14,1: 61,6. crux Chriſti cur in veneratione apud Chriſtianos 90,2: & 14,1,10
Cubar: viſe Chabar.
Cubiker, Not. ad 77,20
Curan Moamedis 78,1. vulgo Alcoranus.
Curaſus Iſmaelita 92,29: 93,27. idem Cuſarus 54,24
Currus Eliæ 30,22
Cuſarus: viſe Curaſus.
Cuſtodes eremi 98,10
Cutabas Saracenus 98,8
Cyrus, Alexandr. epiſc. 101,19
Dæmones miniſtrantes 30,1
Damaſcus a Saracenis capitur 73,19: 105,9
de Dauide fabula Moamethica 29,27: 30,6.
Dauid Heraclii F. 97,19. Δαυίδ Pal. pr. 10 26: 29,27
Deus an ſphæra 17,17: cõmunionis ſociũ an habeat 82,20: an auctor mali 17,20: 21,17: 66,14: 82,1: in erro-

Digitized by Google

rē an impellat 81,25: an iuret per ſidera 49 27: iurat per ſe ipſum 26,23. Deus falſus ſeu falſo nomine dictus 46,8. Deus Moamedis anathematizatur 86,13: vbi viſe Not.
Dies cōpoſitionis 25, 23. diei nouiſſimi terminus qui Moamedi 78,10
Diuortii lex quæ Sarac. 34,9
Dogmata ſua examinari vetat Moamed 42,20
Domeſtici Scripturæ ſeu l. litterarū 45,2:& 21,8:38,7
Dormiēti diuinit' oblata Scriptura 6,8
Dualkiphil propheta 81,1
Edere ſolas porcinas vetuit Moamed 33,1: 61,8
Edeſſa pro Emeſa 102, 3,11
Epilepſiam velo quo texerit Moamed 57, 13:94,16:& 2,1
Equi Eliæ 30,22
Era op capitur 101,6
Eremi cuſtodes, ſeu in faucib. eremi 98,10,18
Ermochthas ſl. 105,6: Cedr. Ιερμοχθᾶς: Anaſt. 104, 6, Hiermuchthas.
Euangelium diuinitus Chriſto datū 18,18: etiā Saracenorū ſuffragio 18,26:21,5,10
Eunuchus ſtipēdia dat militibus 98,19
Exilire pro Euadere 99,13
Fatū ſtatuit Moamed 82,2
ex Feminis ad viros propagata hæreſis 96 4:& 2,18
Feria hebdomadis tertia 103,25
ad Fidem cogi Chriſtianos vetat Moamed 37,12: & ipſi Chriſtiani 74,10: 77,10
Fili' Dei ambig. ſignif. 18,12. Filii Dei,& Filię hominū qua ſignif. a Moſe dicti 22,2,5
Fluui' aquę puriſſimę, vini, lactis, mellis 42, 7:62,4: 78,7: 97,12
Fontes paradiſi Moamed. 78,16
Formicarum myſteria 30,3
Gabetha ſeu Gabitha 100,25
Gabriel angelus a Deo ad prophetas mittitur 2,9: 57,24: 94,27
Gallinaceus ſiluaticus 30,4
Gamitha op. Not. ad 101,24
Gaza, eremi aditus 98, 26: tota occupatur 101, 2
Gigātes vnde orti 22,17
Gladius Dei 98,15:99,15. gladii ſpeciem præferens cometa 101,17
Hæreticus in exſilium miſſus 2,5: 57,2 : 94,23
Hamarus ſeu Vmarus 1. 1,21
Hebdomadis tertia dies 103,25
Hebræi Deum a Moſe an oſtendi ſibi petierint 45,7: omnes cum Moſe damnantur a Moamede 41,20:61,13: ignis æterni eſca 42, 12: 62,11: Moamedem pro Meſſia initio habuerunt 93,11. viſe Iudæi.
Hedres propheta 81,1
Heraclius maior 97,21: Perſas vicit 58,8:97,27: de Syria deſperat 102, 8. Heraclius minor, qui & Conſtantinus 97,21
Hiermuchthas: viſe Ermochthas.
Hirudinis proles 30,25
Hiſmael Abrahæ F. 92, 25
Homeritæ pop 57,1: 94 5
Homo vnde fictus 56, 9
Hoſtem qui occidit, vel ab hoſte occiditur, in paradiſum recipitur 97,18
Idolum lapideum 14, 24. Idololatriæ crimen cur Chriſtianis obiiciant Saraceni 13, 27
Ieſtanis ſtirps 57,1: 94, 4
Ieiunium Moamedicum 33,10. ieiunat ad duas ſeptimanas Saracenus baptizandus 74,10
Ieſu & matre qua nat', & quomodo 82,4: & 2,27:10,20: infans quæ miracula ediderit 82, 6: Apo-

Apoſtolus Dei 50,4: quæ negaturus ad Dei tribunal 61,14. vide Chriſtus.
Imagines quæ & cur in veneratione habitæ 90,6
Imperator per ſeditionem militum creatus 102,27: 103,28
Ioañes Papa Rom. 97,6
Iris nuncia deorũ 22,9
Iſaac benedictionem quam acceperit 53,9
Iſmael benedictionem quam a Deo acceperit 53,7: templum Deo an ędificarit 26,27: 2,25. Iſmaelis ſtirps 54,21: 93,14.
Iſmaelitæ Venerem olim coluere 14,13. iidem Agareni & Saraceni, Not. ad 1,1
Iſmakech Saracenorum 14,15. Pal. prim. Ισμαχ.
Iſrael filius Dei quomodo 18,8. Iſraelitæ cum Moſe damnandi 61,13
Iubens peccare, peccati auctor eſt 21,14
Iudæi miſeri cur Moamedi 38,6: ignis æterni eſca 62,11: ope omni excluſi a Moamede 37,23. viſe Hebræi.
Iudex toti' orbis 30,7
Iuramenti formulis quib. vſus Moameth & Moamethi Deus 25,3: 26,8: iuramentum per maiora ſolet concipi 26,21. Iuramentũ in Deo quid 26,24
Iuxtapoſiti, οἱ παλησίον 99,18
Izit Saracenus 77,22
Lapis oſculo manuq; teri ſolitus a Saracenis 14,3. lapis Veneris effigiem præferens 85,3 lapides ſeptem cõtra Chriſtianos iactari ſoliti 85,13
Lex vetus, & Lex noua 21,5,10
Liberti Dei & Moamedis 42,5: 62,4: 81,19
Ligna illa pretioſa Hieroſolymis Cõſtantinopoli trãſlata 102,14
Locman propheta 81,2
Lous menſis, Not. ad 103,25
Lucifer adoratus 1,7: 70,7
Lunæ vehiculum 30,18: 81,10
Madianitis eremus 54, 25: 94,2
Maeuiè Iſmaelita 77, 21: Cedreno Mauias & Mabias.
Make, Makech, Not. ad 14,15
Mali auctor an Deus 17,20: 21,17: 66,14: 2,1
de Maria Chriſti matre quę docuerit Moameth 2,27: 19,20: 13,3: 82,4. partus eius 29,23. Maria Deipera, virgo etiam poſt partũ, ois creaturæ domina 59,8
Maroth angelus 78,14
Marua venerabile Deo nomen 14,19: angelus 78,24
Μασσαλιανῶν hæreſis 18,5: Pal. pr. & tert. Μασσαλιανῶν gemino σ etiã apud Epiphanium Panarii lib. 3, t.t vlt. ſunt q Meſſallianos vocẽt, tãquã a Meſſala hæreſ. auct.
Mater Dei Maria quomodo 89,12
Mendaciũ incõſt. 38,12
Moamed ortum vnde traxerit 10,10: 50,16: 93, 23: a quib. primordiis ad principatum euectus 1,13: 57,3: 94,7: Apoſtolus Dei 46,5, 12,20: 50,6: 74,26: 77,16. Propheta & Apoſtolus Dei 37,1: 74,25: doctrinã ſuam vnde & quomodo corraſerit 1,21: 58,17: 94,14: de Deo & Chriſto quę docuerit 2,25: 58,24: ſ. Scripturę teſtimonia deprauat 81,2: fidem & auctoritatem dogmatis ſuis vt aſtruxerit 2, 6, 23: 45,20, & ſeq. vsque ad 50,3: ab Hebræis initio pro Meſſia habitus 93, 11: ab Hebræis aduerſus Chriſtianos cõcitatur 93,21: hęreſin ſuam ad extremum bellica vi propagat 97,7: c x I I I fabellas cõſcripſit 17, 5. Moamethi Curan' ſeu Doctrinę ſumma 78,1: phyſiologia 81,9: filii, generi, ſymmyſtę, ſucceſſores: item vxores & filia 77,18. Μαάμεθ. Pal. primus, ſecund. q. 1,10. 2,6: itẽ q; p. tert.

Digitized by Google

tertius, ſed ι ſuper δ appoſito: in P. pr. & q. fere vbiq; per δ. ſed & per τ, Μωάμετ 57,3: 99,2. Idem Muamed & Muchumet.
Modeſtus, Hieroſol. epiſc. 97,24
Mothus ſeu Μοθούς, nom. loci 98,13: 99,12 in Anaſtaſ eſt & altera ſcriptura, Mothos.
Moſes diligens hiſtoricus 29,4: cum Hebræis omnibus damnatur a Moamede 41,20: 61,12. Μωσῆς absque ϋ Pal. omnes 29,4: iidem Μωϋσῆς 5,26: itẽq; Μωϋσέως 5,1
Muamed 92,7: 93,8: 94 8: 98,2
Muchea, caſtellum 98, 4: 99,5
Muchumet 54,17: 57,3: 62,4: 73,4: 74,25: 77,16
Mudar Iſmaelita 54,23
Mulieres habitacula virorum 33,24. mulieribus tegumenta viri, & cõtra 33,12. e mulieribus ad viros propagata hæreſis 2; 18: 97,4. mulieres in paradiſo quæ futuræ 97 14: quæ viris ibi præſtituræ officia 62,8
Mundarus & Myndarus, Not. ad 54,23: 93, 26
Neſtorianum dogma 1,23: 58,20
Nizarus Iſmaelita 54,
21: 93, 24
Noeum & anteceſſerunt & ſecuti ſunt multi prophetæ 45,25
Nymphæ 22,16
Omkelthim Moamedis vxor 77,26
Ormiſdas rex Perſ. 98, 28
Paduces Iſmaelita 77, 21
Panis myſticus 89,14
Paradiſus Moamedis 42,7: 62,4: 78,7: 81,14: 97,12. Paradiſi claues Moamedi datæ 47,19: 61,11,22: 81,14
Pellices Saracenis pro libito conceſſæ 34,4: 81,22
Perſæ inter ſe bellum gerunt 97,25
Phatman Moamedis filia 77,27
Phœnice a Saracenis occupatur 73,21: 105, 11
Phyſiologia Moamedica 81,9
Porcinis abſtinent Saraceni 33,2: 61,9
Potentatus Arabum 100,14
Potus paradiſi 78,7,16
Prædeſtinatio diuina 62,20
Prædicatio & ante Noeum & poſt 45,21
Prætor: viſe σρατηγός.
Precatum euntes in templum Mechę, ritu quo vti voluerit Moameth 85,7. vt purificari eos voluerit 29, 9: 86,2. in meridiem ſe conuertere iubet
29,6
Principari 97,26: 103,8
Prophetæ admittuntur & acceptantur etiam a Saracenis 5,23: 65, 21. prophetæ a Moamede excogitati 45,21: 78,26
Prouehunt imperatorem, pro, Imperatorem creant 103,28. idem promouere ad Imperium 92,9
Pſeudomonachus: viſe ψευδαββᾶς.
Pudore non afficitur Deus 78,21
Purificatio Moamethica 29,9: 86,3
Ra, Not. ad 100,5
Religionis & fidei diuerſitas, hoſtilitates parit 37,18. religionem eandem accipientes, in gratiam recipiuntur 37,10 ad religionem & fidem nemo cogendus 74, 20: 77,11: & 37,1
Repudii lex quæ Saracen. 34,9
Reſurrectio qualis credatur Saracenis 69,15
Rhabias, Not ad 95,27: 101,24
Sabbatum reiectum à Moamede 61,4
Sacellarius Imperialis 102,19: cũ copiis mittitur 102,1 Saccellarius, Not. ad 103,1
Sacramentorum perceptio 89,20
Sacrificium panis & vini myſticum 89,14
Saipus propheta 45,27

Saites

Saites Iſmaelita 77,23
Salech propheta 78,27
de Salomone fabula 29,27
Salſabila fons 78,17, & Not.
Samaritæ ad paradiſi ſordes expurgandas damnati 42,13:62,13
Sancti & Sanctorum imagines in veneratione cur habitæ 90,9,12
Sanguis Chriſti apud Chriſtianos aſſeruatus, miraculis ſcatet 13,13. ſanguine Chriſtianorum gratum Deo ſacrificium fieri docuit Moamed 34, 23
Saraceni, olim Arabes dicti 73,10:92,7: ingenii ſagacitate rationisque vi plurimum ſe pollere cenſent 69, 11: olim idololatræ 1, 5: immo etiam nunc 70,2: prophetas admittunt 5,23:65,21: argumenta e Scriptura ſ. non admittunt omnia 13,18: de Moametho vt ſentiant 5, 25: 65,23: 74,25: 77,16: Damaſcum & Phœnicen occupant 105, 8. princeps eorum & propheta Moamed vnde ortus 1,10: 50,16: 93,23. ad Chriſtianam fidem quomodo recipiantur 74, 5,19.
Σαῤῥακηνοὶ gemino ρρ Pal. quart. 1,5. iidem Agareni & Iſmaelitæ, Not. ad 1,1
Satanas cæleſtia colloquia auſcultare captat, ex Moamedis ſententia 49,12
Scarabei mactatio 29, 15
Scriptura cælitus delapſa 2,23: 6,8: cælitus ab angelo Gabriele delata 45,4:78,8
Sculptile caput 14,14
Sedre arbor 78,14
Sergius monachus fugitiuus, Moamedi ſuffragator & adiutor 97,2. Sergius patriarcha 97,22 Sergius dux cop. Palæſt. 101,8
Seth, & Sethi poſteritas, filii Dei 22,3
Sexus diſcrimen in quæ cadat 25,2
Signa cæleſtia petentibus quæ reſponderit Moamed 42,26
Signatio baptizati 77 2
Simultas pro Seditio 103,27
Sinæus mons 99,25.
Σιναῖον ὄρος 98,27: Cedr. Σίναιον.
Solis occaſus, ortus, equi 30,10,18:81,10
Sophronius, Hieroſol. epiſc. 101,18
Spiritus Dei quid 9,2: 10,2: qualis a Moamede ſtatuatur 58,26. creatus Arianis 1,22: & 2, 27:58,20. Spiritus ſanctus, perſona deitatis 10,10
Spoliorũ quinta pars Deo & Moamedi ſacra 34,27
Statura qua futuri homines in paradiſo 78, 19
de Stellarum ceu ſagittarũ eiaculatione vt ſenſerit Moamed 49,11.
Stola ſacerdotalis 74, 14
Synaip propheta 81,8
Talchar Iſmaelita 77, 21
Talech arbor 78,14
Temimes Iſmaelita 93, 27: idem Themimes 54,24
Templum ab Iſmaele & Abraamo ædificatum 26,27:82,29
Terræmotus ominoſus 101,12
absq; Teſtimonio nihil vel fieri vel admitti voluit Moameth 6,19. teſtimonium Dei, ſufficit ad faciendam fidem 46, 19
Thamod 45,26: P. ſec. & tert. Θαμούδ.
Themimes Iſmaelita 54,24. idem Temimes 93,27
Theodorꝰ Heraclii fr. 101,25
Theodorus ſacellarius 102,1
Theodorus vicarius 98,5.
Theſnim fons 78,18
Thorax ferreus 30,8
Tricenti pro Trecenti 100,9
Trinitas 89,27

Digitized by Google

Tzaled propheta 45, 25. idem Tzalet 78,27
Tzitzapha & Marua 14,19. P.tres. Τιτζαφὰ, itemque Zini verſio. idem Τζάφα 78,24
Venus a Saracenis culta 1,8:14,12:70,6. Veneris caput in lapide effictum 14,12:85,4. veneria etiam in Paradiſo Moamedis 42,9: 60,4:78,20:81,10
Ventorum rector 30,3. ventus immanis, ominoſus 54,13
Verbum Dei & Spiritus Dei quid 9,2, 13. quale Moamedi 58, 26: creatum Arianis 1,22: & 2,25: 58,20: an creatum 9,3: perſona diuinitatis 10,8
Vino Saracenis cur interdixerit Moamed 38,15,19:61,9. vinum myſticum 89,14
Virtus Romana, pro, Copiæ R. 103,2
Ymar Iſmaelita 77,20
Vthman Iſmaelita 77, 23
Vxores quaternæ Saracenis cõceſſæ; pellices pro libito 34,3. viſe Mulieres.
Zadoze Moamedis vxor 77,25
Zeid Iſmaelita 77,22
Zetheinep Moamedis vxor 77,25
Zingiberis fons 78,16
Zupeer Iſmaelita 77,18

CORRIGE.

Pag. 31, v. 2, quosdam.

639.1-3
Z

351000

Digitized by Google

679. 3

Digitized by Google